

Ragni Hege Kitterød og Randi Kjeldstad

Foreldres arbeidstid 1991-2001
belyst ved SSBs
arbeidskraftundersøkelser,
tidsbruksundersøkelser og
levetidsundersøkelser

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the different research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, februar 2004
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-6574-6 Trykt versjon
ISBN 82-537-6575-4 Elektronisk versjon
ISSN 0806-2056

Emnegruppe

06.01

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå/250

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpig tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Desimalskilletegn	Decimal punctuation mark	,(,)

Sammendrag

Ragni Hege Kitterød og Randi Kjeldstad

Foreldres arbeidstid 1991-2001

belyst ved SSBs arbeidskraftundersøkelser, tidsbruksundersøkelser og levekårsundersøkelser

Rapporter 2004/6 • Statistisk sentralbyrå 2004

Denne rapporten beskriver endringer i foreldres arbeidstid i tiden 1991- 2001 ved hjelp av tre datakilder: SSB's arbeidskraftundersøkelser (AKU), tidsbruksundersøkelser og levekårsundersøkelser. Vi stiller tre hovedspørsmål: Hvor mye tid bruker fedre og mødre til lønnet arbeid, når jobber de og hvor jobber de? Målet er både å foreta substansielle analyser, og å få bedre innsikt i sterke og svake sider ved de ulike datakildene når det gjelder analyser av foreldres arbeidstid. Undersøkelsene bidrar hver på sin måte til å belyse hvor mye, når og hvor foreldre jobber. AKU gir løpende og sikker kunnskap om de store utviklingstrekkene på arbeidsmarkedet, så som sysselsetting, fravær og arbeidstidens lengde slik den er regulert i arbeidsavtaler og slik den faktisk utføres. Med sitt store utvalg gir den gode muligheter for å studere ulike grupper av foreldre. Mødres sysselsetting og arbeidstid beskrives i den løpende rapporteringen fra AKU, men her gis det ikke opplysninger om fedre. I denne rapporten gir vi tall for både fedre og mødre. Også tidsbruks- og levekårsundersøkelser gir opplysninger om foreldres arbeidstid, men bidrar særlig med kunnskap om yrkesarbeidets organisering i tid og rom.

De tre datakildene gir dels samme og dels noe forskjellige bilder av endring og variasjon i foreldres arbeidstidsmønstre. Forskjellene avspeiler at det benyttes ulike metoder, avgrensninger og spørsmålsformuleringer. Det bildet vi får av foreldres arbeidstid avhenger også av hvilket arbeidstidsbegrep som benyttes. Når man ser på kjønnsforskjeller i arbeidstid i småbarnsfasen, er det f.eks. viktig å skille mellom den avtalte og den faktiske arbeidstiden. Andelen sysselsatte mødre økte på 1990-tallet, og det samme gjorde andelen sysselsatte med avtalt heltidsarbeid. Mødres faktiske arbeidstid var derimot stabil i perioden. I 2001 var avtalt ukentlig arbeidstid åtte timer høyere enn den faktiske for sysselsatte mødre i gjennomsnitt. For mødre med barn 0-2 år var forskjellen mellom gjennomsnittlig avtalt og faktisk arbeidstid enda større, 15 timer. Avtalt heltidsarbeid er dessuten gjennomgående mer vanlig, mens faktisk heltid er mindre vanlig, blant mødre med helt små barn enn blant mødre med eldre barn. Dette må sees i sammenheng med høyere og økende midlertidig fravær fra jobb i småbarnsfasen, særlig blant heltidssysselsatte, noe som hovedsakelig kan tilskrives bedre permisjonsrettigheter i forbindelse med fødsel og småbarnsomsorg. Blant fedre er endringene i, og forskjellen mellom, avtalt og faktisk arbeidstid mindre enn for mødre. Det har vært en viss nedgang i fedres faktiske arbeidstid, særlig blant dem med ekstra lang avtalt arbeidstid. Variasjoner i arbeidstid etter yngste barns alder er gjennomgående små for fedre.

Det var en viss tilnærming mellom mødres og fedres avtalte/vanlige arbeidstid på 1990-tallet. Dette skyldtes mer heltidsarbeid blant mødre og en viss nedgang i andelen fedre med veldig lange arbeidsuker. Det er imidlertid fortsatt stor forskjell mellom mødres og fedres avtalte/vanlige arbeidstid. Om lag halvparten av mødrene har avtale om deltidsarbeid, mot bare 4 prosent av fedrene. Bare 4 prosent av mødrene, mot 18 prosent av fedrene, har avtalt arbeidstid utover 40 timer per uke.

Ca. 8 prosent av så vel mødre som fedre inngår i mer enn ett arbeidsforhold i løpet av arbeidsuka. Fedrene sper på sin avtalte arbeidstid ved å supplere en heltidsjobb med en eller flere deltidsjobber, mens mødre i større grad kombinerer flere (korte) deltidsjobber. Drøyt fire av ti av så vel mødre som fedre oppgir å tidvis måtte utføre arbeid på kveldstid ifølge arbeidsavtale, rundt to av ti på natten, de færreste på regelmessig basis. Mens mødres arbeid utenom normalarbeidsdagen oftere er en del av formelt regulerte skift-turnusordninger, er fedres kvelds- og nattarbeid i større grad overtids- eller også mer sesong- eller periodebestemt arbeid. Samlet sett viser AKU at arbeidstidens plassering i løpet av døgnet eller uka er overveiende lik for mødre og fedre og har endret seg lite de senere år.

Alle de tre datakildene viser at foreldre utfører forholdsvis lite yrkesarbeid i hjemmet. Andelen med slikt arbeid varierer stort sett mellom fem og 15 prosent, avhengig av innsamlingsmetode og hvilke grupper vi ser på. Ifølge Tidsbruksundersøkelsen utfører sysselsatte foreldre om lag fem prosent av det lønnete arbeidet i eget hjem. For det meste skjer hjemmearbeidet i forholdsvis kortvarige bolker, ofte på kvelden, og gjerne i tillegg til arbeid utenfor hjemmet.

Prosjektstøtte: Arbeidet er finansiert av Norges forskningsråd over programmet Arbeidslivsforskning.

Innhold

1. Innledning	13
1.1. Foreldres arbeidstid kartlegges ved hjelp av tre datakilder	14
2. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved arbeidskraftundersøkelsene	16
2.1. Nærmere om tilrettelegging av AKU-data. Kobling til registeropplysninger	16
2.2. Store utvalg. Sikre tall	17
2.3. Arbeids- og arbeidstidsdefinisjoner i AKU	17
2.4. Økt sysselsetting og nedgang i ledighet på 1990-tallet	18
2.5. Økt midlertidig fravær blant de sysselsatte	20
2.6. Avtalt/vanlig arbeidstid: Nedgang i deltid for mødre, nedgang i "mertid" for fedre	22
2.7. Faktisk/utført arbeidstid: Under en tredjedel av småbarnsmødrene med heltidskontrakt har faktisk arbeidstid som tilsvarer kontrakten	25
2.8. Avtalt arbeidstid utover heltid: Fedre supplerer heltidsjobb med deltidsjobb, mødre kombinerer flere deltidsjobber.....	32
2.9. Lite endring i kvelds- og helgearbeid.....	34
2.10. En av ti sysselsatte mødre og en av sju fedre har avtale om tidvis hjemmearbeid.....	37
2.11. AKU som kilde for å belyse foreldres arbeidstid.....	38
3. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved tidsbruksundersøkelsene	39
3.1. Nærmere om metode og gjennomføring av tidsbruksundersøkelsene	39
3.2. Hvor stor andel av foreldrene er sysselsatt og hvor mye jobber de?	41
3.3. Når jobber foreldre? Ukedager og daglige tidsrytmer	45
3.4. Hjemmearbeid blant foreldre	48
3.5. Arbeidstidens organisering belyst ved spørsmål fra innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen.....	56
3.6. Tidsbruksundersøkelsen som metode for å belyse foreldres arbeidstid. En oppsummering	59
4. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved levekårsundersøkelsene	61
4.1. Opplegg og gjennomføring i levekårsundersøkelsene	61
4.2. Måling av sysselsetting og arbeidstid i levekårsundersøkelsene	62
4.3. Økt sysselsetting blant mødre på 1990-tallet	62
4.4. Mer heltid blant mødre, sjeldnere lang arbeidstid blant fedre	63
4.5. Arbeidstidens organisering. Arbeidstidsordning og fleksitid.....	65
4.6. Hvor mye yrkesarbeid utføres hjemme?	66
4.7. Levekårsundersøkelsen som kilde for å belyse foreldres arbeidstid. En oppsummering	67
Litteratur.....	68
Vedlegg	70
Tabeller	70
Tidligere utgitt på emneområdet	83
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter	84

Figurregister

3. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved tidsbruksundersøkelsene

3.3.1. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent	46
3.3.2. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent	46
3.3.3. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent	47
3.3.4. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent	47
3.3.5. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag. Tall for gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-2 år. Prosent	48
3.3.6. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-2 år. Prosent	48
3.4.1. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent.....	53
3.4.2. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent.....	54
3.4.3. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, lørdag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent.....	54
3.4.4. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, lørdag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent.....	54
3.4.5. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent.....	55
3.4.6. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent.....	55

Tabellregister

2.	Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved arbeidskraftundersøkelsene	
2.2.1.	Giftede og samboende mødre og fedre totalt og i grupper for yngste barns alder. Antall intervjuksjemaer (N) per år 1991-2001	17
2.4.1.	Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	19
2.4.2.	Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	19
2.5.1.	Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatte av alle giftede og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	21
2.5.2.	Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte giftede og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	21
2.5.3.	Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatte av alle giftede og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	21
2.5.4.	Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte giftede og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	22
2.6.1.	Sysselsatte giftede og samboende mødre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	23
2.6.2.	Sysselsatte giftede og samboende fedre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	23
2.6.3.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte giftede og samboende mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	24
2.6.4.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte giftede og samboende fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	25
2.7.1.	Sysselsatte giftede og samboende mødre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	26
2.7.2.	Giftede og samboende mødre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	27
2.7.3.	Sysselsatte giftede og samboende fedre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	27
2.7.4.	Giftede og samboende fedre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	28
2.7.5.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle giftede og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	28
2.7.6.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte giftede og samboende mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	29
2.7.7.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for giftede og samboende mødre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	30
2.7.8.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle giftede og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	31
2.7.9.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte giftede og samboende fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	31
2.7.10.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for giftede og samboende fedre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	32
2.8.1.	Andel av sysselsatte giftede og samboende mødre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	33
2.8.2.	Sysselsatte giftede og samboende mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent	33
2.8.3.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte giftede og samboende mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer	33
2.8.4.	Andel av sysselsatte giftede og samboende fedre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	33
2.8.5.	Sysselsatte giftede og samboende fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent	34
2.8.6.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte giftede og samboende fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer	34

2.9.1.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre og fedre med tidvis eller regelmessig skift/turnusarbeid. 2001. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	35
2.9.2.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	36
2.9.3.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	36
2.9.4.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	36
2.9.5.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	36
2.9.6.	Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	36
2.9.7.	Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	37
2.9.8.	Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	37
2.9.9.	Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	37
2.10.1.	Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	38
2.10.2.	Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	38

3. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved tidsbruksundersøkelsene

3.2.1.	Andel sysselsatte i 1990 blant gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder. Prosent.....	41
3.2.2.	Andel sysselsatte totalt, andel borte fra jobb og andel på jobb i den aktuelle uka, og andel med og uten permisjon. Tall for gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder, 2000. Prosent	42
3.2.3.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende mødre (både sysselsatte og ikke-sysselsatte) med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000	43
3.2.4.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende sysselsatte mødre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000.....	43
3.2.5.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende ikke-sysselsatte mødre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000.....	44
3.2.6.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende fedre (både sysselsatte og ikke-sysselsatte) med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000	44
3.2.7.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende sysselsatte fedre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000.....	45
3.2.8.	Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende ikke-sysselsatte fedre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000.....	45
3.3.1.	Tid brukt til yrkesarbeid på ulike ukedager blant gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Tall for alle, for sysselsatte inklusive dem med permisjon og for sysselsatte eksklusive dem med permisjon. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 2000.....	45
3.3.2.	Tid brukt til yrkesarbeid på ulike ukedager blant gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Tall for alle, for sysselsatte inklusive dem med permisjon og for sysselsatte eksklusive dem med permisjon. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 2000.....	45
3.4.1.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år. Tall for sysselsatte og ikke-sysselsatte. Timer og minutter og prosent.....	50

3.4.2.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter yrkesfelt. Timer og minutter og prosent.....	51
3.4.3.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter om man er selvstendig eller ansatt. Timer og minutter og prosent.....	51
3.4.4.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter vanlig ukentlig arbeidstid. Timer og minutter og prosent.....	51
3.4.5.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. Timer og minutter og prosent	52
3.4.6.	Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter ukedag. Timer og minutter og prosent.....	53
3.4.7.	Dager med yrkesarbeid fordelt etter om dette kun ble utført utenfor hjemmet, både i og utenfor hjemmet, eller bare i hjemmet. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter ukedag. Prosent	55
3.4.8.	Dager der det ble utført yrkesarbeid i hjemmet etter hvor mye tid som ble brukt til arbeid hjemme. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, alle ukedager. Prosent.....	56
3.5.1.	Andel med og uten fleksibel arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent.....	57
3.5.2.	Andel med og uten fleksibel arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent.....	57
3.5.3.	Andel med ulike arbeidstidsordninger i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent.....	57
3.5.4.	Andel med ulike arbeidstidsordninger i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent.....	57
3.5.5.	Andel som vanligvis jobber på ulike dager blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent	58
3.5.6.	Andel som vanligvis jobber på ulike dager blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent.....	58
3.5.7.	Andel som oppgir at de i løpet av de siste tre måneder har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid, har mottatt telefoner eller andre henvendelser hjemme i forbindelse med arbeidet, har utført oppgaver knyttet til arbeidet utenom vanlig arbeidstid, blant sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. Prosent.....	58
3.5.8.	Andel som oppgir at de i løpet av de siste tre måneder har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid, har mottatt telefoner eller andre henvendelser hjemme i forbindelse med arbeidet, har utført oppgaver knyttet til arbeidet utenom vanlig arbeidstid, blant sysselsatte gifte/ samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. Prosent.....	58
3.5.9.	Andel med sysselsatt partner, partners gjennomsnittlig arbeidstid, og gjennomsnittlig antall timer per uke som partneren er på jobb mens man selv har fri. Tall for alle gifte/samboende mødre og fedre etter yngste barns alder.	59

4. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved levkårsundersøkelsene

4.3.1.	Andel sysselsatte blant gifte/samboende mødre med barn 0-15, etter yngste barns alder. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent	63
4.3.2.	Andel sysselsatte blant gifte/samboende fedre med barn 0-15, etter yngste barns alder. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent	63
4.4.1.	Vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998, 2000.....	64
4.4.2.	Vanlig ukentlig arbeidstid i alt (hoved- + biyrke) blant sysselsatte gifte/samboende mødre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998.....	64
4.4.3.	Vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende fedre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998, 2000.....	64
4.4.4.	Vanlig ukentlig arbeidstid i alt (hoved- + biyrke) blant sysselsatte gifte/samboende fedre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998.....	64
4.5.1.	Arbeidstidsordninger i hovedyrket blant ansatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år. 1991 og 2000. Prosent.....	65
4.5.2.	Arbeidstidsordninger i hovedyrket blant ansatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder. 2000. Prosent.....	65

4.5.3.	Andel ansatte med fleksitid og andel som tidvis utfører arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv. Tall for mødre og fedre med barn i ulike aldersgrupper. 2000. Prosent	66
--------	--	----

Vedlegg

A2.4.1.	Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	70
A2.4.2.	Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle enslige fedre. Totalt. Prosent	70
A2.4.3.	Befolkningen 16-74 år etter arbeidsstyrkestatus. Sysselsatte i prosent av befolkningen. Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Kvinner og menn 1991-2001	70
A2.5.1.	Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatt av alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	71
A2.5.2.	Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	71
A2.5.3.	Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatt av alle enslige fedre. Totalt. Prosent	71
A2.5.4.	Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte enslige fedre. Totalt. Prosent	71
A2.6.1.	Sysselsatte enslige mødre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	72
A2.6.2.	Sysselsatte enslige fedre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt. Prosent	72
A2.6.3.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte enslige mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	73
A2.6.4.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte enslige fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt. Timer	73
A2.7.1.	Sysselsatte enslige mødre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	74
A2.7.2.	Enslige mødre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent ...	75
A2.7.3.	Sysselsatte enslige fedre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt. Prosent	75
A2.7.4.	Enslige fedre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt. Prosent	76
A2.7.5.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	76
A2.7.6.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte enslige mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	76
A2.7.7.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for enslige mødre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer	77
A2.7.8.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle enslige fedre. Timer	77
A2.7.9.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte enslige fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Timer	78
A2.7.10.	Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for enslige fedre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Timer	78
A 2.8.1.	Andel av sysselsatte enslige mødre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	79
A2.8.2.	Sysselsatte enslige mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent	79
A2.8.3.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte enslige mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer	79
A2.8.4.	Andel av sysselsatte enslige fedre med mer enn ett arbeidsforhold. Prosent	79
A2.8.5.	Sysselsatte enslige fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent	79
A2.8.6.	Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant enslige fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer	79
A2.9.1.	Andel sysselsatte enslige mødre og fedre med tidvis eller regelmessig skift/turnusarbeid. 2001. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	80
A2.9.3.	Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	80
A2.9.4.	Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	80
A2.9.5.	Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent	80
A2.9.6.	Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Prosent	81
A2.9.7.	Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Prosent	81

A2.9.8. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Prosent	81
A2.9.9. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Prosent.....	81
A2.10.1. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent.....	82
A2.10.2. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Prosent.....	82

Forord

Dette er en oppsummerings- og sluttrapport fra et prosjekt med tittel Det nye arbeidslivet. Nye arbeidstidsmønstre blant fedre og mødre, finansiert av Norges forskningsråd over programmet Arbeidslivsforskning. Randi Kjeldstad og Ragni Hege Kitterød har vært prosjektledere. Dette er et forprosjekt der formålet har vært å belyse endringer i fedres og mødres arbeidstid og arbeidstidsordninger i løpet av 1990-tallet ved hjelp av tre datakilder i Statistisk sentralbyrå, nemlig arbeidskraft-, tidsbruks- og levekårsundersøkelser. Vi spør hvor mye foreldre jobber, når de jobber og hvor de jobber. Vi har både ønsket å foreta substansielle analyser av disse spørsmålene, og å få fram sterke og svake sider ved de tre datakildene for analyser av disse temaene. En del resultater fra forprosjektet er tidligere publisert i tidsskriftartikler og konferansepapers. Framstillingen i foreliggende rapport er delvis basert på disse arbeidene. Dette gjelder særlig kapittel 3. 4, der vi diskuterer tid til hjemmearbeid basert på Tidsbruksundersøkelsen 2000-01.

Forprosjektet vil bli videreført i et mer omfattende prosjekt der vi ser nærmere på ulike grupper av foreldre og på foreldrepar. Vi vil også i noen grad se foreldres yrkesarbeid i sammenheng med det ulønnede arbeidet hjemme.

Mem Thi Van og Inger Håland ved Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk har stått for datakjøringene fra arbeidskraftundersøkelsene, og Torkil Løwe ved Seksjon for demografi og levekårsforskning har foretatt datakjøringene fra levekårsundersøkelsene. Liv Hansen ved Seksjon for demografi og levekårsforskning har bearbeidet materialet fra arbeidskraftundersøkelsene til trykkeklare tabeller.

1. Innledning

Arbeidslivet har det siste tiåret gjennomgått dyptgripende forandringer både i innhold og tidsmessig organisering. Et stadig mer fleksibelt og kompetansekrevenende arbeidsliv stiller nye krav til de yrkesaktive, men gir også muligheter for større valgfrihet når det gjelder organisering i tid og rom. En mer velutdannet arbeidsstyrke innebærer også økte krav om individuelle tilpasninger i arbeidstid og i yrkesarbeidets organisering og innhold. Tendenser til senere etablering i yrkeslivet og tidligere pensjonering medfører at en økende andel av arbeidsstyrken har omsorgsforpliktelser for barn. Senere barnefødsler bidrar også til at de mest aktive åra i yrkeslivet for mange faller sammen med en krevende småbarnsfase. Endringer i arbeidsmarkedstilpasning og arbeidstidsmønstre blant kvinner og menn i denne livsfasen vil derfor ha store samfunnsmessige konsekvenser i åra som kommer, både når det gjelder tilbudet av arbeidskraft og når det gjelder delingen av arbeid og forpliktelser i husholdningene mellom kvinner og menn. Vi vet at organiseringen av det lønnede arbeidet også har store velferdsmessige konsekvenser i samfunnet og i familiene. Det lønnede arbeidet setter et gjennomgripende preg på utformingen av familienes dagligliv. Tiden som brukes i inntektsgivende arbeid bestemmer i stor grad organiseringen av andre gjøremål.

I løpet av 1990-åra ble det gjennomført flere politiske reformer for å gi foreldre større valgfrihet og fleksibilitet i hvordan de vil kombinere barneomsorg og yrkesarbeid. Mens det i de foregående tiåra var et viktig anliggende å legge til rette for mødres yrkesarbeid, var man på 1990-tallet mer opptatt av å få fedre til å engasjere seg hjemme. Hvilke konsekvenser har dette hatt for mødres og fedres arbeidstid? Hvilke arbeidstidsmønstre finner vi blant dagens foreldre, og hvordan har dette endret seg siden begynnelsen av 1990-tallet? Denne rapporten setter søkelyset på arbeidstidsorganiseringen blant mødre og fedre med hjemmeboende barn. Både gjennom løpende statistikk og enkelte mer spesialiserte analyser finnes pr. i dag en del kunnskap om dette, men det eksisterer også store hull, særlig når det gjelder arbeidstidsmønstre blant fedre. I den løpende rapporteringen fra den viktigste datakilden på området, nemlig SSBs

arbeidskraftundersøkelser (AKU), har man ikke publisert tall for fedre. Tall for mødre produseres løpende, men arbeidstiden rapporteres ganske grovt, og det gis bare opplysninger om arbeidstidens lengde, ikke om tidsmessig plassering over døgnet eller uka, og heller ikke om hvor arbeidet utføres (som f.eks. på arbeidsplassen, i klienters hjem eller hjemme hos yrkesutøveren). Også andre datakilder gir verdifull kunnskap om foreldres arbeidstidsmønstre. Foruten arbeidskraftundersøkelsene er Statistisk sentralbyrås levekårs- og tidsbruksundersøkelser viktige kilder. Disse tre undersøkelsene er til dels utformet med ulike siktemål og problemstillinger for øye, de har hver sine sterke og svake sider, og kan gi noe ulike bilder av foreldres arbeidstidsmønstre.

I denne rapporten benyttes alle de tre datakildene til å belyse følgende spørsmål:

1. Hvor mye tid bruker fedre og mødre til lønnet arbeid (arbeidstid pr. uke og pr. døgn)?
2. Når jobber de (døgn- og ukerytme?)
3. Hvor jobber de (på arbeidsplass eller hjemme)?

De tre datakildene bidrar på forskjellig vis til å gi svar på disse spørsmålene, AKU gir et bredt oversiktsbilde, mens de øvrige undersøkelsene bidrar med utfyllende kunnskap og perspektiver. Vi er dessuten opptatt av å studere endring over tid, og de tre datakildene gir alle muligheter til å studere endring. I tillegg til å belyse de konkrete problemstillingene ønsker vi i denne rapporten også å diskutere styrken og svakhetene ved de forskjellige datakildene i forhold til de problemene vi analyserer. Vi har derfor valgt å organisere rapporten i kapitler etter hver av de tre datakildene. Først, i kapittel 2, presenterer vi tall fra arbeidskraftundersøkelsene. Deretter, i kapittel 3 og 4, presenteres og diskuteres resultater fra tidsbruksundersøkelsene og levekårsundersøkelsene. Rekkefølgen av kapitlene avspeiler i noen grad vår vurdering av hvor dekkende og omfattende de ulike datamaterialene er som kunnskapskilde for foreldres arbeidstid. Vi anser AKU for å være den mest omfattende og sikre datakilden, mens tidsbruks- og levekårsundersøkelsene først og fremst har verdi som supplement i vår sammenheng. Diskusjonen av mødres og fedres arbeidstid i denne

rapporten omfatter utelukkende gifte og samboende foreldre. I appendix presenteres imidlertid en rekke ukommenterte AKU-tabeller med tall for enslige mødres og fedres arbeidstid.

1.1. Foreldres arbeidstid kartlegges ved hjelp at tre datakilder

I rapporten vises tall fra SSBs arbeidskraftundersøkelser, levekårsundersøkelser og tidsbruksundersøkelser. Alle tre er utvalgsundersøkelser. I de to første samles data inn gjennom strukturerte intervjuer, mens det viktigste instrumentet i tidsbruksundersøkelsene er tidsdagbøker hvor deltakerne noterer sitt aktivitetsmønster. AKU gjennomføres løpende med beregning av kvartals- og årsgjennomsnittstall på basis av alle årets uker. Inntil 1996 var basis for gjennomsnittsberegningene en uke i hver måned. Levekårsundersøkelsene ble før 1996 gjennomført ca. hvert 4. år, mens dagens temaroterende levekårsundersøkelser blir gjennomført hvert år, med arbeidsliv som hovedtema i 1996 og 2000. Tidsbruksundersøkelsene blir gjennomført hvert 10. år. Vi vil primært sammenligne tall for tidlig på 1990-tallet og rundt årtusenskiftet, og vil hovedsakelig benytte årsgjennomsnittstall for AKU 1991 og 2001, levekårsdata fra 1991 og 2000 og tidsbruksdata fra 1990/91 og 2000/2001.

De fleste og største tabellene i rapporten er basert på tall fra AKU. AKU representerer, med sitt store utvalg og hyppige gjennomføring, den anerkjent beste og sikreste kilde til å analysere gruppers arbeidsmarkedsadferd. Som nevnt, inngår det ikke i den løpende publiserte arbeidsmarkedsstatistikken tall for fedres arbeidsmarkedstilknytning eller arbeidstid. Men på bakgrunn av datakoblinger mellom barn og foreldre er vi nå i stand til å identifisere fedre og mødre med barn under 16 år og etablere tidsserier for disse gruppene fra 1991 og framover. Vi kan dessuten skille mellom enslige og gifte/samboende og mellom dem som har barn i ulike aldersgrupper. I denne rapporten presenteres sammenlignbare tall for grupper av enslige mødre og totalt for enslige fedre ukommentert i appendix. For en mer utførlig diskusjon av yrkesdeltaking og arbeidstid blant enslige foreldre, henviser vi til Kjeldstad og Rønsen (2002).¹

¹ Enkelte tall i oversiktstabellene over arbeidsstyrkestatus i appendix avviker noe fra tilsvarende tall for årene 1991-1999 i Kjeldstad og Rønsen (2002). Det dreier seg imidlertid stort sett om avvik på ca. ett prosentpoeng, bortsett fra i de minste gruppene, dvs. blant enslige fedre og enslige mødre gruppert etter yngste barns alder, hvor avvikene kan være noe større. Avvikene skyldes at disse gruppene er definert noe forskjellig i de to undersøkelsene. Her har vi utelatt fra analyseutvalget personer med samlivsstatus som ikke stemmer overens mellom AKU og befolkningsdatabasen (jf. kapittel 2.1), mens de samme personene i Kjeldstad og Rønsen (2002) ble "gitt" den samlivsstatusen som de oppgav i AKU-intervjuet. Det er naturlig at de minste analysegruppene er mest sårbare for slike variasjoner, og dermed at avvikene er størst her. Det er imidlertid ikke uten videre gitt hvilken av de to måtene å gruppere familie/husholdnings-type på som gir de riktigste resultatene.

I AKU benyttes flere begreper for arbeidstid. Både avtalt/vanlig og faktisk arbeidstid registreres, og disse målene gir noe ulike bilder av folks arbeidstidsmønstre. Særlig vil forskjellen mellom avtalt og faktisk arbeidstid være stor for grupper av sysselsatte med mye fravær, f.eks. på grunn av permisjoner. Fra og med 1996 spørres det i hvert 2. kvartal i AKU om skift- og turnusarbeid og om kvelds-, natt- og helgearbeid, noe som gir mulighet for å studere når foreldre arbeider. Inntil 1996 var AKU dårlig egnet til å belyse spørsmålet om fleksibilisering av mødres og fedres inntektsgivende arbeid i form av fjernarbeid eller hjemmearbeid. Til da ble det spurt om navn og adresse på bedriften, men ikke etter opplysninger om *hvor* arbeidet ble utført. I 2. kvartal fra og med 1996 gis det imidlertid i AKU opplysninger om intervjupersonen har en arbeidsavtale som innebærer at deler av arbeidet skal utføres i eget hjem, og om dette gjøres regelmessig eller av og til.

Levekårsundersøkelsene har mindre utvalg enn arbeidskraftundersøkelsene. Dette gir noe mindre muligheter for å studere variasjon mellom grupper av foreldre, og gir også større usikkerhet ved tallene. Eksempelvis inngår bare om lag 300 gifte/samboende fedre med barn 0-6 år i utvalgene til disse undersøkelsene. Ettersom levekårsundersøkelsene har et mer generelt siktemål enn arbeidskraftundersøkelsene, kartlegges arbeidstiden mer summarisk. Man skiller ikke mellom ulike arbeidstidsbegreper, men spør om vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrke og eventuelt biyrke. Undersøkelsene gir ellers en rekke opplysninger om arbeidstidsordninger, fast dag-, kvelds-, eller nattarbeid og skift- og turnusarbeid og om hvorvidt arbeidstiden vanligvis strekker seg utover normal-arbeidsdagen. De undersøkelsene hvor arbeidsliv har vært hovedtema, har også spørsmål om arbeidsmiljø og om hvor arbeidet utføres; i arbeidsgivers lokaler, hos pasienter/klienter, for arbeidsgiver hjemme hos seg selv mv. Man spør også om omfanget av eventuelt hjemmearbeid og eventuelle kontraktsforhold knyttet til dette arbeidet.

Tidsbruksundersøkelsene er basert på dagbøker hvor deltakerne over en periode på to døgn noterer hva de gjør, hvem de er sammen med og hvor de oppholder seg. I ettertid blir alle aktiviteter tilordnet en kode ut fra en liste med godt over 100 kategorier. Som yrkesarbeid regnes da perioder der deltakerne har notert at de faktisk utfører inntektsgivende arbeid. Dermed får vi et mål på hvor mye tid som faktisk brukes til yrkesarbeid, uavhengig av hva som er den vanlige eller avtalte arbeidstiden. Målet er altså følsomt for fravær. Dersom man f.eks. er hjemme fra arbeidet en dag pga. sykt barn, vil dette bli kodet som omsorgsarbeid og inngår ikke i arbeidstiden. Likeledes er det følsomt for eventuelt merarbeid enten på arbeidsplassen eller hjemme, ettersom dette blir kodet som yrkesarbeid dersom deltakerne har notert i tidsdagboka at de utfører inntektsgivende arbeid. Flere analyser har vist

at denne registreringsmåten ofte gir et annet bilde av tiden brukt til yrkesarbeid enn hva man får gjennom vanlige intervjuundersøkelser (Robinson og Godbey 1997, Niemi 1993). Det er også vist at konklusjonene med hensyn til fedres arbeidstid varierer med de to registreringsmåtene. Mens vanlige intervjuundersøkelser ofte viser at fedre har lengre arbeidstid enn menn i andre livsfaser, viser tidsbruksundersøkelser at småbarnsfedre bruker noe mindre tid til yrkesarbeid enn menn ellers (Carlin og Flood 1997). Grunnen til dette er trolig tidsdagbøkernes følsomhet for fravær fra arbeidet, f.eks. pga omsorg for syke barn, og for mindre kutt på begynnelsen eller slutten av arbeidsdagen pga uforutsette situasjoner hjemme, i barnehagen og ellers. Dessuten antas gjerne at registreringen i tidsdagbøker er mindre påvirket av sosiale normer og sosial ønskelighet enn hva som er tilfellet i strukturerte spørreskjema, og at det å notere sine gjøremål i en dagbok kort tid etter at de er utført, gir en mer nøyaktig registrering enn spørsmål som kartlegger tidsbruk over en lengre periode noe tilbake i tid.

Tidsdagbøkene var delt inn i faste tidsintervaller på ett kvarter i undersøkelsen i 1990-91 og på 10 minutter i undersøkelsen i 2000-01. For hvert av disse intervallene har deltakerne altså notert hva de gjør. Dermed er det mulig å følge tidsmønsteret over døgnet og uka og analysere når på dagen/natten, og på hvilke ukedager mødre og fedre utfører inntektsgivende arbeid. For Norges vedkommende er slike tidsmønstre i foreldres yrkesarbeid foreløpig lite studert. Haraldsen og Kitterød (1992) viser noen mønstre for befolkningen som helhet i tiden 1970-90, men detaljerte analyser for foreldre er det foreløpig lite av. Med Tidsbruksundersøkelsen fra 2000/01 kan vi belyse endringer i arbeidstidens organisering på 1990-tallet for fedre og mødre. Tidsdagbøkene gir også mulighet til å koble opplysninger om aktivitetstype og oppholdssted. Dermed kan vi studere hvor mye tid som brukes til yrkesarbeid på arbeidsplassen og hjemme samt når på døgnet og på hvilke ukedager folk arbeider ute og hjemme.

2. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved arbeidskraftundersøkelsene

I dette kapitlet kartlegger vi endringer i gifte og samboende mødres og fedres arbeidstid ved hjelp av årlige gjennomsnittstall fra AKU. Som nevnt, representerer AKU den sikreste og mest omfattende kilden til informasjon om utviklingen i sysselsetting og arbeidsledighet og om ulike befolkningsgruppers tilknytning til arbeidsmarkedet. I tillegg til informasjon om tilstanden og endringer på arbeidsmarkedet gir AKU et viktig datagrunnlag for prognoser for framtidig arbeidsmarkedsutvikling. Sentrale begreper og definisjoner i AKU følger anbefalingene for utarbeiding av arbeidsmarkedsstatistikk fra Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO). Følgelig er AKU-data også velegnet til internasjonale sammenligninger. Populasjonen er personer 16-74 år registrert bosatt i Norge, og observasjonsenheten er person. Deltakerne intervjues gjennom telefon om sin tilknytning til arbeidsmarkedet i en nærmere spesifisert referanseuke. Utvalget består av 24 000 personer per kvartal. I forhold til andre surveyundersøkelser er AKU lite beheftet med skjevheter grunnet frafall. Dette har sammenheng med at AKU er hjemlet i Statistikkloven og i prinsippet ikke frivillig å svare på. Gjennom 1990-årene var svarandelen over 90 prosent i gjennomsnitt. Opplegg og gjennomføring av arbeidskraftundersøkelsene er nærmere omtalt på Statistisk sentralbyrås internettsider, i serien NOS Arbeidsmarkedsstatistikk/ NOS Arbeidskraftundersøkelsen og i Bø og Håland 2002.

2.1. Nærmere om tilrettelegging av AKU-data. Kobling til registeropplysninger

Vi analyserer foreldre som bor sammen med egne barn 0-15 år i perioden 1991-2001. I motsetning til tidsbruksundersøkelsene og levekårsundersøkelsene, hvor opplysninger om barn i husholdningen registreres i spørreskjemaet, hentes opplysninger om barn tilknyttet intervjupersonene i AKU fra befolkningsdatabasen i Statistisk sentralbyrå. Dette innebærer at bare intervjupersonens biologiske og eventuelt adopterte barn under 16 år blir medregnet, og ikke alle barn under 16 år i husholdningen. Vi har koblet adresseopplysninger om intervjupersonenes barn fra SSBs befolkningsdatabase til årsfilene fra AKU slik at vi kan avgjøre om barn og foreldre faktisk bor sammen. Dermed kan vi

skille mellom fire grupper av foreldre, nemlig gifte/samboende mødre, enslige mødre, gifte/samboende fedre, samt enslige fedre. Intervjuede samboere med særkullsbarn er inkludert blant de gifte/samboende. Intervjuede personer som bor sammen med en partner som har egne barn, og som ikke har felles barn med denne, og heller ikke har egne barn, inngår imidlertid ikke i analysene. Dette gir en noe annerledes avgrensning enn tilsvarende i tidsbruksundersøkelsene og levekårsundersøkelsene. I tidsbruks- og levekårsundersøkelsene tar man utgangspunkt i hvorvidt intervjupersonen og/eller partneren har barn i husholdningen. Også gifte/samboende uten egne barn i husholdningen blir da kategorisert som "par med barn" dersom partneren har særkullsbarn.

Når det gjelder intervjupersonens samlivsstatus, har vi i AKU-materialet opplysninger både fra intervju og register. I noen tilfeller, ca. 5 prosent av alle intervjuete foreldre i AKU, stemmer ikke disse overens. Det har dels sammenheng med at registrene ikke inneholder opplysninger om samboerskap mellom personer med særkullsbarn, samtidig kan samlivsopplysninger i AKU være vanskelig å tolke på grunn av at svarkategoriene ikke er gjensidig utelukkende. For eksempel vil det for en ugift eller tidligere gift person som nå lever i samboerskap, ikke nødvendigvis være entydig hvilken svarkategori han eller hun skal velge når vedkommende blir spurt i AKU om å plassere seg i forhold til kategoriene *ugift*, *før gift* eller *samboer* (spm. 120). Instruksene til intervjuerne gir ingen retningslinjer for hvilken kategori som skal merkes av i slike tilfelle. AKU-intervjuene er dessuten spredt over hele året, mens registeropplysningene gjelder samlivsstatus bare ved årsskiftet. For enkelthets skyld holder vi personer der samlivsopplysningene i intervju og register er logisk inkonsistente, utenfor vår analyse. Dette skiller seg fra praksis i den løpende rapporteringen fra AKU, der man utelukkende tar utgangspunkt i opplysningene gitt i intervjuet.

Det er også visse problemer knyttet til kobling mellom AKU og registeropplysninger om barnas fødselsdato og alder. De personene som inngår i vårt materiale, er personer som har minst ett barn 0-15 år i

intervjukvartalet. Men i og med at intervjuopplysningene gjelder en vilkårlig uke i kvartalet, vil vi i noen tilfeller få med barnløse personer som først får barn i slutten av kvartalet. I utgangspunktet vil derfor denne (foreløpig) barnløse personen bli registrert som mor/ (far) til et spedbarn allerede tre måneder før fødselen. Det sier seg selv at dette vil ha betydning for personens forhold til jobb og arbeidstid. Denne feilkilden påvirker til en viss grad aldersplasseringen av alle barn i materialet, men den vil ha størst betydning for analysene av foreldre med barn under ett år (jf. eksempelet ovenfor). Ved å "sette" intervjutidspunktet for alle intervjupersonene "er lik" midt i hvert aktuelle kvartal, gjør vi en enkel korleksjon, slik at feilregistreringer i forhold til yngste barns alder i første halvdel av kvartalet "oppveies" av feilregistreringer i siste halvdel. Vi kan dermed beregne temmelig sikre gjennomsnittstall for hvert kvartal og dermed for hvert år.

2.2. Store utvalg. Sikre tall

Beregninger i AKU er gjort på grunnlag av store utvalg. Antall intervjuete gifte og samboende mødre og fedre med yngste barn 0-2 år varierer mellom 3500 og 4000 for hver gruppe hvert år, mens antall intervjuete gifte og samboende hhv. mødre og fedre med barn 0-15 år utgjør ca. 12000. Antall intervjuete enslige mødre med barn 0-15 år er ca. 1900. Tabell 2.2.1 gir en oversikt over samlet antall intervjuete² som ligger til grunn for informasjon om gifte og samboende foreldre totalt og for grupper etter yngste barns alder for hvert år.

Det foreligger ikke nøyaktige beregninger av standardavvik til årsgjennomsnittstallene i AKU. Men med de store utvalgene vi operer med, vet vi at tallene som presenteres i dette kapitlet stort sett er beheftet med lav usikkerhet. Noe større usikkerhet er det likevel knyttet til tabellene i kapittel 2.9 og 2.10. Opplysningene i disse tabellene innhentes bare i ett kvartal og ikke løpende over hele året (se avsnitt 2.3). Det betyr at antall intervjuete reduseres til grovt regnet en fjerdedel av årsutvalget i hver gruppe. Men i forhold til

andre surveyundersøkelser (jf. kapittel 3 og 4) er det også i disse tabellene snakk om relativt store utvalg.

2.3. Arbeids- og arbeidstidsdefinisjoner i AKU

I statistikk og forskning som belyser utviklingen på det norske arbeidsmarkedet blir begreper og avgrensninger ofte brukt forskjellig. Hvordan man for eksempel definerer yrkesaktivitet og hvordan man avgrensner og/eller måler arbeidstid, vil selvfølgelig ha stor betydning for hvilke variasjoner og utviklingstrekk som avdekkes. Slike måle- og definisjonsforskjeller avpeiles i resultatene også i denne rapporten. I rapporten redegjør vi for ulike undersøkelsesopplegg og de viktigste definisjonene som brukes i de tre surveyundersøkelsene, men vi diskuterer i liten grad empiriske nyanser i lys av metode- og begrepsforskjeller. I noen tilfeller, der det framtrer åpenbare forskjeller mellom AKU og de andre to undersøkelsene, kommenteres det i kapittel 3 og 4.

I alle store surveyundersøkelser som gjennomføres regelmessig i Statistisk sentralbyrå benyttes begreper og definisjoner som er anerkjent og vedtatt brukt i tilsvarende undersøkelser i andre land. Gjennom det siste tiåret har særlig statistiksamarbeidet i Eurostat bidratt til økt samordning. Men også andre internasjonale organisasjoner bidrar til samordning av statistikken. Som nevnt, legges det i AKU vekt på å følge ILOs anbefalinger for definisjon og avgrensning av de mest sentrale begrepene. Dette er en gradvis prosess hvor fordelene ved slike tilpasninger fortløpende veies opp mot mulige ulemper, for eksempel problemer med å fange opp spesielle forhold i det norske arbeidsmarkedet, tidsseriebrudd i statistikken mv. De begrepene vi benytter i kapittel 2 har i noen grad vært endret i løpet av den perioden vi analyserer. Kontroller gjennomført i Statistisk sentralbyrå tyder imidlertid på at disse endringene har liten betydning for tolkningen av våre tall. Nedenfor redegjør vi for innhold og avgrensning av de viktigste AKU-begrepene i dette kapitlet.

Tabell 2.2.1. Gifte og samboende mødre og fedre totalt og i grupper for yngste barns alder. Antall intervjuksjemaer (N) per år 1991-2001

Barns alder/år	-91	-92	-93	-94	-95	-96	-97	-98	-99	-00	-01
0-2	8263	8457	8160	7943	7815	8202	8424	8246	7621	7320	7101
3-6	7363	7477	7536	7960	8043	8254	8292	8590	7697	7468	7055
7-10	5379	5323	5273	5133	5176	5558	6012	5847	5428	5304	5470
11-15	6412	6280	6230	6349	6118	5992	5801	5715	5521	5755	5606
Totalt	27417	27537	27199	27385	27152	27896	28529	28398	26267	25847	25232

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

² Mer presist (men samtidig muligens mer forvirrende) enn å oppgi totalutvalget i antall intervjuete i denne sammenheng, er å oppgi totalutvalget i antall skjemaer. Dette fordi en del av personene blir intervjuet flere ganger i løpet av ett år i AKU. For enkelthets skyld omtaler vi likevel totalutvalget (nettutvalget) som antall intervjuete i teksten.

Som *sysselsatte* regnes de som utførte inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i undersøkelsesuka, samt personer som har slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l. Personer i permisjon uten lønn regnes også som sysselsatte hvis permisjonens varighet er under ett år. Men hvis lønnet og ulønnet permisjon til sammen varer i mer enn ett år sammenhengende, vil personen regnes som ikke sysselsatt i den overskytende perioden hvis den er ulønnet. Personer som er inne til førstegangs militær- eller siviltjeneste regnes som sysselsatte. Personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte, til forskjell fra personer på andre typer tiltak, der det bare utbetales en kursstønad e. l. Sysselsatte omfatter både ansatte, selvstendige og familiararbeidere uten fast avtalt lønn. Sysselsatte *midlertidig fraværende* utgjør personer med midlertidig fravær fra jobb i hele undersøkelsesuka. De øvrige betegnes som *arbeid*. *Arbeidsledige* er personer uten inntektsgivende arbeid som har forsøkt å skaffe seg slikt arbeid i løpet av de siste fire ukene, og som kan påta seg slikt arbeid i løpet av de neste to ukene. *Arbeidsstyrken* er summen av de sysselsatte og de arbeidsledige, og *personer utenfor arbeidsstyrken* er de som verken var sysselsatte eller arbeidsledige i undersøkelsesuka.

Alle sysselsatte blir spurt om sin avtalte/vanlige arbeidstid og om hvor mye de faktisk jobbet i referanseuka. *Avtalt/vanlig arbeidstid* er det antall timer per uke som den ansatte ifølge arbeidskontrakten skal være på arbeid. Eventuelt fravær pga. sykdom, ferie, betalt permisjon e. l. skal ikke trekkes fra, og overtid skal ikke regnes med. For ansatte med avtale om arbeidstid der det avtalte timetallet varierer fra uke til uke, oppgis både den arbeidstiden som gjaldt for referanseuka, og gjennomsnittet per uke. Det er gjennomsnittstallene som er benyttet i analysene i dette kapitlet. For ansatte som ikke har noen arbeidstidsavtale, og for selvstendige og familiararbeidere, oppgis gjennomsnittlig arbeidstid per uke. I tråd med praksis i den løpende rapporteringen fra AKU skiller vi mellom kort deltid (1-19 timer), lang deltid (20-36 timer) og heltid. I tillegg skiller vi mellom heltidsarbeid 32-40 timer per uke, 41-49 timer per uke, og 50 timer eller mer per uke. Hovedregelen i AKU er at en avtalt/vanlig arbeidstid under 37 timer per uke regnes som deltid. Ettersom enkelte yrker han ha en avtalt heltid på mindre enn 37 timer, blir personer som oppgir en avtalt/vanlig ukentlig arbeidstid på 32-36 timer per uke, spurt om dette er heltids- eller deltidsarbeid. De som oppgir at dette er heltid, regnes da som heltidsarbeidende, mens de som oppgir at det er deltid, regnes som deltidsarbeidende. Kategorien for "normal" heltid betegnes i foreliggende rapport derfor som 32-40 timer. *Faktisk/utført arbeidstid* gjelder timer som faktisk ble utført i inntektsgivende arbeid i referanseuka, inklusive overtid og ekstraarbeid og eksklusive fravær ved sykdom, ferie, permisjon o.l. Vi skiller mellom følgende 6 kategorier:

0 timer (midlertidig fraværende hele referanseuka), 1-19 timer, 20-36 timer, 37-40 timer, 41-49 timer og 50 timer eller mer. De fleste tallene for arbeidstid i dette kapitlet er basert på arbeidstid både i hovedyrke og eventuelle biyrker, dvs. i summen av alle *arbeidsforhold*, bortsett fra kapittel 2.8, hvor vi viser tall for arbeidstid for personer med bare ett og personer med flere arbeidsforhold separat.

Som indikatorer for arbeidstidens forlegning i tid og rom presenteres tall for andel sysselsatte med *skift/turnusarbeid*, andel som har *kveldsarbeid* (mellom 18 og 22), *nattarbeid* (mellom 22 og 06), *helgearbeid* (lørdag eller søndag) og/eller *hjemmearbeid*. Spørsmål om arbeidstidens forlegning ble første gang stilt i 1996, og er deretter med i spørreskjema en gang årlig (2. kvartal). Bortsett fra spørsmål om skift- eller turnusarbeid, som bare stilles til ansatte, stilles spørsmål om arbeidstidens forlegning både til ansatte og selvstendige/familiararbeidere, dvs. til alle sysselsatte. Imidlertid er spørsmålsformuleringene noe forskjellige for de to gruppene. Ansatte oppgir om de har slikt arbeid regulert i avtale eller kontrakt, mens selvstendige og familiararbeidere blir spurt om de faktisk utfører slikt arbeid. Tall for skift/turnus utgjør antall ansatte som oppgir å ha skift- eller turnusarbeid i prosent av alle sysselsatte. Tall for kvelds-, natt-, helge- og hjemmearbeid utgjør summen av de ansatte med slikt arbeid regulert i arbeidsavtalen og selvstendige som utfører deler av sitt arbeid på kvelden, på natten, i helgen eller i egen bolig i prosent av alle sysselsatte

2.4. Økt sysselsetting og nedgang i ledighet på 1990-tallet

Tiårsperioden fra 1991 til 2001 var preget av varierte konjunkturer på arbeidsmarkedet, med stagnasjon og nedgang i sysselsettingen og høy og økende ledighet de aller første årene, etterfulgt av en i hovedsak motsatt utvikling fram til 1998/1999. De aller siste årene har vi igjen vært vitne til forverring av arbeidsmarkedsforholdene. Denne utviklingen avpeiles i arbeidsmarkedsstatistikken for befolkningen som helhet og for begge kjønn (se vedlegg A2.4.3). For gifte og samboende mødre steg andelen sysselsatte fra 75 til 82 prosent i perioden 1993-1998, hvoretter økningen stoppet opp de tre påfølgende årene (tabell 2.4.1). Utviklingen blant mødre er således i takt med den generelle sysselsettingsutviklingen i disse årene. Mødre ble imidlertid i mindre grad enn mange andre grupper rammet av sysselsettingsnedgang og økt arbeidsløshet i perioden fram til 1993. På samme måte ser den gryende ledighetsoppgangen mot slutten av perioden ut til å ha rammet mødre i liten grad. I forhold til kvinner totalt har gifte og samboende mødre et generelt høyere sysselsettingsnivå og lavere arbeidsledighet. I 2001 var 84 prosent av mødre med barn under 16 år i arbeidsstyrken mot 70 prosent av alle kvinner. Blant kvinner og menn generelt og blant foreldre har kjønnsforskjellene blitt mindre gjennom

1990-årene. Blant foreldre ble kjønnsforskjellen i andel sysselsatte redusert fra 19 prosentpoeng i 1991 til 12 prosentpoeng i 2001. Det skyldes utelukkende den økte deltakingen blant mødre.

Sysselsettingsutviklingen har grovt sett fulgt det samme mønsteret for mødre med små og store barn i perioden. Likevel ser vi at økningen har vært størst for mødre med barn under 7 år, først og fremst for dem med yngste barn 3-6 år. Det har medført at forskjellen i andel sysselsatte og andel i arbeidsstyrken etter yngste barns alder har blitt betydelig redusert i perioden. I 2001 var forskjellen i sysselsettingsandel mellom mødre med små og store barn redusert til 11 prosentpoeng fra tilsvarende 17 prosentpoeng ti år tidligere. Samtidig har nedgangen i ledighet vært minst blant mødre med større barn, og i 2001 er det kun små forskjeller i andelen arbeidsløse mødregruppene imellom.

Sysselsettingen blant fedre var meget høy gjennom hele 1990-tallet. Med unntak av en viss nedgang rundt 1993, var en stabil andel på ca. 94 prosent av fedrene sysselsatt, og bare ca. 4 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Skiftende konjunkturer på 1990-tallet har i liten grad innebåret variasjoner i andelen fedre som er utenfor arbeidsstyrken. På samme måte som mødre har gjennomgående lavere arbeidsløshet enn kvinner totalt, har fedre lavere arbeidsløshet enn menn sett under ett. I første halvdel av tiåret har det likevel vært klare konjunkturvariasjoner også blant fedre. I bunnårene 1992 og 1993 var arbeidsledigheten betydelig høyere enn "normalnivået" for fedre gjennom tiåret, og det var særlig fedrene til de yngste barna som opplevde økt arbeidsløshet. Rundt årtusenskiftet var arbeidsløsheten igjen svært lav i alle fedregruppene, mellom 1 og 2 prosent av alle fedre, dvs. under 2 prosent av arbeidsstyrken.

Tabell 2.4.1. Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sysselsatte											
I alt	74,2	74,5	75,4	75,6	76,8	77,4	80,1	81,5	80,8	81,3	81,7
Yngste barn 0-2 år	66,0	67,9	68,9	68,1	69,2	70,3	72,0	73,0	72,9	74,3	74,9
Yngste barn 3-6 år	73,2	73,0	73,3	75,2	76,9	76,8	80,7	82,0	80,8	82,5	84,9
Yngste barn 7-10 år	78,7	79,5	80,0	80,6	81,9	84,3	84,7	86,7	83,9	84,0	84,0
Yngste barn 11-15 år	82,6	81,1	83,0	82,3	83,0	83,0	87,5	89,5	90,1	87,9	85,5
Arbeidsledige											
I alt	3,3	3,4	3,3	3,1	3,2	3,3	2,6	1,9	1,8	2,1	1,8
Yngste barn 0-2 år	4,1	4,3	4,0	3,9	4,2	4,5	3,9	2,6	1,9	2,4	1,9
Yngste barn 3-6 år	3,6	3,0	3,7	3,4	3,3	3,2	2,8	2,4	2,3	1,9	1,6
Yngste barn 7-10 år	3,1	3,0	2,7	2,5	2,3	1,7	1,3	0,9	1,9	2,4	1,5
Yngste barn 11-15 år	2,3	2,8	2,2	2,2	2,2	3,0	1,6	0,9	0,6	1,6	2,2
Utenfor arbeidsstyrken											
I alt	22,5	22,2	21,4	21,3	20,0	19,3	17,3	16,6	17,5	16,6	16,5
Yngste barn 0-2 år	29,9	27,8	27,1	28,0	26,6	25,2	24,1	24,4	25,2	23,4	23,2
Yngste barn 3-6 år	23,3	24,0	23,0	21,3	19,8	20,1	16,4	15,6	16,9	15,6	13,5
Yngste barn 7-10 år	18,2	17,5	17,3	16,9	15,8	14,0	14,0	12,4	14,2	13,6	14,5
Yngste barn 11-15 år	15,1	16,1	14,8	15,5	14,8	14,1	11,0	9,6	9,2	10,5	12,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.4.2. Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sysselsatte											
I alt	93,4	92,1	91,7	92,4	93,2	93,7	94,2	94,8	94,1	94,4	94,0
Yngste barn 0-2 år	91,7	91,4	91,2	90,8	91,8	93,3	93,9	93,7	93,4	94,8	93,9
Yngste barn 3-6 år	93,3	91,5	92,1	93,4	94,5	94,1	94,1	95,0	94,8	94,9	94,1
Yngste barn 7-10 år	95,1	94,0	91,1	92,4	93,5	94,5	95,3	95,4	94,5	94,0	94,7
Yngste barn 11-15 år	94,3	92,4	92,3	93,4	93,0	93,0	93,8	95,6	93,8	93,6	93,4
Arbeidsledige											
I alt	2,9	3,5	3,4	2,8	2,4	2,2	1,8	1,2	1,5	1,3	1,7
Yngste barn 0-2 år	4,1	4,3	4,1	3,8	3,3	2,8	2,2	1,7	1,9	1,5	2,0
Yngste barn 3-6 år	3,0	3,7	3,6	2,9	2,1	2,3	1,9	1,1	1,0	1,0	2,0
Yngste barn 7-10 år	2,2	2,9	3,1	2,6	2,1	2,3	1,6	0,5	1,2	1,3	1,1
Yngste barn 11-15 år	1,6	2,9	2,6	1,6	2,0	1,4	1,5	1,0	1,7	1,3	1,2
Utenfor arbeidsstyrken											
I alt	3,8	4,3	4,9	4,7	4,4	4,0	4,0	4,1	4,4	4,3	4,3
Yngste barn 0-2 år	4,2	4,3	4,7	5,4	4,9	3,9	3,9	4,7	4,7	3,7	4,1
Yngste barn 3-6 år	3,7	4,8	4,3	3,8	3,4	3,6	4,0	3,8	4,1	4,1	3,9
Yngste barn 7-10 år	2,7	3,2	5,8	5,0	4,4	3,2	3,2	4,1	4,2	4,7	4,1
Yngste barn 11-15 år	4,1	4,7	5,1	5,0	5,0	5,6	4,7	3,4	4,5	5,1	5,4

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

2.5. Økt midlertidig fravær blant de sysselsatte

Økt sysselsetting blant mødre betyr at stadig flere mødre har et arbeidsforhold eller en arbeidskontrakt. Det er imidlertid langt fra alle sysselsatte som faktisk er i arbeid. Mange er midlertidig borte pga. permisjon, sykdom, ferie el. Av tabell 2.5.2 ser vi at 20-25 prosent av de sysselsatte mødrene er midlertidig fraværende fra jobb i hele undersøkelsesuka.

Som midlertidig fraværende regnes altså de som hadde fravær fra jobben i hele undersøkelsesuka. De øvrige sysselsatte klassifiseres som "i arbeid". En del av disse vil også ha fravær en eller flere dager i undersøkelsesuka, f.eks. pga. egen eller andres sykdom, avspasering av opparbeidet fleksitid, eller feriedager. Av tabell 2.5.1 ser vi at av alle mødre økte andelen midlertidig fraværende i hele undersøkelsesuka mer enn andelen i arbeid på 1990-tallet.³ Mens andelen mødre som faktisk var i arbeid økte fra 59 til 62 prosent fra 1991 til 2001, økte andelen midlertidig fraværende fra 15 til 19 prosent. For alle mødre sett under ett betyr dette at økningen i andelen midlertidig fraværende utgjør over halvparten av veksten i sysselsettingen i perioden. Andelen midlertidig fraværende av de sysselsatte mødrene økte i perioden fra 20 til 24 prosent. Størst var økningen i midlertidig fravær blant mødre med barn under tre år (en økning fra 25 prosent av alle og 38 prosent av de sysselsatte i 1991 til hhv. 33 og 44 prosent i 2001). Fraværet har i hele perioden vært høyest blant mødrene med de minste barna. Ifølge Kjeldstad og Rønsen (2002) utgjorde permisjon i forbindelse med svangerskap og barneomsorg drøyt 40 prosent av mødres samlede midlertidige fravær på 1990-tallet. Denne andelen økte fra 37 prosent i 1991 til 45 prosent i 1999. Det er rimelig å anta at økningen i permisjonsandelen var størst for mødre med helt små barn, hovedsakelig som følge av flere utvidelser av lønnet og ulønnet fødselspermisjon i perioden. I tråd med dette ser vi i for eksempel i tabell 2.5.1 og 2.5.2 en topp i fraværet i 1999, da kontantstøttereformen akkurat var blitt gjennomført.⁴ Nedgangen i fraværet i

de påfølgende årene *kan* imidlertid tyde på at den eventuelle kontantstøtteeffekten på midlertidig fravær blant sysselsatte mødre var kortvarig. Med små variasjoner fra år til år, viser likevel tabell 2.5.1 og 2.5.2 en betydelig økning av den relative betydningen av midlertidig fravær for mødres sysselsetting. Først og fremst gjelder det mødre med barn under tre år. Gjennom 1990-årene utgjorde veksten i midlertidig fravær mer enn 90 prosent av den totale sysselsettingsveksten i denne gruppen.

Midlertidig fravær er langt sjeldnere blant fedre enn blant mødre, men også for fedre var det en viss økning i fraværet i siste halvdel av 1990-tallet (tabell 2.5.3 og 2.5.4). I og med at forutsetningen for registrert fravær i denne sammenhengen er at man er borte fra jobb i hele undersøkelsesuka, vil utvidelsen av antall feriedager i 2000 og 2001 (se note 4) neppe ha stor betydning for våre tall over fedres midlertidige fravær. Det er rimelig å tro at også fedrenes økte fravær i stor grad har sammenheng med økt uttak av omsorgspermisjon. "Hoppet" i andel fraværende fra 1993 til 1994 og i noen grad fra 1998 til 1999 for fedre med barn under 3 år *kan* for eksempel være en avspeiling av innføringen av fedrekvote og kontantstøtte (jf. note 4). Til tross for at økningen i midlertidig fravær har vært størst blant dem med de minste barna, varierer andelen midlertidig fraværende blant sysselsatte fedre fortsatt lite etter yngste barns alder. Videre har forskjellen i fravær mellom mødre og fedre med helt små barn økt i perioden. I 2001 var forskjellen i fraværsandel 30 prosentpoeng mot 27 i 1991. Det har likevel skjedd en liten kjønnsutjevning, uansett yngste barns alder, i andelen av alle foreldre som faktisk var i arbeid. Blant mødrene og fedrene til de aller minste barna ble kjønnsforskjellen i andel i arbeid redusert fra 41 til 39 prosentpoeng i perioden. Vi ser at veksten i fraværet ikke forhindret en viss vekst også i andelen mødre som faktisk er i arbeid. Blant fedrene har imidlertid det økte fraværet medført en liten nedgang i andelen i arbeid. Ikke desto mindre er kjønnsforskjellene i andel i arbeid betydelig større enn kjønnsforskjellene i sysselsettingsandel. Det gjelder særlig i livsfasen med helt små barn, og skyldes den langt større andelen midlertidig fraværende blant mødre enn blant fedre.

³ En omlegging av undersøkelsesopplegget i 1996 kan ha ført til et visst brudd i tidsserien når det gjelder faktisk arbeidstid, og forholdet mellom faktisk og avtalt/vanlig arbeidstid (jf Statistisk sentralbyrå 2003). Man gikk da over til løpende undersøkelsesuker i AKU, slik at alle uker i året blir kartlagt. Dermed er det ikke, som ved tidligere datainnsamlinger, mulig å unngå bevegelige helligdager og fridager i de undersøkelsesukene man velger ut. Dette kan ha medført noe mer midlertidig fravær fra 1996. Videre vil trolig noe mer ferie komme med ettersom hele sommeren blir dekket, og ikke bare utvalgte uker som tidligere. Man gikk dessuten over til data-assistert intervjuing i 1996, mens man tidligere hadde benyttet en papirversjon av spørreskjema. Dermed kan man i større grad trekke med seg deltakernes svar på tidligere spørsmål i intervjuet til spørsmål som kommer senere. På spørsmål om faktisk arbeidstid blir deltakerne minnet om sitt tidligere svar angående den avtalte arbeidstiden, slik at man unngår å blande sammen de to begrepene. Det blir da registrert noe større avvik mellom faktisk og avtalt arbeidstid enn ved det gamle opplegget.

⁴ Det har gjennom 1990-tallet vært gjennomført en rekke utvidelser av foreldres rett til fravær i forbindelse med fødsel og småbarnsomsorg. I perioden 1990 -1993 økte varigheten av lønnet fødselspermisjon med

100 prosent dekningsgrad fra 28 til 42 uker og med 80 prosent dekningsgrad fra 35 til 52 uker. I 1993 ble "fedrekvoten" innført, dvs. at fire uker av permisjonen ble forbeholdt barnets far. Fra 1994 fikk vi "tidskontoordningen", som muliggjorde større fleksibilitet i uttak av permisjon, og i 1995 ble retten til ulønnet permisjon utvidet fra ett til tre år. Den siste store barneomsorgsreformen på 1990-tallet kom i 1998/99 med "kontantstøtten", som blant annet hadde som formål å gi foreldre til ett- og toåringer bedre økonomiske muligheter til å velge mellom flere former for barneomsorg, herunder å passe barnet selv. Sammenlignet med de mange familiepolitiske endringene har det i perioden vært gjennomført kun få og små andre regelendringer med betydning for mødre og fedres tid i lønnet arbeid. En utvidelse av feriebestemmelsene fra 21 til 23 dager i perioden 1999-2001, antas å ha beskjedne betydning for registrert midlertidig fravær for våre grupper. I denne rapporten vil vi imidlertid ikke gå nærmere inn i diskusjonen av mulige arbeidsmarkedsvirkninger av familiepolitiske og andre relevante endringer i politikk og regelverk.

Tabell 2.5.1. Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatte av alle gifte og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I arbeid											
I alt	59,3	58,5	59,3	60,1	60,3	59,7	62,1	62,7	60,5	61,7	62,4
Yngste barn 0-2 år	41,1	41,4	40,2	40,7	39,3	40,2	41,7	40,9	38,3	41,1	41,5
Yngste barn 3-6 år	62,3	61,7	63,3	65,5	66,1	65,8	68,0	68,8	66,9	69,7	71,7
Yngste barn 7-10 år	66,7	69,3	69,7	70,8	70,8	71,1	72,9	75,0	71,6	72,2	72,6
Yngste barn 11-15 år	72,8	70,7	72,8	73,9	71,6	72,9	76,3	75,3	76,2	73,2	71,4
Midlertidig fraværende											
I alt	15,0	15,9	16,0	15,3	16,8	17,6	17,9	18,9	20,3	19,5	19,1
Yngste barn 0-2 år	25,0	26,6	29,1	27,6	29,5	30,3	30,3	31,8	34,6	33,3	33,1
Yngste barn 3-6 år	10,4	11,2	10,1	9,5	11,0	10,8	13,1	12,8	14,0	12,6	13,3
Yngste barn 7-10 år	11,5	10,7	10,5	9,7	11,1	13,2	11,8	12,5	12,3	11,4	11,9
Yngste barn 11-15 år	9,8	9,8	9,8	8,7	11,4	10,6	11,3	13,6	14,3	14,6	13,1
Ikke sysselsatt											
I alt	25,8	25,6	24,7	24,5	23,0	22,7	20,0	18,4	19,1	18,8	18,4
Yngste barn 0-2 år	33,9	32,0	30,7	31,7	31,1	29,5	28,0	27,3	27,1	25,6	25,4
Yngste barn 3-6 år	27,4	27,1	26,6	25,0	22,9	23,3	18,9	18,4	19,0	17,6	15,0
Yngste barn 7-10 år	21,8	20,0	19,7	19,4	18,1	15,8	15,3	12,5	16,0	16,5	15,5
Yngste barn 11-15 år	17,4	19,6	17,4	17,4	17,0	16,5	12,5	11,1	9,5	12,2	15,5

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.5.2. Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte gifte og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Midlertidig fraværende											
I alt	20,1	21,3	21,2	20,2	21,9	22,7	22,3	23,1	25,2	24,1	23,5
Yngste barn 0-2 år	37,8	39,7	41,6	41,1	43,0	43,0	41,9	43,5	48,0	45,2	44,1
Yngste barn 3-6 år	13,7	15,6	13,1	13,1	14,5	14,5	16,0	15,2	17,3	15,7	15,7
Yngste barn 7-10 år	14,6	13,6	13,5	12,8	14,0	15,8	13,8	14,5	15,0	14,3	14,6
Yngste barn 11-15 år	12,0	12,0	12,3	11,1	13,2	12,7	13,2	15,3	15,3	16,5	15,2
I arbeid											
I alt	79,9	78,7	78,8	79,8	78,1	77,3	77,7	76,9	74,8	75,9	76,5
Yngste barn 0-2 år	62,2	60,3	58,4	58,9	57,0	57,0	58,1	56,5	52,0	54,8	55,9
Yngste barn 3-6 år	86,3	84,4	86,9	86,9	85,5	85,5	84,0	84,8	82,7	84,3	84,3
Yngste barn 7-10 år	85,4	86,4	86,5	87,2	86,0	84,2	86,2	85,5	85,0	85,7	85,4
Yngste barn 11-15 år	88,0	88,0	87,7	88,9	86,8	87,3	86,8	84,7	84,7	83,5	84,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.5.3. Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatte av alle gifte og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I arbeid											
I alt	82,6	82,7	82,8	82,7	83,4	82,3	83,6	83,7	82,0	82,1	81,9
Yngste barn 0-2 år	81,9	82,3	81,9	79,0	80,3	81,1	82,2	81,5	81,1	82,0	80,5
Yngste barn 3-6 år	82,6	82,1	83,9	83,9	85,6	83,6	84,6	83,7	84,6	83,1	82,1
Yngste barn 7-10 år	83,5	83,1	82,9	83,8	84,0	83,3	84,3	85,5	82,1	80,5	84,1
Yngste barn 11-15 år	83,7	82,6	82,8	84,0	83,1	81,4	83,8	85,4	82,1	82,4	80,5
Midlertidig fraværende											
I alt	10,8	9,5	8,8	9,8	9,9	11,4	10,6	11,1	12,3	12,4	12,3
Yngste barn 0-2 år	10,2	9,2	8,7	11,3	11,5	12,6	11,6	12,3	12,9	13,3	13,5
Yngste barn 3-6 år	11,0	8,9	8,0	9,3	9,3	9,8	9,8	11,6	10,6	11,3	11,4
Yngste barn 7-10 år	11,4	10,4	9,2	9,5	9,3	11,5	10,8	9,6	11,9	13,4	11,4
Yngste barn 11-15 år	10,9	9,8	9,7	9,6	9,0	11,6	10,0	9,8	11,9	11,8	12,6
Ikke sysselsatt											
I alt	6,6	7,8	8,3	7,6	6,7	6,3	5,8	5,2	5,7	5,5	5,8
Yngste barn 0-2 år	7,9	8,5	9,4	9,7	8,2	6,3	6,2	6,2	6,1	4,7	6,0
Yngste barn 3-6 år	6,4	8,9	8,0	6,8	5,1	6,6	5,7	4,7	4,9	5,6	6,5
Yngste barn 7-10 år	5,1	6,5	7,9	6,8	6,7	5,1	4,8	4,8	6,0	6,1	4,5
Yngste barn 11-15 år	5,4	7,6	7,5	6,4	7,9	7,0	6,3	4,9	6,0	5,9	6,9

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.5.4. Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte gifte og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Midlertidig fraværende											
I alt	11,5	10,4	9,8	10,7	10,5	12,0	11,2	11,7	12,9	13,0	13,1
Yngste barn 0-2 år	11,1	10,4	9,9	12,2	12,0	13,2	12,7	12,8	14,1	13,8	14,5
Yngste barn 3-6 år	11,5	9,8	8,8	9,7	9,5	10,7	10,0	12,4	11,5	11,9	12,3
Yngste barn 7-10 år	12,0	10,7	9,6	10,8	10,3	12,2	10,8	10,5	12,9	14,1	11,9
Yngste barn 11-15 år	11,7	10,8	10,7	9,9	10,1	12,0	10,9	10,3	13,2	12,4	13,3
I arbeid											
I alt	88,5	89,6	90,2	89,3	89,5	88,0	88,8	88,3	87,1	87,0	86,9
Yngste barn 0-2 år	88,9	89,6	90,1	87,8	88,0	86,8	87,3	87,2	85,9	86,2	85,5
Yngste barn 3-6 år	88,5	90,2	91,2	90,3	90,5	89,3	90,0	87,6	88,5	88,1	87,7
Yngste barn 7-10 år	88,0	89,3	90,4	89,2	89,7	87,8	89,2	89,5	87,1	85,9	88,1
Yngste barn 11-15 år	88,3	89,2	89,3	90,1	89,9	88,0	89,1	89,7	86,8	87,6	86,7

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

2.6. Avtalt/vanlig arbeidstid: Nedgang i deltid for mødre, nedgang i "mertid" for fedre

I AKU registreres både avtalt/vanlig arbeidstid og faktisk/utført arbeidstid per uke. Hvilket av disse målene som er mest hensiktsmessig avhenger av hvilken problemstilling som skal belyses. Den avtalte/vanlige arbeidstiden utløser en del rettigheter og plikter og viser folks formelle tilknytning til yrkeslivet. Den faktiske arbeidstiden viser hvor mye tid folk faktisk bruker til yrkesarbeid og er trolig et bedre mål for å belyse tidspress og travelhet, og også grad av likedeling mellom mødre og fedre. Det kan være store avvik mellom disse to målene, både ved at noen jobber mer enn arbeidstidsavtalen tilsier, og ved at man er midlertidig borte fra jobb på grunn av sykdom, ferie, permisjon o.l. Her ser vi først på avtalt/vanlig arbeidstid blant foreldre. Basis for prosentuering i tabell 2.6.1 og 2.6.2 og for beregnet gjennomsnitt i tabell 2.6.3 og 2.6.4 er sysselsatte mødre og fedre.

Tabell 2.6.1 viser en relativt jevn økning i andelen sysselsatte mødre med avtalt/vanlig heltidsarbeid i løpet av tiårsperioden. Av sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år økte andelen med en avtale om "normalt" heltidsarbeid fra 38 prosent i 1991 til 47 prosent i 2001. Samtidig hadde en liten, men stabil andel en avtalt/vanlig arbeidstid som utgjør mer enn heltidsarbeid. Dette gjaldt ca. 4 prosent av de sysselsatte mødre gjennom hele perioden. Økningen i heltidsarbeid blant mødre reduserte først og fremst andelen med kort deltid, dvs. 1-19 timer per uke. I 2001 hadde 17 prosent av mødre en avtalt/vanlig arbeidstid som tilsvarer kort deltid, mot 27 prosent i 1991. Andelen med lang deltid lå stabilt på litt over 30 prosent i hele perioden.

Vi ser at gjennom hele perioden er avtalt heltidsarbeid blant sysselsatte mest vanlig blant mødre til de aller yngste barna. Dette kan synes noe overraskende i og med at omsorgsbyrden hjemme må antas å være størst

i denne livsfasen. Som vi skal se i neste avnitt, er da også den faktiske yrkesarbeidstiden betydelig lavere blant småbarnsmødrene, noe som skyldes høyt fravær pga. førselspermisjon o.l. Den store forskjellen mellom avtalt og faktisk arbeidstid i denne gruppen illustrerer betydningen av å bruke veldefinerte begrep og mål i arbeidstidsdiskusjonen. Samtidig illustrerer den betydningen av gode permisjonsrettigheter for å opprettholde en formelt sterk tilknytning til arbeidsmarkedet i småbarnsfasen. Den lavere avtalte heltidsandelen til mødre med eldre barn tyder på at de i større grad er henvist til å løse konflikten mellom barnomsorg og yrkesarbeid ved å inngå arbeidsavtaler med redusert arbeidstid.

Deltidsarbeid er langt mindre vanlig blant fedre enn blant mødre, og det er lite som tyder på at fedre har løst de stadig økende forventninger om innsats i barneomsorgen ved å inngå avtaler om deltidarbeid. Andelen med slike ordninger var stabil på omtrent 4 prosent gjennom hele tiårsperioden. Heltid og særlig lang ukentlig arbeidstid, er betydelig mer utbredt blant fedre (tabell 2.6.2). Likevel har det vært visse forskyvninger i arbeidstidsmønsteret også blant fedre. Som for mødre økte andelen med vanlig heltidsarbeid (32-40 timer per uke) for fedre, men økningen hadde her sammenheng med at færre hadde svært lang arbeidstid i 2001 enn i 1991, ikke med en nedgang i deltidandelen. Det er først og fremst andelen med særlig lang arbeidstid, dvs. de med en samlet avtalt/vanlig arbeidstid på 50 timer og over, som har blitt mindre, fra 15 prosent av de sysselsatte i 1991 til 10 prosent i 2001. Likevel har fremdeles hele 17 prosent av de sysselsatte fedrene en avtalt/vanlig arbeidstid som overstiger normal heltid. Forskjellene etter yngste barns alder er små, men med stabilt laveste mertidsandel blant fedre med barn under tre år.

Tabell 2.6.1. Sysselsatte gifte og samboende mødre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	26,9	25,1	24,1	24,1	23,1	22,3	21,7	20,7	20,0	18,3	17,2
Yngste barn 0-2 år	26,0	22,9	22,9	21,3	21,5	20,2	23,5	21,1	19,9	19,8	17,0
Yngste barn 3-6 år	31,0	30,7	28,2	28,3	25,5	25,3	22,2	23,5	22,3	19,9	19,5
Yngste barn 7-10 år	30,6	26,9	25,1	25,7	25,2	24,2	23,4	21,5	19,5	17,4	16,6
Yngste barn 11-15 år	20,8	20,2	20,3	20,9	20,1	19,3	16,6	15,6	17,8	14,8	15,0
20-36 timer (deltid)											
I alt	31,2	31,2	31,4	30,2	30,6	30,1	32,3	31,5	31,8	31,6	31,4
Yngste barn 0-2 år	25,7	25,0	26,5	26,1	25,5	24,6	26,0	27,6	26,2	25,8	23,9
Yngste barn 3-6 år	32,7	29,4	30,1	30,4	31,8	31,6	35,0	32,5	34,4	33,5	34,0
Yngste barn 7-10 år	34,0	37,1	36,4	35,1	33,4	31,9	34,4	35,0	34,5	34,3	36,2
Yngste barn 11-15 år	33,5	35,7	34,4	30,6	32,6	33,6	34,6	32,0	33,1	34,3	33,2
32-40 timer (heltd)											
I alt	37,8	39,9	40,5	42,3	42,8	43,4	41,8	43,6	44,2	45,6	47,2
Yngste barn 0-2 år	46,1	49,6	47,7	50,0	50,4	51,8	47,3	48,2	50,8	50,7	55,5
Yngste barn 3-6 år	31,7	36,3	37,3	37,8	38,7	39,0	38,2	40,1	39,5	42,3	42,5
Yngste barn 7-10 år	31,5	31,5	34,3	35,9	38,5	40,1	38,1	38,9	41,1	44,0	42,7
Yngste barn 11-15 år	40,1	39,3	40,4	43,8	42,8	41,1	43,3	47,0	44,9	44,7	46,9
41-49 timer											
I alt	2,4	2,4	2,5	1,9	2,4	2,5	2,9	2,7	2,6	3,2	2,8
Yngste barn 0-2 år	1,3	1,8	1,9	1,7	1,7	1,8	2,2	2,0	2,2	3,0	2,2
Yngste barn 3-6 år	2,6	2,6	2,5	2,0	2,8	2,7	3,4	2,9	2,6	2,8	2,9
Yngste barn 7-10 år	2,6	2,6	2,4	1,7	1,9	1,8	2,3	2,9	3,1	3,4	2,5
Yngste barn 11-15 år	3,2	2,9	3,1	2,3	2,9	3,9	3,9	2,9	2,7	3,8	3,6
50 timer og over											
I alt	1,7	1,4	1,6	1,6	1,2	1,7	1,3	1,5	1,3	1,3	1,4
Yngste barn 0-2 år	0,9	0,8	1,1	0,9	0,8	1,5	0,9	1,2	0,9	0,7	1,3
Yngste barn 3-6 år	1,9	1,0	1,9	1,6	1,3	1,4	1,2	1,0	1,2	1,4	1,0
Yngste barn 7-10 år	1,4	1,9	1,7	1,5	1,0	2,0	1,7	1,7	1,9	1,0	2,0
Yngste barn 11-15 år	2,4	1,9	1,7	2,4	1,6	2,1	1,7	2,5	1,4	2,4	1,3

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.6.2. Sysselsatte gifte og samboende fedre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	1,2	1,3	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,5	1,5	1,7	1,6
Yngste barn 0-2 år	1,3	1,9	1,5	2,0	1,4	1,4	1,6	2,2	2,1	2,2	1,9
Yngste barn 3-6 år	1,0	1,2	1,3	0,9	1,1	1,2	1,0	1,1	1,0	1,5	1,4
Yngste barn 7-10 år	1,4	0,9	1,0	1,4	1,4	1,3	1,0	1,0	1,9	1,9	1,3
Yngste barn 11-15 år	1,3	1,0	1,8	1,2	1,1	1,0	1,0	1,4	1,0	1,0	1,8
20-36 timer (deltid)											
I alt	2,6	2,6	2,2	2,2	2,5	2,9	3,0	2,5	3,0	2,6	2,7
Yngste barn 0-2 år	2,5	3,1	2,3	2,4	2,8	3,5	3,6	2,6	2,8	2,4	3,1
Yngste barn 3-6 år	2,8	1,7	1,9	2,3	2,5	3,0	2,9	2,5	3,3	3,5	2,4
Yngste barn 7-10 år	2,1	2,7	2,3	2,4	2,2	3,1	2,5	2,1	3,0	2,3	2,6
Yngste barn 11-15 år	2,8	2,7	2,1	1,7	2,1	1,8	2,7	3,0	2,9	1,9	2,4
32-40 timer (heltd)											
I alt	72,6	74,4	75,4	76,2	76,3	73,3	74,5	75,6	75,9	77,4	78,7
Yngste barn 0-2 år	75,3	76,1	78,1	78,7	77,7	74,7	76,5	78,1	77,4	80,0	80,5
Yngste barn 3-6 år	72,1	74,9	74,9	76,7	77,3	74,2	74,2	76,1	77,1	76,8	78,6
Yngste barn 7-10 år	69,8	71,6	74,4	75,2	73,7	70,6	73,8	74,9	73,0	74,9	78,2
Yngste barn 11-15 år	71,9	74,0	73,2	73,0	75,1	72,4	72,5	71,5	75,0	76,9	76,7
41-49 timer											
I alt	9,0	8,0	7,8	7,5	7,8	9,0	8,6	8,5	8,1	8,0	7,0
Yngste barn 0-2 år	8,5	7,6	6,6	6,0	7,2	8,5	8,7	8,2	8,0	7,5	5,9
Yngste barn 3-6 år	9,3	7,6	8,8	8,0	7,0	8,3	7,9	9,0	8,1	8,0	7,2
Yngste barn 7-10 år	9,3	8,0	8,3	7,6	9,3	9,4	8,4	8,5	9,3	9,4	7,3
Yngste barn 11-15 år	8,8	8,8	7,7	8,5	8,6	10,4	9,6	8,2	7,2	7,5	7,9
50 timer og over											
I alt	14,7	13,7	13,3	12,7	12,2	13,5	12,8	11,9	11,4	10,2	10,0
Yngste barn 0-2 år	12,3	11,3	11,5	10,8	10,9	11,9	9,7	9,0	9,6	7,9	8,6
Yngste barn 3-6 år	14,8	14,6	13,2	12,1	12,2	13,2	14,1	11,3	10,5	10,2	10,4
Yngste barn 7-10 år	17,4	16,8	14,0	13,4	13,5	15,6	14,3	13,5	12,8	11,4	10,6
Yngste barn 11-15 år	15,2	13,5	15,1	15,5	13,1	14,5	14,2	16,0	13,8	12,7	11,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.6.3. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte gifte og samboende mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	28,0	28,4	28,8	29,0	29,2	29,4	29,2	29,5	30,0	30,4	30,7
Yngste barn 0-2 år	28,5	29,4	29,4	29,9	30,0	30,2	29,3	29,4	30,4	30,4	31,4
Yngste barn 3-6 år	26,8	27,2	28,1	27,9	28,5	28,4	28,7	28,8	29,1	29,8	29,9
Yngste barn 7-10 år	26,7	27,3	27,9	28,2	28,2	28,9	28,7	29,0	29,9	30,3	30,5
Yngste barn 11-15 år	29,5	29,5	29,5	30,1	29,9	30,0	30,4	31,3	30,6	31,3	31,3
1-19 timer											
I alt	14,2	14,2	14,2	14,5	14,3	14,1	14,1	14,0	14,7	14,3	14,6
Yngste barn 0-2 år	14,0	13,8	13,7	14,0	13,8	14,0	13,7	13,6	14,3	13,8	13,9
Yngste barn 3-6 år	13,8	14,2	14,5	14,0	14,2	14,1	14,1	13,9	14,6	14,2	14,4
Yngste barn 7-10 år	14,4	13,8	13,6	14,6	14,4	14,5	14,4	14,0	15,0	14,6	15,3
Yngste barn 11-15 år	14,6	15,0	14,8	15,5	15,0	14,1	14,1	14,9	15,2	15,2	15,4
20-36 timer (deltid)											
I alt	26,3	26,3	26,6	26,7	26,9	26,7	26,7	26,9	27,0	27,1	27,1
Yngste barn 0-2 år	26,3	26,4	26,6	27,1	27,2	26,8	26,8	26,5	27,2	27,0	26,9
Yngste barn 3-6 år	26,0	26,0	26,5	26,6	26,8	26,5	26,6	26,8	27,1	27,2	27,2
Yngste barn 7-10 år	26,3	26,3	26,5	26,5	26,7	26,5	26,6	26,8	26,8	27,1	27,0
Yngste barn 11-15 år	26,4	26,5	26,6	26,6	27,0	27,1	26,8	27,4	27,2	27,0	27,2
32-40 timer (heltid)											
I alt	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	37,4	37,3	37,3	37,3	37,3	37,4
Yngste barn 0-2 år	37,4	37,4	37,5	37,5	37,5	37,3	37,3	37,3	37,3	37,3	37,4
Yngste barn 3-6 år	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	37,4	37,2	37,3	37,2	37,3	37,3
Yngste barn 7-10 år	37,4	37,6	37,5	37,4	37,4	37,4	37,4	37,3	37,5	37,3	37,3
Yngste barn 11-15 år	37,4	37,5	37,5	37,5	37,5	37,4	37,3	37,4	37,3	37,3	37,4
41-49 timer											
I alt	44,1	44,2	44,4	44,0	44,2	44,1	44,4	44,5	44,4	44,2	44,6
Yngste barn 0-2 år	44,2	44,1	44,9	44,0	43,9	43,9	44,6	44,4	44,7	44,2	44,5
Yngste barn 3-6 år	44,0	44,4	44,4	43,9	44,3	43,9	44,0	44,5	44,1	44,4	44,7
Yngste barn 7-10 år	43,8	44,4	44,3	43,6	43,8	44,3	44,7	44,8	44,0	43,9	44,4
Yngste barn 11-15 år	44,4	44,1	44,0	44,2	44,6	44,3	44,7	44,4	45,1	44,3	44,7
50 timer og over											
I alt	57,5	57,3	58,6	57,8	56,5	59,2	58,4	57,1	58,4	58,4	59,1
Yngste barn 0-2 år	59,6	57,7	55,6	53,7	52,7	53,4	56,1	55,0	60,4	55,9	59,6
Yngste barn 3-6 år	58,3	57,1	57,9	57,1	57,9	58,9	56,8	57,1	57,2	58,5	61,2
Yngste barn 7-10 år	55,3	55,1	63,3	63,5	56,2	62,0	59,7	57,4	55,4	61,6	56,5
Yngste barn 11-15 år	57,1	58,9	57,6	57,3	57,7	62,3	60,4	58,3	61,5	58,1	59,6

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Nedgang i avtalt/vanlig deltidsarbeid for mødre og mertidsarbeid for fedre har ført til en viss utjevning i gjennomsnittlig avtalt arbeidstid foreldre imellom. Av tabell 2.6.3 og 2.6.4 ser vi at sysselsatte mødre har økt sin gjennomsnittlige avtalte arbeidstid fra 28 til 31 timer, mens fedres gjennomsnittlige avtalte arbeidstid har ligget temmelig stabilt på 40 timer. Det betyr at forskjellen er redusert fra 12 til 9 timer. Her ser vi ingen klare forskjeller mellom grupper etter yngste barns alder. Det gjelder økningen for mødre så vel som stabiliteten for fedre. Av tabell 2.6.3 ser vi at den økte gjennomsnittlige avtalte arbeidstiden blant mødre først og fremst skyldes økning blant dem med aller lengst arbeidstid (lang "mertid", 50 timer og over). Blant mødrene med kort og lang deltid og kort "mertid" har økningen i gjennomsnittlig antall avtalte arbeidstimer vært temmelig svak, ca. ½ time i gjennomsnitt. I 2001 er gjennomsnittsarbeidstiden i disse gruppene hhv. 15, 27 og 45 timer pr. uke. Samtidig har "heltidsmødrene" hele tiden hatt en arbeidstid på gjennomsnittlig 37,5 timer. Dette mønsteret varierer lite etter yngste barns alder. Økningen blant mødre med særlig lang "mertid" gjelder imidlertid bare dem med barn over 2 år. Men her må vi minne om at disse gjennomsnittstallene er basert på relativt få observasjoner, og at gruppen mødre med særlig lang avtalt arbeidstid bare utgjør 1-2 prosent av de

sysselsatte mødrene (tabell 2.6.1). Tallene for denne gruppen kan derfor gi inntrykk av en overdrevet ustabil utvikling. Samlet sett viser likevel tallene i tabell 2.6.3 en tendens til økt arbeidstid innen alle formelle arbeidstidsordninger unntatt heltid, hvor gjennomsnittet i hele perioden har holdt seg rundt den generelle avtalefestete normalarbeidstiden (37,5 timer). Med noe forbehold kan vi dessuten si at den sterkeste økningen har kommet blant mødre som jobber ekstra mye. I 2001 hadde disse mødrene en gjennomsnittlig samlet avtalt arbeidstid på 59 timer per uke. De utgjorde imidlertid bare en drøy prosent av alle sysselsatte mødre.

Med et lite forbehold om kort og lang deltid, har mødre og fedre tilnærmet samme gjennomsnittlige avtalte timetall innenfor alle arbeidstidsordninger (tabell 2.6.3 og 2.6.4). Dette kan synes noe overraskende, særlig for de aller lengste arbeidstidsordningene, idet vi vet at omsorg for familie og barn i praksis fortsatt setter strammere grenser for mødres enn for fedres arbeidstid. Bak det i grove trekk ensartete bildet mellom mødre og fedre ser vi likevel et utviklingsmønster over tid som er forskjellig. Mens den gjennomsnittlige avtalte arbeidstiden har økt for mødre, har den holdt seg overveiende stabil for fedre i perioden. Det gjelder stort sett alle arbeidstidsordninger og uansett yngste barns alder.

Tabell 2.6.4. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte gifte og samboende fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	40,4	40,2	40,1	40,0	39,9	40,4	40,3	40,1	40,0	39,7	39,7
Yngste barn 0-2 år	39,9	39,6	39,5	39,3	39,5	39,9	39,5	39,3	39,4	38,8	39,1
Yngste barn 3-6 år	40,7	40,6	40,2	39,9	39,7	40,3	40,5	39,9	40,0	39,8	39,9
Yngste barn 7-10 år	40,9	41,0	40,7	40,2	40,4	40,7	40,6	40,4	40,2	40,1	40,0
Yngste barn 11-15 år	40,3	40,0	40,4	40,8	40,2	41,0	40,8	41,2	40,7	40,6	39,9
1-19 timer											
I alt	12,9	13,4	13,9	13,1	13,1	12,6	11,8	12,1	12,5	11,5	12,3
Yngste barn 0-2 år	13,2	13,5	13,7	12,0	13,1	12,2	11,8	12,8	10,4	10,3	11,0
Yngste barn 3-6 år	11,1	13,3	12,8	14,1	13,1	13,3	10,9	10,9	12,4	11,7	11,3
Yngste barn 7-10 år	13,4	12,3	14,5	13,4	11,2	12,3	10,9	11,1	14,6	12,7	14,6
Yngste barn 11-15 år	13,5	14,0	14,7	14,3	15,0	12,5	14,2	12,3	15,4	13,3	13,9
20-36 timer (deltid)											
I alt	28,6	28,3	27,7	28,6	28,1	28,2	29,0	28,4	28,6	28,6	29,0
Yngste barn 0-2 år	28,1	28,7	27,8	28,6	27,2	27,9	28,5	28,1	29,0	27,3	28,8
Yngste barn 3-6 år	29,3	29,3	27,9	28,4	29,5	28,1	29,8	29,0	28,9	29,1	29,4
Yngste barn 7-10 år	28,4	28,3	27,9	27,4	28,8	28,8	29,9	28,0	29,4	29,4	30,0
Yngste barn 11-15 år	28,5	26,8	27,3	30,1	27,2	28,3	28,1	28,2	26,9	28,7	27,4
32-40 timer (heltid)											
I alt	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6
Yngste barn 0-2 år	37,7	37,6	37,5	37,5	37,5	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,5
Yngste barn 3-6 år	37,6	37,7	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,5	37,6	37,6	37,7
Yngste barn 7-10 år	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,5	37,5	37,5	37,6	37,6
Yngste barn 11-15 år	37,7	37,7	37,6	37,6	37,6	37,6	37,6	37,5	37,6	37,6	37,6
41-49 timer											
I alt	44,6	44,6	44,7	44,7	44,5	44,6	44,5	44,6	44,6	44,5	44,7
Yngste barn 0-2 år	44,5	44,6	44,8	44,6	44,4	44,5	44,4	44,8	44,4	44,3	44,5
Yngste barn 3-6 år	44,3	44,5	44,5	44,6	44,5	44,6	44,7	44,6	44,7	44,6	44,7
Yngste barn 7-10 år	44,9	44,8	44,7	44,8	44,5	44,5	44,4	44,1	44,6	44,7	44,7
Yngste barn 11-15 år	44,6	44,6	45,0	44,7	44,6	44,7	44,4	45,0	44,7	44,5	44,8
50 timer og over											
I alt	59,4	59,8	59,4	59,1	58,7	59,5	59,3	59,7	59,6	59,4	59,9
Yngste barn 0-2 år	58,3	60,3	59,2	59,7	59,2	59,3	59,8	60,1	59,4	57,5	60,2
Yngste barn 3-6 år	60,5	60,2	59,3	57,8	57,8	58,9	58,8	58,6	59,8	60,3	59,7
Yngste barn 7-10 år	59,2	59,4	60,6	59,8	59,1	60,1	59,4	59,3	59,2	59,5	60,3
Yngste barn 11-15 år	59,4	59,3	58,7	59,5	59,0	60,2	59,4	61,0	59,9	60,3	59,5

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

2.7. Faktisk/utført arbeidstid: Under en tredjedel av småbarnsmødrene med heltidskontrakt har faktisk arbeidstid som tilsvarer kontrakten

Ser vi på den faktiske arbeidstiden, får vi et noe annet bilde både av foreldres arbeidstid og av endringene på 1990-tallet, enn hva vi får ved å ta utgangspunkt i avtalt/vanlig arbeidstid. Vi har sett (kapittel 2.5) at en betydelig andel av de sysselsatte til enhver tid er midlertidig fraværende og altså ikke i arbeid. Det gjelder knapt en fjerdedel av de sysselsatte mødrene og ca. 13 prosent av de sysselsatte fedrene. Dette framgår også av tabell 2.7.1 og 2.7.3 nedenfor.⁵ Samtidig vil det alltid være en viss andel av de sysselsatte som i perioder, f.eks. med større arbeidsbelastning, vil jobbe overtid. Lavere faktisk enn avtalt arbeidstid vil i all hovedsak reflektere midlertidig fravær, enten hele eller deler av undersøkelsesuka, mens høyere faktisk enn avtalt arbeidstid oftest avspeiler perioder med overtid-

arbeid eller ekstraarbeid utenom inngåtte arbeidsavtaler.

I tabell 2.7.1 og 2.7.3 har vi gruppert sysselsatte mødre og fedre etter antall faktiske arbeidstimer tilsvarende de fem gruppene for avtalte arbeidstidsordninger i tabell 2.6.1 og 2.6.2. Sammenlignet med tabell 2.6.1 og 2.6.2 finner vi et noe anderledes bilde av fordelingen av arbeidstid. Mens nesten halvparten (47 prosent) av alle sysselsatte mødre hadde avtalt heltidsarbeid 32-40 timer per uke i 2001, var det bare en drøyt femtedel (21 prosent) som faktisk utførte et antall arbeidstimer som tilsvarer en slik heltidskontrakt. Særlig stor forskjell finner vi når vi sammenligner heltidsandelen for mødre med barn under 3 år. Vi så av tabell 2.6.1 at hele 56 prosent av disse kvinnene hadde avtale om heltidsarbeid i 2001. Andelen som faktisk hadde en arbeidsuke tilsvarende en heltidskontrakt, er imidlertid bare 16 prosent. Dvs. at under en tredjedel av småbarnsmødrene med heltidskontrakt faktisk utfører lønnet arbeid som tilsvarer arbeidskontrakten. Hovedgrunnen til dette er nok at de er ute i fødsels- og omsorgspermisjon. Som nevnt tidligere, vil rett til

⁵ Tallene for midlertidig fravær/ ikke i arbeid er ikke helt identiske i tabell 2.5.2 og 2.7.1 og tabell 2.5.4 og 2.7.3. Det skyldes utelukkende avrundingsforskjeller.

permisjon og fravær i den første småbarnsfasen gjøre det mulig å opprettholde en heltidskontrakt, med de økonomiske og sosiale rettigheter det medfører, uten faktisk å måtte jobbe heltid, og i perioder uten å være på jobb overhodet. De relativt små forskjellene i andel sysselsatte mødre som har avtale om, og som faktisk jobber, et antall timer tilsvarende deltid, både kort og lang, tyder på at midlertidig fravær er mindre utbredt blant deltidsarbeidende. Dette framgår særlig for mødre med barn 0-2 år: Mens heltidsandelen for disse mødrene varierer mellom 56 og 16 prosent målt med de to ulike arbeidstidsmålene, varierer andelen med arbeidstid tilsvarende deltid i den samme gruppen bare mellom 41 og 36 prosent (tabell 2.6.1 og 2.7.1). Samtidig finner vi en noe høyere andel med ekstra lange arbeidsdager målt i faktisk arbeidstid sammenlignet med avtalt. Det gjelder særlig mødre med noe eldre barn. I 2001 hadde 8 prosent av alle sysselsatte mødre en faktisk arbeidsuke som overskred vanlig heltid. Det er det dobbelte av antall mødre som hadde kontraktfestet en slik arbeidstid.

Tabell 2.7.2 og 2.7.4 viser hvordan den faktiske arbeidstiden fordeler seg på grupper når vi bare ser på dem som faktisk er i arbeid på intervjutidspunktet. Av mødrene som er i arbeid har den største gruppen en faktisk arbeidstid mellom 20 og 36 timer, dvs. svarende til lang deltid (43 prosent i 2001). Det gjelder stort sett uansett yngste barns alder, men med lavest andel blant mødrene til de minste barna. Den noe lavere andelen blant de yngste gjenspeiles i en tilsvarende høyere andel med arbeidstid tilsvarende kort deltid (1-19 timer). Det er ingen nevneverdige forskjeller mellom mødre med barn i forskjellig alder med hensyn til andel med faktisk arbeidstid tilsvarende heltids- eller "mertids-" arbeid. Videre finner vi liten eller ingen forskjell i fordelingen etter faktisk arbeidstid mellom sysselsatte mødre totalt og de mødrene som faktisk er i arbeid (tabell 2.7.1 og 2.7.2). Men andelen er naturlig nok høyere i tabell 2.7.2 fordi de midlertidig fraværende er med i prosentueringsbasisen i tabell 2.7.1 og ikke i tabell 2.7.2. Følgelig er forskjellen i de respektive andelenes størst mellom de to tabellene for mødrene til de aller minste barna.

Tabell 2.7.1. Sysselsatte gifte og samboende mødre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ikke i arbeid											
I alt	19,9	21,1	21,3	20,7	21,8	22,5	22,1	23,2	25,4	23,7	23,5
Yngste barn 0-2 år	37,8	40,2	42,0	41,7	44,0	43,0	42,1	44,8	48,5	45,8	44,3
Yngste barn 3-6 år	13,0	14,1	12,5	12,6	15,4	14,1	15,2	14,7	17,3	15,3	15,7
Yngste barn 7-10 år	16,4	13,3	13,1	13,8	13,6	17,2	13,9	17,1	14,7	13,6	15,5
Yngste barn 11-15 år	11,8	10,8	13,2	9,2	13,7	12,7	12,9	15,3	15,8	15,3	14,1
1-19 timer											
I alt	20,2	18,7	18,0	18,0	17,5	17,8	18,8	17,3	16,6	16,2	15,0
Yngste barn 0-2 år	17,1	14,9	14,8	13,1	15,5	14,0	15,8	14,6	15,5	14,6	13,4
Yngste barn 3-6 år	24,7	23,1	21,3	21,8	19,8	20,7	21,2	21,6	18,4	18,4	17,6
Yngste barn 7-10 år	23,0	21,7	21,3	20,7	18,6	20,3	20,8	17,1	17,6	16,7	14,1
Yngste barn 11-15 år	17,1	16,2	17,1	17,1	15,1	15,5	17,1	15,3	14,5	15,3	15,5
20-36 timer											
I alt	32,3	32,1	32,1	32,1	31,8	31,9	32,2	31,7	31,4	32,1	32,6
Yngste barn 0-2 år	24,4	24,1	23,9	25,0	21,4	23,7	24,2	22,9	19,6	22,9	22,7
Yngste barn 3-6 år	35,1	33,3	36,3	34,5	35,2	37,0	36,4	35,3	35,7	35,7	36,3
Yngste barn 7-10 år	34,4	35,0	36,1	37,9	35,6	32,8	34,7	35,7	36,8	36,4	38,0
Yngste barn 11-15 år	36,8	37,8	34,2	34,2	35,6	35,2	35,7	33,3	35,5	34,7	36,6
37-40 timer											
I alt	19,5	20,4	20,7	21,6	21,1	19,4	19,1	19,9	19,2	20,1	21,1
Yngste barn 0-2 år	15,9	16,1	14,8	15,5	15,5	15,1	13,7	13,5	12,4	13,5	15,5
Yngste barn 3-6 år	19,5	20,5	21,3	23,0	22,0	19,6	18,2	19,6	21,4	22,4	21,6
Yngste barn 7-10 år	19,7	20,0	21,3	20,7	23,7	20,3	22,2	21,4	20,6	22,7	23,9
Yngste barn 11-15 år	22,4	25,7	26,3	28,9	26,0	23,9	24,3	26,4	25,0	25,0	23,9
41-49 timer											
I alt	5,4	5,4	5,2	5,2	5,2	5,9	5,4	5,6	5,0	5,1	5,6
Yngste barn 0-2 år	3,7	3,4	3,4	3,6	2,4	3,2	3,2	3,1	3,1	2,1	3,1
Yngste barn 3-6 år	5,2	6,4	6,3	5,7	5,5	6,5	6,1	5,9	5,1	5,1	5,9
Yngste barn 7-10 år	4,9	6,7	4,9	5,2	5,1	6,3	5,6	5,7	7,4	7,6	5,6
Yngste barn 11-15 år	7,9	6,8	6,6	6,6	6,8	8,5	7,1	6,9	6,6	5,6	7,0
50 timer og over											
I alt	2,7	2,3	2,6	2,3	2,6	2,5	2,4	2,3	2,4	2,7	2,3
Yngste barn 0-2 år	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Yngste barn 3-6 år	2,6	2,6	2,5	2,3	2,2	2,2	3,0	2,9	2,0	3,1	2,9
Yngste barn 7-10 år	1,6	3,3	3,3	1,7	3,4	3,1	2,8	2,9	2,9	3,0	2,8
Yngste barn 11-15 år	3,9	2,7	2,6	3,9	2,7	4,2	2,9	2,8	2,6	4,2	2,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.2. Gifte og samboende mødre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	25,1	23,6	23,0	22,8	22,3	22,9	24,0	22,5	22,2	21,3	19,7
Yngste barn 0-2 år	27,4	25,2	25,9	23,0	27,6	24,2	27,8	26,4	29,0	27,5	24,3
Yngste barn 3-6 år	28,3	27,0	24,1	25,0	22,9	24,2	25,1	24,8	22,5	21,2	21,1
Yngste barn 7-10 år	26,8	24,7	24,0	24,6	22,0	24,6	24,0	20,8	21,1	19,6	15,9
Yngste barn 11-15 år	18,8	18,2	19,0	18,8	17,6	18,6	18,9	17,1	17,4	17,8	17,3
20-36 timer											
I alt	40,5	40,6	40,7	40,4	40,8	41,2	41,6	41,3	41,9	42,2	42,6
Yngste barn 0-2 år	38,8	40,3	40,4	41,7	38,3	41,1	41,1	41,1	38,6	41,5	39,5
Yngste barn 3-6 år	39,7	38,9	41,0	39,8	41,0	43,2	42,8	41,6	42,8	42,7	43,1
Yngste barn 7-10 år	40,8	40,7	42,0	43,5	41,5	39,5	40,6	42,8	42,6	42,5	44,7
Yngste barn 11-15 år	42,5	42,7	39,5	37,8	41,9	40,3	41,6	39,6	42,9	41,7	42,5
37-40 timer											
I alt	24,3	26,0	26,2	27,3	27,1	25,0	24,5	25,8	25,8	26,6	27,4
Yngste barn 0-2 år	25,2	27,1	25,1	26,6	26,5	26,7	22,8	24,4	23,8	24,1	27,8
Yngste barn 3-6 år	22,7	24,3	24,5	26,0	26,0	22,4	22,1	23,0	25,5	26,3	25,5
Yngste barn 7-10 år	23,6	23,8	24,2	23,2	26,5	24,5	26,0	26,0	24,0	26,7	28,6
Yngste barn 11-15 år	25,8	28,6	30,4	32,1	29,3	27,2	27,6	30,9	29,2	28,9	28,5
41-49 timer											
I alt	6,6	6,9	6,7	6,5	6,7	7,5	6,8	7,3	6,8	6,5	7,1
Yngste barn 0-2 år	5,6	5,4	5,8	6,6	5,0	5,5	5,9	5,9	5,7	4,5	6,1
Yngste barn 3-6 år	5,6	7,0	6,9	6,6	7,0	7,1	6,8	7,5	6,1	6,4	7,2
Yngste barn 7-10 år	6,2	7,8	6,3	6,0	6,5	7,9	6,3	7,2	8,4	8,0	7,2
Yngste barn 11-15 år	8,7	7,4	7,6	6,7	8,0	9,5	8,3	8,3	7,0	7,2	7,8
50 timer og over											
I alt	3,5	2,8	3,3	3,1	3,1	3,4	3,1	3,1	3,3	3,4	3,2
Yngste barn 0-2 år	2,9	2,0	2,8	2,1	2,6	2,5	2,4	2,2	2,9	2,5	2,3
Yngste barn 3-6 år	3,7	2,8	3,5	2,6	3,1	3,1	3,2	3,0	3,0	3,4	3,1
Yngste barn 7-10 år	2,6	3,1	3,4	2,7	3,5	3,5	3,1	3,2	3,9	3,2	3,6
Yngste barn 11-15 år	4,3	3,1	3,5	4,6	3,3	4,4	3,6	4,1	3,5	4,4	3,9

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.3. Sysselsatte gifte og samboende fedre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ikke i arbeid											
I alt	11,8	10,6	9,6	10,8	10,6	12,1	11,3	11,9	13,3	12,6	13,1
Yngste barn 0-2 år	11,1	9,2	9,6	12,5	11,6	13,4	13,2	12,3	14,5	13,1	14,4
Yngste barn 3-6 år	12,7	8,8	7,8	9,1	8,9	9,6	9,5	13,0	12,0	12,0	12,2
Yngste barn 7-10 år	12,0	9,7	8,6	11,6	8,6	12,2	10,1	8,9	12,7	13,0	11,9
Yngste barn 11-15 år	11,5	11,8	11,6	9,1	9,8	11,3	12,0	9,0	13,9	12,5	13,6
1-19 timer											
I alt	2,4	2,6	2,7	2,4	2,4	3,6	4,6	4,0	3,3	4,0	3,7
Yngste barn 0-2 år	2,6	3,4	3,5	2,7	2,7	4,2	5,8	4,9	4,0	4,9	4,0
Yngste barn 3-6 år	2,0	2,9	2,9	1,8	2,7	3,5	4,3	3,3	3,4	3,4	3,5
Yngste barn 7-10 år	2,7	2,8	2,9	1,4	2,9	4,1	3,8	3,8	2,5	3,9	3,6
Yngste barn 11-15 år	2,3	2,4	2,3	2,3	2,4	3,8	4,0	5,1	2,5	3,8	3,7
20-36 timer											
I alt	12,3	12,7	12,6	12,4	13,5	14,2	15,1	14,2	14,5	15,2	15,3
Yngste barn 0-2 år	12,8	14,3	13,9	14,3	15,2	14,3	15,7	13,9	15,3	15,6	15,2
Yngste barn 3-6 år	12,7	11,8	13,6	12,7	14,3	14,9	14,7	13,8	14,5	16,2	15,7
Yngste barn 7-10 år	12,0	12,5	11,4	11,6	11,4	13,5	13,9	15,2	15,2	14,3	14,3
Yngste barn 11-15 år	11,5	11,8	11,6	11,4	12,2	12,5	14,7	14,1	13,9	13,8	16,0
37-40 timer											
I alt	37,0	39,1	39,3	39,8	39,5	35,4	35,0	36,1	36,1	38,4	38,5
Yngste barn 0-2 år	39,3	40,3	40,0	38,4	40,2	36,1	34,7	37,7	34,7	38,5	37,6
Yngste barn 3-6 år	36,3	39,2	38,8	40,9	40,2	35,1	35,3	35,8	37,6	37,6	40,0
Yngste barn 7-10 år	33,3	36,1	40,0	40,6	40,0	33,8	35,4	35,4	36,7	39,0	40,5
Yngste barn 11-15 år	37,9	41,2	38,4	39,8	39,0	36,3	34,7	35,9	35,4	40,0	37,0
41-49 timer											
I alt	16,3	16,6	16,8	16,6	16,7	16,5	16,4	16,4	16,0	14,6	14,6
Yngste barn 0-2 år	15,4	16,8	16,5	16,1	15,2	15,1	15,7	16,4	15,3	13,9	13,6
Yngste barn 3-6 år	16,7	17,6	17,5	17,3	17,0	17,5	17,2	17,1	16,2	15,4	14,8
Yngste barn 7-10 år	17,3	16,7	17,1	17,4	17,1	16,2	16,5	16,5	15,2	14,3	14,3
Yngste barn 11-15 år	16,1	15,3	16,3	17,0	18,3	18,8	16,0	15,4	16,5	13,8	14,8
50 timer og over											
I alt	20,2	18,5	19,0	17,9	17,2	18,1	17,6	17,4	16,8	15,2	14,8
Yngste barn 0-2 år	18,8	16,0	16,5	16,1	15,2	16,8	14,9	14,8	16,1	13,9	15,2
Yngste barn 3-6 år	19,6	19,6	19,4	18,2	17,0	19,3	19,0	17,1	16,2	15,4	13,9
Yngste barn 7-10 år	22,7	22,2	20,0	17,4	20,0	20,3	20,3	20,3	17,7	15,6	15,5
Yngste barn 11-15 år	20,7	17,6	19,8	20,5	18,3	17,5	18,7	20,5	17,7	16,3	14,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.4. Gifte og samboende fedre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	2,8	3,0	3,0	2,6	2,7	4,3	5,1	4,6	3,9	4,5	4,3
Yngste barn 0-2 år	3,3	3,4	3,5	3,4	2,6	4,8	6,2	5,3	5,1	5,7	4,6
Yngste barn 3-6 år	2,5	2,9	2,8	2,0	2,8	3,8	4,6	4,1	3,5	3,9	4,4
Yngste barn 7-10 år	2,8	2,5	2,5	2,4	2,6	4,9	4,6	3,9	3,6	4,6	3,6
Yngste barn 11-15 år	2,5	3,0	3,0	2,6	2,8	3,6	4,8	5,0	2,8	3,6	4,8
20-36 timer											
I alt	14,0	14,0	13,9	14,0	15,0	16,0	17,1	16,0	16,8	17,3	17,5
Yngste barn 0-2 år	14,0	15,5	15,4	15,9	17,3	16,7	18,4	16,0	17,7	17,8	18,2
Yngste barn 3-6 år	14,5	12,9	14,4	14,0	15,5	16,5	16,7	16,1	16,3	18,4	17,9
Yngste barn 7-10 år	14,3	14,2	12,1	13,3	13,2	15,4	15,7	16,5	16,9	16,4	15,6
Yngste barn 11-15 år	13,0	13,2	12,7	12,3	12,9	14,8	17,0	15,3	16,2	15,8	18,0
37-40 timer											
I alt	41,7	43,7	43,5	44,5	44,2	40,2	39,4	40,9	41,5	44,2	44,4
Yngste barn 0-2 år	44,3	44,5	44,1	43,8	45,4	41,9	40,2	43,5	40,5	44,5	43,6
Yngste barn 3-6 år	41,1	42,9	42,9	45,0	44,1	39,3	38,8	40,7	42,8	42,3	45,1
Yngste barn 7-10 år	37,8	40,6	43,9	45,9	44,1	38,5	39,1	39,1	41,2	44,4	46,1
Yngste barn 11-15 år	42,4	45,9	43,0	43,8	42,9	40,7	39,5	39,3	41,6	46,2	42,6
41-49 timer											
I alt	18,5	18,6	18,6	18,7	18,7	18,9	18,4	18,7	18,4	16,7	16,6
Yngste barn 0-2 år	17,3	18,3	18,3	18,5	17,3	17,4	18,0	18,5	18,1	16,1	15,9
Yngste barn 3-6 år	19,2	19,9	18,9	19,1	18,7	19,3	19,3	19,9	18,7	17,7	16,5
Yngste barn 7-10 år	19,6	18,5	18,8	18,9	18,4	18,6	18,6	18,1	17,7	17,2	16,9
Yngste barn 11-15 år	18,4	17,6	18,4	18,5	20,8	20,7	17,6	17,7	19,0	15,6	17,5
50 timer og over											
I alt	23,0	20,7	21,0	20,1	19,3	20,6	20,0	19,9	19,4	17,3	17,1
Yngste barn 0-2 år	21,1	18,2	18,6	18,3	17,3	19,3	17,1	16,8	18,7	15,9	17,6
Yngste barn 3-6 år	22,7	21,4	21,0	19,9	18,9	21,1	20,6	19,3	18,7	17,6	16,2
Yngste barn 7-10 år	25,5	24,2	22,7	19,6	21,7	22,7	22,1	22,4	20,6	17,5	17,8
Yngste barn 11-15 år	23,6	20,3	22,8	22,8	20,5	20,1	21,1	22,7	20,3	18,7	17,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.5. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle gifte og samboende mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	16,9	16,9	17,2	17,6	17,5	17,4	17,9	18,3	17,7	18,3	18,7
Yngste barn 0-2 år	11,5	11,5	11,2	11,5	11,1	11,4	11,5	11,5	10,5	11,3	12,0
Yngste barn 3-6 år	17,4	17,2	18,3	18,7	19,1	18,8	19,3	19,9	19,2	20,5	21,1
Yngste barn 7-10 år	18,7	19,5	19,8	19,9	20,6	20,5	21,0	21,8	21,0	21,6	22,1
Yngste barn 11-15 år	22,0	21,7	22,1	22,7	22,0	22,3	22,9	23,7	23,5	22,7	22,5

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Som for mødre finner vi, noe overraskende, også blant fedre en stor forskjell i heltidsandelen når vi sammenligner avtalt og faktisk arbeidstid (tabell 2.6.2 og tabell 2.7.3). I 2001 hadde 79 prosent av alle sysselsatte fedre avtalt heltidsarbeid 32-40 timer per uke, mens bare 39 prosent hadde en faktisk ukentlig arbeidstid som tilvarer slik heltid. Denne forskjellen er tydeligst for fedre med barn under 3 år, hvor avtalt og faktisk heltid utgjør hhv. 81 og 38 prosent. Men mens denne forskjellen hos mødre nesten utelukkende skyldes langtids midlertidig fravær, primært i forbindelse med fødsel og barneomsorg, skyldes det i større grad kortere tids fravær for fedre. Det illustreres ved at andelen med ukentlig faktisk arbeidstid tilvarende deltid er betydelig høyere (tabell 2.7.3) enn arbeidstidavtalene skulle tilsi (tabell 2.6.2). For eksempel vil to dagers fravær for en person med heltidskontrakt gi en faktisk ukentlig arbeidstid tilsvarende lang deltid. Men en like viktig årsak til forskjellene mellom avtalte

og faktiske heltidsandeler blant fedre finner vi når vi sammenligner andelen med "mertid". Vi ser at bortimot en dobbelt så stor andel av de sysselsatte fedrene faktisk jobber en arbeidsuke utover vanlig heltid som andelen som har avtale om slik arbeidstid (hhv. 29 og 17 prosent i 2001). Som for avtalt arbeidstid har det i løpet av 1990-årene vært en nedgang i andelen med faktisk ukentlig arbeidstid utover vanlig heltid. Ikke desto mindre har nesten 30 prosent av fedrene en faktisk arbeidstid på over 40 timer, hvor halvparten jobber 41-49 timer og halvparten jobber 50 timer eller mer. Her er det ingen forskjeller etter yngste barns alder. Forskjellene i faktisk arbeidstid etter yngste barns alder mellom sysselsatte fedre (tabell 2.7.3) og fedre i arbeid (dvs. hvor midlertidig fraværende er utelatt, tabell 2.7.4) er betydelig mindre enn tilsvarende forskjeller blant mødre. Det har primært sammenheng med lavere og mindre livsfasebestemt midlertidig fravær blant fedre.

Tabell 2.7.6. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte gifte og samboende mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	22,7	22,6	22,9	23,3	22,9	22,5	22,4	22,5	22,0	22,5	23,0
Yngste barn 0-2 år	17,3	16,9	16,2	16,9	16,0	16,2	15,9	15,8	14,5	15,3	16,1
Yngste barn 3-6 år	23,8	23,6	25,0	24,8	24,9	24,4	23,9	24,2	24,0	24,9	24,8
Yngste barn 7-10 år	23,8	24,5	24,8	24,8	25,1	24,4	24,9	25,2	25,0	25,8	26,3
Yngste barn 11-15 år	26,7	26,7	26,7	27,5	26,5	26,9	26,2	26,5	26,0	25,8	26,3
1-19 timer											
I alt	13,4	13,1	12,9	13,7	13,2	13,3	13,0	12,9	12,7	13,1	13,6
Yngste barn 0-2 år	11,9	11,0	10,1	11,1	10,9	10,9	11,1	10,6	9,7	11,0	11,0
Yngste barn 3-6 år	13,6	13,0	14,0	13,8	13,5	13,6	13,6	13,6	13,4	14,2	13,5
Yngste barn 7-10 år	14,5	13,3	12,7	14,5	14,2	14,4	14,0	14,1	13,5	13,9	16,7
Yngste barn 11-15 år	14,2	15,7	15,2	15,8	14,7	14,6	14,3	14,3	14,9	14,0	14,6
20-36 timer											
I alt	22,1	21,7	22,6	22,4	22,3	22,0	21,5	21,6	21,4	21,5	22,2
Yngste barn 0-2 år	17,7	17,9	18,1	18,3	17,3	17,8	17,1	16,9	16,7	17,3	18,4
Yngste barn 3-6 år	23,1	22,6	24,1	24,0	23,9	23,5	22,6	23,1	22,2	22,7	23,3
Yngste barn 7-10 år	22,4	22,3	23,5	23,3	23,5	22,0	22,5	23,4	22,9	23,7	22,7
Yngste barn 11-15 år	24,5	23,6	24,3	23,8	24,1	24,1	23,5	22,9	23,7	22,1	23,8
37-40 timer											
I alt	27,7	27,4	27,0	27,8	27,0	26,0	26,1	26,2	25,1	25,7	25,6
Yngste barn 0-2 år	19,3	18,2	17,0	18,0	16,8	16,7	16,6	16,9	14,2	15,6	16,0
Yngste barn 3-6 år	31,2	31,7	31,5	32,1	31,3	30,1	28,9	29,9	29,9	30,3	30,1
Yngste barn 7-10 år	32,1	33,6	32,0	31,5	32,1	30,5	32,1	31,0	30,5	30,8	31,3
Yngste barn 11-15 år	32,4	32,9	32,5	33,5	32,0	32,3	31,3	30,8	30,2	30,4	30,3
41-49 timer											
I alt	37,9	38,7	38,3	36,3	37,7	34,3	35,8	34,1	36,8	30,4	34,1
Yngste barn 0-2 år	31,2	31,6	33,1	28,7	27,0	20,4	29,6	21,4	27,4	17,0	21,8
Yngste barn 3-6 år	42,6	39,6	42,0	36,6	38,7	38,8	39,0	36,6	38,8	36,1	36,1
Yngste barn 7-10 år	36,3	42,8	37,0	37,4	42,6	30,1	37,5	35,9	36,5	34,7	40,4
Yngste barn 11-15 år	38,0	39,9	39,8	41,9	41,2	40,6	35,5	40,4	43,7	34,9	38,1
50 timer og over											
I alt	50,5	47,2	49,2	49,4	47,5	48,8	47,1	45,9	42,8	47,2	43,5
Yngste barn 0-2 år	44,8	35,5	31,5	26,8	27,8	35,1	39,1	26,3	34,7	34,0	34,7
Yngste barn 3-6 år	50,8	38,9	50,9	49,6	53,7	53,8	52,4	50,1	46,4	46,5	43,2
Yngste barn 7-10 år	46,0	49,2	63,3	56,7	48,1	53,7	44,9	51,1	41,3	52,3	46,6
Yngste barn 11-15 år	54,7	56,0	48,8	54,8	53,2	52,6	50,2	52,4	46,8	51,3	51,3

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

I gjennomsnitt jobber alle norske mødre med barn under 16 år knapt 19 timer per uke i inntektsgivende arbeid i 2001. Det er en faktisk ukentlig arbeidstid på ca. to timer mer enn i 1991 (tabell 2.7.5). Fedre jobber 33 timer i 2001, dvs. 2 timer mindre i gjennomsnitt enn i 1991 (tabell 2.7.8). Mødre med barn under 3 år arbeider i gjennomsnitt 12 timer i uken. Det utgjør 20 timer mindre enn fedre med barn i samme aldersgruppe. For fedre varierer gjennomsnittstallet lite etter yngste barns alder, mens blant mødre ligger gjennomsnittstallet betydelig høyere for dem med eldre barn (21-23 timer).

Ser vi på den faktiske arbeidstiden for sysselsatte mødre og fedre, og altså utelater de ikke sysselsatte i prosentueringsbasisen, utgjør den i gjennomsnitt 23 timer for mødre og 35 timer for fedre i 2001 (tabell 2.7.6 og 2.7.9). At differansen i samlede gjennomsnittstall er større mellom tabell 2.7.5 og 2.7.6 enn mellom tabell 2.7.8 og 2.7.9, skyldes primært at det er flere "ikke sysselsatte" blant mødrene (jf. tabell 2.5.1 og 2.5.3). Tilsvarende er den større forskjellen mellom tabell 2.7.6 og 2.7.7 enn mellom tabell 2.7.9 og 2.7.10

en følge av høyere midlertidig fravær blant mødre. Dette gjelder særlig mødre med barn under 3 år. I 2001 var gjennomsnittlig faktisk timetall blant mødre som var i arbeid, 30 timer. Tilsvarende for fedre var 40 timer. Mødre i arbeid økte timetallet med to timer i løpet av tiårsperioden mens fedre reduserte sitt gjennomsnittlige timetall med to timer. Når vi ser bort fra de midlertidig fraværende, finner vi således en relativt sterk tilnærming i faktisk arbeidstid mellom sysselsatte mødre og fedre gjennom 1990-årene, fra 14 til 10 timers forskjell i gjennomsnitt per uke (tabell 2.7.7 og 2.7.10). Når vi sammenligner endringene i arbeidstid mellom alle sysselsatte mødre og fedre, er tilnærmingen noe svakere, fra 15 til 12 timer forskjell (tabell 2.7.6 og 2.7.9).

Forskjellen i faktisk arbeidstid mellom mødre og fedre som er i arbeid, er størst blant småbarnsforeldrene og noe mindre mellom fedre og mødre med eldre barn, men forskjellene etter yngste barns alder synes overraskende liten. Mellom foreldre med yngste barn 0-2 år er forskjellen i faktisk arbeidstid drøyt 11 timer i gjennomsnitt, mot knapt 10 timer mellom mødre og

fedre med yngste barn 11-15 år i 2001 (tabell 2.7.7 og 2.7.10). Samtidig varierte forskjellen i gruppen sysselsatte mellom mødre og fedre med de yngste og de eldste barna, mellom 18 og 9 timer. Den store kjønnsforskjellen i gruppen sysselsatte med barn 0-2 år har først og fremst sammenheng med høyt midlertidig fravær blant disse mødrene. Som antydnet tidligere er fraværet særlig høyt blant småbarnsmødre med avtalt heltidsarbeid. Dette gjenspeiles i tabell 2.7.6, der gjennomsnittlig faktisk arbeidstid blant de sysselsatte i denne gruppen er lavere enn blant sysselsatte småbarnsmødre med avtalt lang deltid (hhv. 16 og 18 timer i 2001). Tilsvarende tall for mødre som faktisk er i arbeid gir ingen slike utslag etter yngste barns alder (tabell 2.7.7).

Litt grovt kan vi si at midlertidig fravær i den tidlige småbarnsfasen reduserer sysselsatte mødres arbeidstid med ca. 13 timer pr. uke i gjennomsnitt i 2001. I 1991 var reduksjonen 11 timer. Tilsvarende anslag for småbarnsfedre er hhv. 6 og 5 timer. Samtidig ser vi en økt avstand mellom avtalt og faktisk arbeidstid for sysselsatte, både mødre og fedre, i perioden 1991-2001 (hhv. tabell 2.6.3 og 2.7.6 og tabell 2.6.4 og 2.7.9). Den økte avstanden for mødre, fra 5 timer i 1991 til 8 timer i 2001, skyldes i hovedsak økt gjennomsnittlig avtalt arbeidstid, mens den for fedre, fra 3 timer i 1991 til 5 timer i 2001, skyldes nedgang i faktisk arbeidstid. Den største forskjellen mellom avtalt og faktisk arbeidstid finner vi blant mødre med barn under tre år. Det er også her vi finner at forskjellen øker mest; fra 11 til 15 timer per uke i løpet av perioden. Blant fedre varierer denne forskjellen lite etter yngste barns alder, og økningen er temmelig lik i alle aldersgrupper.

Tabell 2.7.7. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for gifte og samboende mødre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	28,4	28,8	29,0	29,2	29,3	29,2	28,7	29,2	29,3	29,6	30,0
Yngste barn 0-2 år	27,9	28,1	27,9	28,7	28,0	28,4	27,4	27,8	27,6	27,8	28,8
Yngste barn 3-6 år	27,5	28,0	28,8	28,6	29,0	28,6	28,4	28,5	29,1	29,5	29,5
Yngste barn 7-10 år	27,9	28,4	28,6	28,4	29,2	28,9	28,9	29,4	29,5	30,0	30,8
Yngste barn 11-15 år	30,2	30,4	30,4	31,0	30,5	30,8	30,2	31,3	30,7	30,9	31,0
1-19 timer											
I alt	12,7	12,7	12,8	13,2	12,9	12,6	12,8	12,9	13,1	13,2	13,5
Yngste barn 0-2 år	12,4	12,2	12,2	12,5	12,8	12,2	12,3	12,3	12,6	13,0	12,9
Yngste barn 3-6 år	12,4	12,8	13,1	12,9	12,8	12,5	13,2	13,0	13,2	13,2	13,5
Yngste barn 7-10 år	13,1	12,3	12,3	13,3	12,7	12,9	13,1	12,8	12,8	13,1	13,8
Yngste barn 11-15 år	13,2	13,4	13,3	14,2	13,5	12,8	12,6	13,3	13,7	13,8	13,7
20-36 timer											
I alt	27,3	27,6	27,5	27,7	27,7	27,7	27,7	27,8	27,8	28,0	27,9
Yngste barn 0-2 år	27,5	27,5	27,5	27,9	27,9	27,9	27,7	27,7	27,8	28,1	27,8
Yngste barn 3-6 år	27,0	27,4	27,5	27,7	27,7	27,8	27,7	27,7	27,8	28,0	27,7
Yngste barn 7-10 år	27,2	27,2	27,5	27,5	27,6	27,4	27,5	27,7	27,5	28,1	27,8
Yngste barn 11-15 år	27,4	28,0	27,7	27,8	27,6	27,9	27,8	28,3	28,0	27,9	28,3
37-40 timer											
I alt	38,0	38,0	38,0	37,9	38,0	38,1	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0
Yngste barn 0-2 år	38,0	38,0	38,0	37,9	37,9	38,0	37,9	21,7	38,1	38,0	38,0
Yngste barn 3-6 år	38,0	38,0	38,0	37,9	37,9	38,1	38,1	38,1	38,0	38,0	37,9
Yngste barn 7-10 år	38,1	38,0	37,9	37,9	38,0	38,1	38,1	38,0	38,0	37,9	38,0
Yngste barn 11-15 år	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	38,1	38,0	38,0
41-49 timer											
I alt	44,3	44,2	44,1	44,0	44,2	44,1	44,3	44,3	44,2	44,4	44,4
Yngste barn 0-2 år	44,2	44,0	44,3	44,1	44,6	44,3	44,2	38,1	44,1	44,8	44,6
Yngste barn 3-6 år	44,5	44,1	44,0	44,1	43,9	43,9	44,0	44,4	44,5	44,5	44,0
Yngste barn 7-10 år	44,2	44,6	44,1	43,9	44,3	43,9	44,4	44,3	44,1	44,6	44,4
Yngste barn 11-15 år	44,4	44,1	44,0	43,9	44,4	44,2	44,6	44,3	44,1	44,1	44,6
50 timer og over											
I alt	58,0	58,0	58,3	58,8	58,3	59,6	58,0	57,2	58,1	58,1	58,5
Yngste barn 0-2 år	58,9	61,5	55,7	56,2	59,2	57,2	57,3	43,9	57,0	57,6	57,9
Yngste barn 3-6 år	58,3	55,0	57,0	57,8	59,5	60,9	57,1	56,2	59,9	57,8	58,8
Yngste barn 7-10 år	58,2	57,1	63,3	62,2	57,3	59,9	59,7	58,4	56,8	56,8	57,7
Yngste barn 11-15 år	57,1	59,6	57,4	58,8	57,2	59,3	57,9	58,4	58,3	59,5	59,3

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.8. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle gifte og samboende fedre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	35,3	34,9	35,1	34,8	34,9	34,3	34,4	34,4	33,9	33,3	33,0
Yngste barn 0-2 år	34,2	33,9	34,1	33,0	33,2	33,1	33,0	32,9	32,6	32,3	32,3
Yngste barn 3-6 år	35,6	35,3	35,6	35,4	35,6	35,0	35,0	34,3	34,7	34,2	33,1
Yngste barn 7-10 år	36,4	36,4	35,5	34,9	35,8	35,0	35,5	35,6	34,4	32,8	34,2
Yngste barn 11-15 år	35,8	34,6	35,4	36,4	35,4	34,3	34,5	35,8	34,2	33,8	32,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.9. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte gifte og samboende fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	37,9	37,9	38,2	37,6	37,4	36,5	36,5	36,4	36,0	35,2	35,1
Yngste barn 0-2 år	37,3	37,1	37,4	36,3	36,1	35,5	35,0	35,1	34,9	34,1	34,4
Yngste barn 3-6 år	38,2	38,5	38,6	37,9	37,7	37,2	37,1	36,2	36,6	36,0	35,1
Yngste barn 7-10 år	38,3	38,8	39,0	37,7	38,3	36,9	37,3	37,4	36,4	34,9	36,1
Yngste barn 11-15 år	37,9	37,4	38,3	38,9	38,0	36,8	36,8	37,5	36,4	36,0	35,0
1-19 timer											
I alt	13,5	13,7	14,5	14,7	15,6	14,8	12,2	13,5	13,9	11,5	14,4
Yngste barn 0-2 år	12,4	13,7	13,9	13,6	16,5	16,3	12,4	14,5	12,9	8,9	15,1
Yngste barn 3-6 år	12,5	13,1	13,6	17,1	15,5	13,8	13,1	13,0	15,6	14,7	13,4
Yngste barn 7-10 år	13,8	12,6	14,1	15,0	15,3	15,0	8,6	11,6	14,6	11,5	15,4
Yngste barn 11-15 år	15,4	15,2	16,2	14,4	14,6	13,0	14,1	13,1	13,4	13,4	13,7
20-36 timer											
I alt	25,7	27,1	27,4	26,2	26,1	26,9	25,4	26,9	25,9	26,2	26,2
Yngste barn 0-2 år	24,3	29,2	29,0	23,5	27,0	26,8	24,1	25,5	26,6	24,0	26,8
Yngste barn 3-6 år	26,8	27,0	24,3	27,5	29,4	26,4	27,9	26,8	26,7	26,1	26,5
Yngste barn 7-10 år	24,7	27,6	28,3	27,9	22,1	28,9	23,9	27,8	26,0	28,8	28,1
Yngste barn 11-15 år	26,9	23,5	27,5	26,9	22,8	24,9	25,8	28,0	23,3	28,0	22,0
37-40 timer											
I alt	35,0	35,2	35,7	35,2	35,1	34,0	34,2	34,1	34,0	33,4	33,4
Yngste barn 0-2 år	35,0	35,0	35,5	34,4	34,1	33,4	33,4	33,5	33,5	32,9	33,1
Yngste barn 3-6 år	35,0	35,5	36,0	35,6	35,4	34,6	34,8	34,0	34,6	34,3	33,5
Yngste barn 7-10 år	35,0	35,5	36,2	35,3	36,1	33,9	34,6	35,1	33,8	32,4	33,9
Yngste barn 11-15 år	35,3	34,8	35,4	35,8	35,5	34,0	34,0	34,2	33,8	33,6	33,2
41-49 timer											
I alt	42,1	42,0	43,0	42,3	41,2	40,7	40,5	40,8	39,7	40,4	40,4
Yngste barn 0-2 år	43,0	42,0	41,6	42,1	41,1	38,9	40,9	39,6	38,8	41,2	37,9
Yngste barn 3-6 år	41,8	42,3	44,7	43,1	42,3	42,5	40,0	40,9	40,8	40,6	40,8
Yngste barn 7-10 år	42,4	40,6	41,8	41,7	40,2	40,5	41,0	40,2	40,2	40,7	41,8
Yngste barn 11-15 år	41,0	42,8	43,2	42,0	41,1	41,2	40,3	42,9	38,7	38,7	41,6
50 timer og over											
I alt	53,7	54,5	53,8	54,0	53,7	51,7	52,0	52,3	52,5	51,4	50,2
Yngste barn 0-2 år	52,9	54,3	52,7	54,7	53,3	51,2	50,3	53,1	49,6	48,9	50,6
Yngste barn 3-6 år	55,5	54,9	54,2	52,9	53,1	52,6	51,7	51,2	53,5	52,0	48,7
Yngste barn 7-10 år	53,3	55,8	55,0	53,3	53,8	51,8	53,6	51,4	53,7	52,1	53,1
Yngste barn 11-15 år	52,7	52,6	53,4	55,0	54,8	50,9	52,5	53,6	53,3	52,4	48,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.7.10. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for gifte og samboende fedre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	42,8	42,3	42,4	42,2	41,8	41,5	41,1	41,1	41,3	40,5	40,4
Yngste barn 0-2 år	41,9	41,4	41,5	41,4	41,1	40,9	40,2	40,2	40,6	39,5	40,2
Yngste barn 3-6 år	43,1	42,7	42,4	42,0	41,6	41,7	41,3	41,2	41,4	40,8	40,1
Yngste barn 7-10 år	43,5	43,4	43,1	42,3	42,8	42,1	41,8	41,8	41,7	40,7	40,9
Yngste barn 11-15 år	43,0	42,0	43,0	43,3	42,3	41,9	41,3	41,8	42,0	41,2	40,5
1-19 timer											
I alt	12,3	13,0	12,8	13,1	12,8	12,7	12,9	12,6	12,4	12,0	12,5
Yngste barn 0-2 år	11,6	12,9	13,3	12,4	12,7	12,3	12,5	12,3	11,8	11,6	12,2
Yngste barn 3-6 år	12,4	12,3	11,8	13,3	13,2	12,4	13,0	12,7	12,3	12,7	11,2
Yngste barn 7-10 år	13,2	14,0	12,7	13,7	12,0	13,0	13,2	12,6	13,5	12,0	13,7
Yngste barn 11-15 år	12,5	13,1	13,4	13,5	13,0	13,5	13,0	12,8	12,9	12,3	13,9
20-36 timer											
I alt	29,3	29,8	30,1	30,3	30,3	29,4	29,5	29,1	29,6	29,7	29,5
Yngste barn 0-2 år	29,4	29,8	30,1	30,4	30,1	29,3	29,7	29,1	29,4	29,5	29,3
Yngste barn 3-6 år	29,6	30,3	30,1	30,4	30,4	29,2	29,4	28,9	29,7	29,8	29,6
Yngste barn 7-10 år	28,9	30,2	30,4	30,2	30,7	29,3	29,5	29,2	29,6	29,7	29,5
Yngste barn 11-15 år	29,3	29,1	29,8	30,3	30,2	29,7	29,3	29,1	29,8	29,7	29,7
37-40 timer											
I alt	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1
Yngste barn 0-2 år	38,2	38,1	38,1	38,0	38,1	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1
Yngste barn 3-6 år	38,2	38,2	38,2	38,1	38,1	38,2	38,2	38,1	38,2	38,1	38,1
Yngste barn 7-10 år	38,1	38,2	38,1	38,1	38,1	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1
Yngste barn 11-15 år	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	38,2	38,1	38,1	38,1	38,2	38,1
41-49 timer											
I alt	44,6	44,6	44,7	44,5	44,5	44,5	44,6	44,6	44,6	44,6	44,6
Yngste barn 0-2 år	44,7	44,5	44,6	44,4	44,4	44,5	44,6	44,7	44,5	44,7	44,5
Yngste barn 3-6 år	44,6	44,6	44,5	44,5	44,6	44,5	44,5	44,6	44,6	44,6	44,7
Yngste barn 7-10 år	44,8	44,8	44,8	44,5	44,5	44,4	44,5	44,5	44,8	44,9	44,6
Yngste barn 11-15 år	44,4	44,7	44,7	44,8	44,4	44,5	44,7	44,6	44,7	44,5	44,5
50 timer og over											
I alt	61,6	61,6	61,6	61,2	60,9	60,8	60,8	60,4	61,1	60,7	60,4
Yngste barn 0-2 år	60,5	61,7	61,3	61,5	60,9	60,4	61,7	60,2	60,7	59,6	60,3
Yngste barn 3-6 år	62,8	61,6	61,5	59,7	60,4	60,5	60,3	60,4	61,5	61,4	60,3
Yngste barn 7-10 år	61,8	62,0	61,5	61,8	61,9	61,9	60,6	60,1	61,0	60,9	60,4
Yngste barn 11-15 år	61,3	61,0	62,1	62,3	60,7	60,8	60,7	60,8	61,1	61,2	61,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

2.8. Avtalt arbeidstid utover heltid: Fedre supplerer heltidsjobb med deltidsjobb, mødre kombinerer flere deltidsjobber

Så langt har vi diskutert utviklingen i mødres og fedres *samlete* arbeidstid. Vi har altså ikke tatt hensyn til om den avtalte eller den faktiske arbeidstiden blir utført i en eller flere jobber i løpet av en uke. En kontrakt eller avtale om deltidsarbeid i to eller tre separate jobber vil således i denne sammenheng bli registrert samlet som avtalt heltid, eller som avtalt arbeidstid utover vanlig heltid, dvs. mertid. Det er altså summen av de avtalte arbeidstimene i alle arbeidsforhold i løpet av en uke som ligger til grunn for beregningene i kapittel 2.6. Det samme gjelder beregningene av faktisk arbeidstid i kapittel 2.7. I dette kapitlet skal vi diskutere hvilken sammenheng det er mellom det å inngå i ett eller flere arbeidsforhold og fordelingen av arbeidstid. Av tabell 2.8.1 og 2.8.4 ser vi at det ikke er noen forskjell mellom mødre og fedre i andelen som har mer enn ett arbeidsforhold i løpet av en uke (dvs. i undersøkelsesuken). Det gjelder ca. 8 prosent av de sysselsatte, både mødre og fedre, og andelen har holdt seg stabilt gjennom 1990-årene og fram til 2001. Videre er det

lite forskjell i andel med mer enn ett arbeidsforhold etter yngste barns alder, bortsett fra en noe lavere andel blant mødre og fedre med barn under 3 år.

Av tabell 2.8.2 og 2.8.5 ser vi at det er en klar overhyppighet av mertid og lange arbeidsuker blant dem som har mer enn ett arbeidsforhold. Blant mødre med bare ett arbeidsforhold er det en stabil andel på ca. 2 prosent som har avtale om ukentlig arbeidstid utover vanlig heltid, mens for dem med mer enn ett arbeidsforhold gjelder det stort sett mellom 25 og 30 prosent i perioden. Nedgangen i andel med avtalt ekstra lang arbeidstid blant fedre (jf. kapittel 2.6) har kommet både blant dem med ett og dem med flere arbeidsforhold, men størst nedgang har det vært blant fedre med mer enn ett arbeidsforhold. Ikke desto mindre har det store flertallet av fedrene som har mer enn ett arbeidsforhold; 74 prosent, en avtalt ukentlig arbeidstid som overskrider vanlig heltid i 2001. Noe overraskende finner vi at andelen med avtalt samlet arbeidstid tilsvarende heltid er høyere blant mødre med bare ett arbeidsforhold enn blant dem med flere. Ca. halvparten av mødrene med bare ett arbeidsfor-

hold har avtalt heltidsarbeid, en andel som har økt fra 39 prosent i 1991, mens 15-20 prosent av mødrene med flere arbeidsforhold har slik arbeidstid i løpet av perioden. Blant mødre med mer enn ett arbeidsforhold er lang deltid betydelig mer utbredt, drøyt 40 prosent mot ca. 30 prosent av dem med ett arbeidsforhold. Samlet sett tyder tallene i tabell 2.8.2 og 2.8.5 på at fedre sper på sin avtalte arbeidstid ved å supplere en

heltidsjobb med en eller flere deltidjobber, mens mødre som ønsker å utvide arbeidstiden, i større grad oppnår dette ved å kombinere flere (korte) deltidjobber. Denne kjønnsforskjellen finner man også når man ser på sysselsatte menn og kvinner generelt, og ikke bare på foreldre (Lohne og Næsheim 2003).

Tabell 2.8.1. Andel av sysselsatte gifte og samboende mødre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	7,1	7,5	7,3	6,9	6,9	8,0	8,0	8,6	8,4	8,5	8,3
Yngste barn 0-2 år	4,6	4,4	4,8	4,9	4,7	6,1	5,1	5,3	5,2	6,1	6,3
Yngste barn 3-6 år	7,9	7,4	7,3	7,4	6,5	7,4	9,4	9,1	9,5	8,9	9,4
Yngste barn 7-10 år	8,1	9,3	8,2	8,1	9,0	8,7	8,6	10,5	9,8	9,0	8,5
Yngste barn 11-15 år	8,3	9,8	9,4	7,8	8,2	10,4	9,2	10,6	9,6	10,5	9,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.8.2. Sysselsatte gifte og samboende mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
1-19 timer	27,8	26,0	24,8	24,6	24,0	22,9	22,3	21,4	20,9	19,0	17,8
20-36 timer (deltid)	30,3	30,2	30,4	29,4	29,3	29,0	31,2	30,2	30,3	30,6	30,5
32-40 timer (heltid)	39,4	41,7	42,5	43,9	44,5	45,7	44,3	46,3	46,9	48,2	49,7
41-49 timer	1,4	1,4	1,2	1,2	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	1,6	1,3
50 timer og mer	1,1	0,8	1,1	1,0	0,8	1,2	0,8	0,8	0,6	0,6	0,7
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Flere arbeidsforhold											
1-19 timer	15,1	13,9	14,3	17,1	10,0	14,1	13,8	13,4	10,1	10,6	10,8
20-36 timer (deltid)	44,1	43,9	44,4	40,8	47,8	43,6	44,7	45,7	48,5	42,8	41,4
32-40 timer (heltid)	16,1	18,5	14,3	20,6	19,8	15,0	12,0	14,0	14,5	16,7	19,0
41-49 timer	15,3	15,7	19,0	11,9	16,3	19,0	22,5	17,7	17,8	20,8	19,4
50 timer og mer	9,5	8,1	8,1	9,5	6,1	8,2	7,0	9,3	9,2	9,1	9,4
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.8.3. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte gifte og samboende mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	27,7	28,1	28,5	28,8	28,9	29,2	28,9	29,2	29,6	30,0	30,3
Faktisk/utført	22,2	22,1	22,3	22,9	22,5	22,1	21,9	22,0	21,4	22,2	22,5
Flere arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	31,9	32,3	32,3	32,0	32,4	31,9	32,7	33,1	34,4	34,7	35,1
Faktisk/utført	29,8	28,6	30,1	28,9	28,4	27,4	27,4	28,1	28,0	26,1	27,7

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.8.4. Andel av sysselsatte gifte og samboende fedre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	8,3	7,7	7,8	7,5	7,3	8,5	8,8	8,3	8,3	8,2	8,0
Yngste barn 0-2 år	7,2	7,2	6,8	6,4	6,5	7,5	7,9	7,9	8,0	7,3	6,7
Yngste barn 3-6 år	8,8	7,4	8,3	7,4	7,1	8,6	9,4	8,4	8,3	7,8	9,3
Yngste barn 7-10 år	9,9	9,5	9,1	7,6	7,7	9,2	9,7	9,0	9,0	8,8	7,5
Yngste barn 11-15 år	8,0	7,1	7,4	8,8	8,2	9,2	8,2	8,0	8,2	9,3	8,7

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.8.5. Sysselsatte gifte og samboende fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
1-19 timer	1,3	1,4	1,5	1,5	1,3	1,3	1,2	1,4	1,6	1,8	1,6
20-36 timer (deltid)	2,3	2,4	2,1	2,1	2,3	2,6	2,7	2,1	2,7	2,4	2,4
32-40 timer (heltid)	77,9	79,4	80,4	81,0	80,8	78,6	80,0	80,9	81,4	82,8	83,8
41-49 timer	6,7	5,8	5,4	5,2	5,5	6,6	6,1	6,2	5,5	5,4	4,4
50 timer og mer	11,7	11,0	10,6	10,3	10,1	10,9	10,0	9,3	8,8	7,6	7,8
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Flere arbeidsforhold											
1-19 timer	0,5	0,6	0,6	0,7	0,6	1,1	1,1	1,6	1,2	1,0	1,4
20-36 timer (deltid)	5,1	4,7	2,7	3,9	4,2	6,6	6,3	7,7	6,6	5,0	5,4
32-40 timer (heltid)	13,6	13,4	15,3	14,8	17,2	14,1	16,3	15,3	15,2	16,1	19,2
41-49 timer	33,6	34,6	36,5	36,4	38,0	35,2	34,3	33,6	37,6	38,0	37,3
50 timer og mer	47,2	46,7	44,9	44,2	40,0	43,0	42,0	41,8	39,5	39,9	36,6
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tabell 2.8.6. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte gifte og samboende fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	39,6	39,5	39,3	39,3	39,3	39,6	39,4	39,2	39,1	38,8	38,9
Faktisk/utført	37,0	37,1	37,4	36,9	36,7	35,7	35,6	35,6	35,3	34,5	34,5
Flere arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	49,7	49,6	49,9	48,9	48,0	49,0	48,9	49,2	49,4	49,7	49,1
Faktisk/utført	47,9	47,4	48,1	46,9	46,2	46,1	45,7	44,6	44,1	43,2	42,4

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Vi har sett at andelen som inngår i flere enn ett arbeidsforhold er relativt lav (ca. 8 prosent) og lik for mødre og fedre. Å engasjere seg i mer enn ett arbeidsforhold bidrar likevel til en sterkere utvidelse av arbeidstiden for fedre enn for mødre. Mens mødre med flere arbeidsforhold i gjennomsnitt har 5 timer lengre avtalt arbeidstid enn mødrene med bare ett arbeidsforhold, (hhv. 35 og 30 timer i 2001), øker tilsvarende antall avtalte arbeidstimer for fedre med 10 timer, hhv 49 og 39 timer i 2001 (tabell 2.8.3 og 2.8.6). Gjennomsnittlig faktisk arbeidstid er noe lavere enn avtalt for både mødre og fedre. Også her er forskjellen mellom dem med ett og dem med flere arbeidsforhold noe større blant fedre enn blant mødre.

2.9. Lite endring i kvelds- og helgearbeid

Dagbokdelen i tidsbruksundersøkelsene utgjør den beste kilden til å kartlegge hvordan folks tid til ulike aktiviteter fordeles over en viss tidsperiode, f.eks. i løpet av et døgn eller en uke (jf. kapittel 3). Ifølge tidsbruksundersøkelsene 1980-2000 har andelen som utfører inntektsgivende arbeid utenom vanlig dagtid, dvs. mellom kl. 6.00 og 18.00, endret seg lite de siste 20 årene. I 2000 varierte andelen av befolkningen 16-74 år som jobbet i timene mellom kl. 18.00 og 22.00 på vanlige hverdager (mandager til torsdager) mellom 13 og 5 prosent, 13 prosent i timen mellom kl. 17.00 og 18.00 og 5 prosent mellom kl. 21.00 og 22.00. I den grad det kan sies å ha vært noen endring i 20-årsperioden, kom den i løpet av det siste tiåret, med en

økning fra hhv. 11 og 4 prosent på de to tidspunktene i 1990. Andelen som jobber mellom kl. 22.00 og 6.00 har holdt seg stabilt på under to prosent hver time (Vaage 2002).

AKU gir en annen type, mer summarisk, informasjon om arbeid på kvelds- og nattetid. Mens tidsbruksundersøkelsene registrerer befolkningens ulike aktiviteter fra time til time (i 10- og 15- minuttersintervaller) gjennom hele døgnet ved hjelp av dagbokføring, bes intervjupersonen i AKU om å svare ja eller nei på spørsmålet om hun/han utfører deler av det inntektsgivende arbeidet på kveldstid (mellom kl 18 og 22), nattetid (mellom kl 22 og 06), på lørdager og/eller søndager (se for øvrig kapittel 3)⁶. I tillegg spør man hvor ofte intervjupersonen utfører slikt arbeid. De som svarer at de arbeider kveld og/eller natt halvparten av arbeidsdagene eller mer, registreres i kolonnen *regelmessig* i tabellene 2.9.2, 2.9.3, 2.9.6 og 2.9.7. Målt på denne måten framtrer omfanget av kvelds- og nattarbeid betydelig større enn det inntrykket tidsbruksundersøkelsene gir.

⁶ De som har flere arbeidsforhold, får først spørsmål om de må utføre deler av arbeidet på kveldstid, om natta, på lørdager og på søndager. For hvert av disse spørsmålene blir de som svarer ja, spurt om dette gjelder for hovedarbeidsforholdet, biarbeidsforholdet, eller begge deler.

Kvinner jobber oftere enn menn utenom ordinær dagtid, i skift- og turnusordninger (www.ssb.no/emner/06/01). Vi finner tilsvarende kjønnsforskjeller mellom foreldre (tabell 2.9.1)⁷. I 2001 arbeidet en av fire (26%) sysselsatte mødre skift eller turnus⁸, de aller fleste på regelmessig basis (25%). Det gjelder uansett yngste barns alder. Av fedrene var det 16% som jobbet skift-/ turnus, 15% regelmessig. Også blant fedre er variasjonen etter yngste barns alder liten. Høyeste andel blant fedrene finner vi likevel blant dem med de yngste barna (19%).

På spørsmål om kvelds- og nattarbeid og helgearbeid oppgir imidlertid ikke mødre hyppigere slikt arbeid enn fedre. Disse spørsmålene fanger opp, i tillegg til skift og turnusarbeid, dem som har, eller opplever å ha, forpliktelser til å utføre deler av arbeidet utover vanlig dagtid. Det innebærer for ansatte at eventuelle slike forpliktelser er regulert i vedkommendes arbeidsavtale eller kontrakt. For selvstendig næringsdrivende (og såkalte familiarbeidere) gjelder spørsmålet om vedkommende faktisk utfører deler av det inntektsgivende arbeidet på kvelden, natten eller i helgen.

Drøyt fire av ti av så vel mødre som fedre oppgir å tidvis måtte utføre inntektsgivende arbeid på kveldstid (tabell 2.9.2 og 2.9.6). For to av tre av disse er det snakk om uregelmessig og temmelig sjelden, mens en drøy tredjedel, dvs. grovt regnet 15-20 prosent av alle sysselsatte, må regelmessig utføre en del av arbeidet på kvelden. Den smule økning i kveldsarbeid som tidsbruksundersøkelsene viser på 1990-tallet, avpeiles ikke i intervjutallene i AKU 1996-2001. AKU viser derimot en relativt kraftig nedgang i siste halvdel av 1990-årene i andelen som må utføre deler av arbeidet på kveldstid, fra 48 til 41 prosent totalt for mødre og fra 54 til 43 prosent for fedre. Andelen av disse igjen som regelmessig har kveldsarbeid har endret seg lite. Andelen med kveldsarbeid totalt og med regelmessig kveldsarbeid varierer lite med yngste barns alder, og nedgangen totalt er temmelig parallell for mødre og fedre med barn i alle aldergrupper. Utviklingen kan synes noe overraskende i lys av gjengse antagelser om økt fleksibilitet og individuelle tilpasninger i organisering av arbeidstiden (jf. f.eks. NOU 1999:34). At nivå og utvikling er såpass ensartet for mødre og fedre med barn i alle aldre, er også verdt å merke seg når vi vet at det fortsatt er store forskjeller i arbeidstidens lengde mellom mødre og fedre i forskjellige livsfaser.

⁷ På grunn av en teknisk feil i datainnsamlingsfasen, har enkelte grupper ansatte ikke blitt spurt om skift eller turnus i årene 1996-2000. Vi kan derfor ikke gi sammenlignbare tall for tidligere år.

⁸ Spørsmål om skift- eller turnusarbeid i AKU stilles bare til ansatte. Prosentandelene i tabell 2.9.1 er imidlertid beregnet i forhold til alle sysselsatte, dvs. at også selvstendige og familiarbeidere er inkludert i nevneren.

Betydelig færre jobber om natten, dvs. mellom kl. 22 og 06, enn om kvelden. Kjønnsforskjellene er dessuten større når det gjelder nattarbeid (tabell 2.9.3 og 2.9.7), og motsatt av det som er tilfellet for skift/turnusarbeid, med høyest andeler blant fedre. 20-25 prosent av fedrene og ca. 15 prosent av mødrene jobber tidvis om natten i årene 1996-2001, de færreste på regelmessig basis. Regelmessigheten i slikt arbeid synes likevel noe mer utbredt blant mødre enn blant fedre. I tråd med det vi fant ovenfor, nemlig at skift/turnusarbeid er mer utbredt blant mødre, tyder dette på at mødres arbeid utenom normalarbeidsdagen oftere er en del av formelt regulerte skiftturnusordninger, mens fedres kvelds- og nattarbeid i større grad er overtids- eller også mer sesong- eller periodebestemt arbeid. Andelen mødre og fedre med nattarbeid varierer lite etter yngste barns alder. Slikt arbeid er likevel vanligst blant dem med helt små barn; knapt 7 og drøyt 8 prosent av hhv. mødre og fedre med barn 0-2 år har regelmessig nattarbeid i 2001. Heller ikke nattarbeid er blitt mer vanlig de senere år, snarere tvert imot.

Også lørdags- og søndagsarbeid har blitt noe mindre utbredt på 1990-tallet. Utbredelsen av helgearbeid er temmelig likt for mødre og fedre, men nedgangen fra 1996 har vært noe sterkere for fedre (tabell 2.9.4, 2.9.5, 2.9.8 og 2.9.9). I 2001 arbeider ca. 40 prosent av de sysselsatte mødrene og fedrene tidvis på lørdager og 28 prosent tidvis på søndager. Mellom halvparten og tre fjerdedeler av disse måtte utføre helgearbeid regelmessig. Videre finner vi et stort sett ensartet mønster blant mødre og fedre også når det gjelder fordeling av helgearbeid etter yngste barns alder.

Samlet sett er arbeidstidens forlegning i tid overveiende lik for mødre og fedre, og den har endret seg lite gjennom siste halvdel av 1990-tallet. Vi finner dessuten kun små variasjoner etter yngste barns alder. Som vist, bidrar AKU-data først og fremst til å belyse grove utviklingstrekk med hensyn til arbeidstidens forlegning. I kapittel 3 og 4 vil vi se nærmere på hvor og når mødre og fedre jobber.

Tabell 2.9.1. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre og fedre med tidvis eller regelmessig skift/turnusarbeid. 2001. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	Mødre		Fedre	
	av og til	regel-messig	av og til	regel-messig
I alt	1,1	24,6	1,4	14,6
Yngste barn 0-2 år	0,6	25,7	1,8	17,6
Yngste barn 3-6 år	1,4	24,4	1,2	11,2
Yngste barn 7-10 år	1,2	24,5	0,8	15,8
Yngste barn 11-15 år	1,3	23,4	1,5	13,9

Tabell 2.9.2. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	47,6	38,7	46,7	37,9	44,6	38,4	45,7	36,8	43,4	38,9	40,8	37,0
Yngste barn 0-2 år	47,5	37,1	49,6	40,1	48,5	41,8	50,1	38,0	46,4	39,4	42,3	35,5
Yngste barn 3-6 år	47,9	42,8	48,4	39,0	45,4	41,7	43,2	43,1	42,6	39,0	41,0	44,1
Yngste barn 7-10 år	46,0	42,3	42,2	43,3	42,1	33,2	42,6	32,0	42,1	39,7	40,2	34,6
Yngste barn 11-15 år	48,6	32,5	45,4	27,9	40,9	33,4	46,7	31,8	42,1	37,5	39,2	30,2

Tabell 2.9.3. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	16,2	35,1	15,1	33,0	15,6	34,7	15,1	30,5	14,8	35,3	15,9	35,5
Yngste barn 0-2 år	18,1	34,0	18,8	38,1	20,5	36,9	18,3	27,1	16,9	32,4	17,9	37,6
Yngste barn 3-6 år	16,8	33,9	15,6	34,1	14,9	36,3	16,0	34,0	13,9	41,4	14,8	43,9
Yngste barn 7-10 år	15,8	44,2	11,1	25,6	13,3	30,1	12,9	29,6	15,4	31,1	16,9	26,3
Yngste barn 11-15 år	13,7	30,1	13,9	29,4	12,7	32,4	12,2	30,9	12,7	35,5	13,9	28,4

Tabell 2.9.4. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	44,1	50,4	44,7	48,5	43,1	50,1	42,9	56,6	40,3	51,2	40,1	55,2
Yngste barn 0-2 år	45,2	49,0	48,1	45,5	46,0	49,8	45,2	50,6	40,0	53,8	39,9	62,1
Yngste barn 3-6 år	43,2	45,8	44,8	49,2	43,4	48,0	43,1	57,5	38,1	50,4	39,9	48,2
Yngste barn 7-10 år	44,3	53,6	40,0	47,2	40,8	50,7	38,5	57,8	41,4	48,9	41,0	55,8
Yngste barn 11-15 år	43,6	55,3	45,5	52,6	41,1	53,1	43,9	61,4	42,7	51,4	39,7	56,4

Tabell 2.9.5. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	29,3	59,1	29,1	60,5	30,0	57,0	31,7	61,5	30,5	58,5	28,0	63,1
Yngste barn 0-2 år	30,7	56,5	31,2	57,3	36,1	56,6	34,2	51,9	32,7	58,0	27,8	66,5
Yngste barn 3-6 år	26,8	56,6	28,6	64,1	27,2	58,4	31,2	65,5	28,7	57,9	27,6	58,3
Yngste barn 7-10 år	31,2	58,6	26,2	54,0	28,9	54,4	29,0	62,7	30,3	60,8	29,5	65,4
Yngste barn 11-15 år	29,3	65,6	30,3	65,2	27,5	58,3	32,1	67,0	30,7	58,0	27,5	63,4

Tabell 2.9.6. Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	54,1	34,5	53,9	33,5	52,7	37,6	51,2	36,6	45,2	37,6	43,4	34,1
Yngste barn 0-2 år	53,0	35,3	52,8	34,6	50,0	36,9	47,6	35,5	41,4	39,2	44,3	38,7
Yngste barn 3-6 år	51,9	36,8	52,9	30,7	51,6	38,5	51,8	36,7	47,5	36,1	41,8	29,0
Yngste barn 7-10 år	59,9	33,1	53,9	34,1	51,1	34,0	57,8	35,5	46,1	40,5	46,2	35,9
Yngste barn 11-15 år	53,7	31,9	56,9	35,5	59,9	40,2	49,5	39,4	46,7	34,8	41,5	32,6

Tabell 2.9.7. Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	26,6	25,0	25,5	25,4	26,1	24,6	24,7	24,7	21,8	26,4	21,8	29,1
Yngste barn 0-2 år	27,4	22,1	28,0	27,8	23,0	31,0	22,2	25,6	21,6	27,7	23,5	35,4
Yngste barn 3-6 år	26,9	25,4	24,9	21,9	26,0	24,1	26,5	23,9	22,7	30,9	20,7	22,9
Yngste barn 7-10 år	29,2	30,3	25,6	28,0	26,1	22,0	26,0	24,2	19,5	26,7	23,3	32,3
Yngste barn 11-15 år	23,0	23,5	22,5	24,3	30,7	20,4	24,5	25,2	22,8	17,2	19,4	24,2

Tabell 2.9.8. Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	47,9	49,9	47,0	49,2	47,3	46,7	46,7	49,2	40,6	52,2	38,7	53,4
Yngste barn 0-2 år	46,9	51,7	43,6	47,7	42,7	44,4	45,4	51,4	37,8	50,7	39,4	50,6
Yngste barn 3-6 år	49,1	48,5	47,5	50,5	47,3	47,9	46,0	52,1	42,3	49,3	38,2	57,1
Yngste barn 7-10 år	49,8	48,3	47,4	49,1	46,9	47,7	48,7	47,2	41,8	57,0	40,9	55,0
Yngste barn 11-15 år	46,2	51,1	51,1	49,2	54,4	47,0	47,7	43,8	41,2	54,3	36,2	50,5

Tabell 2.9.9. Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	35,7	53,2	34,4	51,1	34,0	50,3	35,7	52,3	30,8	53,4	28,1	56,4
Yngste barn 0-2 år	34,3	55,1	31,9	51,1	29,7	47,7	34,0	52,5	28,4	52,0	30,1	53,2
Yngste barn 3-6 år	35,0	54,3	33,7	52,2	32,5	50,3	34,5	57,0	30,6	54,4	25,3	57,6
Yngste barn 7-10 år	41,1	50,3	35,7	50,5	34,7	53,1	38,6	51,6	33,7	54,5	30,4	55,5
Yngste barn 11-15 år	34,1	52,1	37,8	50,1	41,9	50,6	37,7	46,1	32,1	52,8	27,1	60,6

2.10. En av ti sysselsatte mødre og en av sju fedre har avtale om tidvis hjemmearbeid

Også når det gjelder omfanget av yrkesarbeid i egen bolig, hjemmearbeid, er opplysningene mindre omfattende i AKU enn i tidsbruksundersøkelsene. Det har dels sammenheng med at opplysninger om hjemmearbeid kartlegges mer generelt i tidsbruksundersøkelsene enn i AKU og ikke, som i AKU, begrenses til arbeid som er avtale- eller kontraktsfestet⁹. Dels har det sammenheng med at AKU i liten grad kartlegger mengden og tidsplasseringen av hjemmearbeidet. Vi viser derfor til de følgende kapitlene for en nærmere drøfting av yrkesarbeid hjemme, først og fremst kapittel 3 hvor vi viser tall fra tidsbruksundersøkelsene, men også til kapittel 4, som drøfter hjemmearbeid blant ansatte med referanse til levekårsundersøkelsene.

Ifølge AKU utførte 10 prosent av sysselsatte mødre og 15 prosent av sysselsatte fedre deler av yrkesarbeidet i egen bolig, de ansatte som følge av avtale med arbeidsgiver og de selvstendige som følge av egen organisering av arbeidsuken. Samlet sett er således hjemmearbeidet noe mer utbredt blant fedre, men andelen som utfører arbeidet hjemme har sunket noe for både mødre og fedre siden 1996. For perioden som helhet er det liten forskjell i andel som jobber hjemme etter yngste barns alder. Rundt regnet tre av fire som jobber hjemme gjør det på regelmessig basis. Vi finner heller ingen klare forskjeller etter yngste barns alder. Det gjelder både mødre og fedre.

⁹ Denne begrensningen i AKU gjelder bare ansatte. For selvstendig næringsdrivende vises det naturlig nok heller ikke i AKU til avtale eller kontrakt.

Tabell 2.10.1. Andel sysselsatte gifte og samboende mødre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	12,6	75,6	12,8	78,2	10,2	77,1	11,6	73,3	10,2	79,2	10,3	68,2
Yngste barn 0-2 år	11,6	58,4	12,3	77,8	7,8	61,1	11,8	70,2	7,8	80,5	10,2	61,5
Yngste barn 3-6 år	12,7	83,7	12,6	73,1	11,6	80,4	10,3	65,5	10,8	71,7	11,8	66,0
Yngste barn 7-10 år	13,3	73,5	12,0	86,1	11,3	83,3	11,8	80,5	14,1	83,7	9,1	67,0
Yngste barn 11-15 år	12,8	85,2	14,5	78,6	10,1	82,1	12,7	78,9	8,7	84,0	9,3	82,9

Tabell 2.10.2. Andel sysselsatte gifte og samboende fedre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	18,1	63,6	18,5	69,7	15,6	65,1	17,0	63,7	17,1	66,9	14,6	63,8
Yngste barn 0-2 år	16,9	62,8	15,7	61,9	13,8	75,1	16,5	66,3	15,6	72,8	11,3	57,1
Yngste barn 3-6 år	17,1	65,2	19,2	72,0	13,4	60,0	16,1	58,2	16,5	62,7	17,9	60,2
Yngste barn 7-10 år	20,8	72,6	19,6	71,5	17,7	58,0	19,5	66,9	18,0	68,7	17,0	77,4
Yngste barn 11-15 år	18,6	54,5	20,8	73,5	19,5	66,9	16,8	64,3	19,5	63,4	12,5	62,0

2.11. AKU som kilde for å belyse foreldres arbeidstid

I denne rapporten studerer vi utvikling i foreldres arbeidstid ved hjelp av tre forskjellige datakilder; arbeidskraftundersøkelsene, tidsbruksundersøkelsene og levekårsundersøkelsene. Vi legger likevel hovedvekten på arbeidskraftundersøkelsene (AKU). AKU blir gjerne sett på som den beste samlede kilden til kunnskap om de sentrale utviklingstrekkene på arbeidsmarkedet, som endring i sysselsetting, arbeidsløshet, arbeidstid og yrkesstruktur. Dette er dels begrunnet i at formålet med arbeidskraftundersøkelsene nettopp er å gi bredest mulig kunnskap om endringer i arbeidsmarkedet og ulike gruppers tilknytning til lønnet arbeid. Dels er det begrunnet i undersøkelsenes høye pålitelighet på grunn av store utvalg, høy svarprosent og hyppig periodisk gjennomføring. Vi mener således at arbeidskraftundersøkelsene gir den bredeste og sikreste kunnskap om de generelle utviklingstrekkene også når det gjelder foreldres arbeidstidstilpasninger. Som sådan utgjør AKU en referansekilde for andre surveyundersøkelser som studerer mødres og fedres arbeidstid og tilpasning på arbeidsmarkedet. AKU skiller seg imidlertid fra levekårs- og tidsbruksundersøkelsene ved at man benytter indirekte intervju i tilfelle der man ikke får tak i intervjupersonen, dvs. at nære familiemedlemmer besvarer spørreskjema på vegne av intervjupersonen. Det er grunn til å anta at opplysningene er noe mindre nøyaktige i slike tilfelle enn der hvor de uttrukne personene svarer for seg selv. Indirekte intervju er foretatt for om lag 15 prosent av dem som er med i AKU.

For å få bedre kunnskap om den enkeltes arbeidsrytme i løpet av døgnet eller uken og om hvordan arbeidstiden organiseres i forhold til den enkeltes andre gjøremål, som for eksempel omsorgsarbeid og fritid, må vi først og fremst trekke på andre undersøkelser enn AKU. I kapittel 3 og 4 beskriver vi mødres og fedres arbeidstid ved hjelp av SSB's tidsbruksundersøkelser og levekårsundersøkelser. I disse kapitlene legger vi mest vekt på å vise hvordan arbeidstiden organiseres og plasseres i tid og rom.

3. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved tidsbruksundersøkelsene

I dette kapitlet benyttes SSBs tidsbruksundersøkelser for å belyse hvor mye tid mødre og fedre bruker til yrkesarbeid, hvor de jobber og når det jobber. Analysene er basert på undersøkelsene fra 1990/91 og 2000/01. Arbeidstidens plassering i tid og rom vises kun for det siste tidspunktet, mens tid brukt til yrkesarbeid vises også for 1990/91. Ettersom resultater fra slike dagbokbaserte tidsbruksundersøkelser erfaringsmessig er noe vanskeligere å tolke og forstå enn resultater fra intervjuundersøkelser, kommenteres resultatene mer detaljert her enn hva som er tilfellet for arbeidskraft- og levekårsundersøkelsene. Framstillingen er ment å være både en substansiell analyse av arbeidstidens omfang og organisering blant foreldre, og en illustrasjon av hvordan data fra tidsbruksundersøkelser kan benyttes på dette området. Vi ser på tid brukt til yrkesarbeid, samt arbeidets organisering i tid og rom blant gifte/samboende mødre og fedre med hjemmeboende barn 0-15 år. Både biologiske barn og stebarn regnes med. Ettersom det er få observasjoner for enslige foreldre i materialet, gir vi ikke tall for enslige fedre og mødre. I oversiktsrapporter på området inkluderes gjerne tiden til arbeidsreiser i målene for tid til yrkesarbeid (f. eks. Vaage 2000). Her ser vi kun på selve arbeidstiden og holder reisetiden utenfor. De fleste tabellene og figurene er basert på opplysninger fra dagbokdelen av tidsbruksundersøkelsene, men det vises også resultater fra enkelte spørsmål i innledningsintervjuet.

3.1. Nærmere om metode og gjennomføring av tidsbruksundersøkelsene

Hovedinstrumentet i tidsbruksundersøkelsene er altså en dagbok der deltakerne noterer sine gjøremål over en periode på to døgn. I tillegg registreres oppholdssted og samvær med ulike grupper av personer. Dessuten innhentes en del bakgrunnsinformasjon gjennom et intervju i forkant av dagbokføringen, for de fleste ved personlig besøk, men i noen tilfelle over telefon. Tidsbruksundersøkelsene 1990/91 og 2000/02 fulgte i hovedsak samme opplegg, men skiller seg fra hverandre på enkelte områder. Opplegg og gjennomføring av Tidsbruksundersøkelsen 1990/91 er omtalt i NOS C10 (Statistisk sentralbyrå 1992a), og opplegget av undersøkelsen fra 2000/01 er omtalt i Vaage (2002)

og Rønning (2002a). Tidsbruksundersøkelsene er såkalte "multipurpose"-undersøkelser. De er altså designet for å kunne brukes i analyser på en rekke ulike felt. Tid til yrkesarbeid kartlegges på linje med andre aktiviteter, men er ikke det primære siktemålet med slike studier. Hovedfokus har snarere vært på omfang, innhold, organisering og endring av det ulønnede arbeidet og av fritiden. Yrkesarbeid kartlegges mindre detaljert enn andre gjøremål. Mens deltakerne blir bedt om å spesifisere hva slags husarbeid og hvilke fritidsaktiviteter de utfører, registreres yrkesarbeidet forholdsvis summarisk. Man blir ikke bedt om å skille mellom ulike typer oppgaver, men markere lunsjpauser og andre avbrekk. Videre blir man bedt om å skille mellom ordinært arbeid, overtidsarbeid og arbeid i eventuelle biyrker, men her er det nok varierende nøyaktighet blant deltakerne. I foreliggende rapport ser vi all arbeidstid under ett.

Dagbokopplysningene er samlet inn ved at deltakerne noterer sine gjøremål over en periode på to døgn etter hverandre. I 1990/91 var dagboka delt inn i kvartersintervaller om dagen og halvtimesintervaller om natten. I 2000/01 benyttet man ti-minuttersintervaller hele døgnet. For hvert intervall skrev deltakerne med egne ord hva som var deres hovedsakelige gjøremål. De kunne også notere eventuelle samtidige aktiviteter. I tillegg markerte de om de var alene eller sammen med andre og hvem de eventuelt var sammen med. Det ble også registrert om man var hjemme hos seg selv, hjemme hos andre, på arbeidsplass, på reise eller på annet offentlig sted. I foreliggende rapport benyttes opplysninger om viktigste gjøremål og om oppholdssted. Som vi kunne vente, ble inntektsgivende arbeid alltid oppgitt som en hovedaktivitet i dagbøkene, aldri som en biaktivitet.

I ettertid ble alle aktiviteter tildelt en kode ut fra en liste med om lag 100 ulike koder i 1990/91 og om lag 170 koder i 2000/01. Alle perioder der deltakerne hadde notert at de jobbet/utførte yrkesarbeid, ble kodet som inntektsgivende arbeid. Det er altså den tiden folk faktisk bruker til yrkesarbeid som fanges opp i slike undersøkelser, uavhengig av den avtalte eller vanlige arbeidstiden. Ulikt hva som er tilfelle i AKU og

levekårsundersøkelsene viser tidsbruksundersøkelser gjerne at også de som ikke er sysselsatt (ifølge opplysningene i spørreskjema) faktisk bruker noe tid til yrkesarbeid. Dette gjelder både i Norge og i mange andre land. Som nevnt i kapittel 1.1, gir dagbokbaserte undersøkelser av arbeidstid ofte noe andre resultater med hensyn til hvor mye folk jobber enn hva man får gjennom vanlige spørreskjema. Dette har bl.a. sammenheng med at dagbøkene er mer følsomme for uregelmessig fravær, ekstraarbeid o.l. enn hva strukturerte spørsmål er. Ettersom dagbøkene fylles ut samme dag som aktivitetene er utført, er det også rimelig å anta at folk husker sitt tidsmønster mer nøyaktig enn hva de gjør når de skal angi sin arbeidstid for en hel uke av gangen, enten en bestemt referanseuke som i AKU, eller en "vanlig" uke som i levekårsundersøkelsene.

Datainnsamlingen til tidsbruksundersøkelsene gikk over et helt år, og alle dager i året var i utgangspunktet likt representert i utvalget. Dette gjør det mulig å se på variasjon mellom årstider og ukedager. I denne rapporten vises tall for hverdager og helger for 2000/01. Dagbokføringen startet 0400 om morgenen og gikk fram til samme tid neste morgen, og definisjonen av de ulike ukedager følger her denne definisjonen.¹⁰ En søndag strekker seg altså fra 0400 på søndag morgen og til 0400 mandag morgen. Dagbokdesignet gir også mulighet for å studere aktivitetsrytmer over døgnet for ulike grupper ved å se på andelen som utførte bestemte gjøremål på ulike tider av døgnet. Også slike mønstre vises for 2000/01.

Svarprosenten er ofte noe lavere i tidsbruksundersøkelser enn i vanlige intervjuundersøkelser. Dette har bl.a. sammenheng med at opplegget kan virke vel arbeidskrevende for mange, at emnet for undersøkelsene kan oppfattes som litt for generelt og lite relevant, og at det kan være vanskelig å få kontakt med de uttrukne personene til riktig tid. Det var fastlagt gjennom utvalgstrekkningen hvilke to dager hver av deltakerne skulle føre dagbok. Dette kunne bare forskyves i helt bestemte situasjoner, og da i tilfelle til de samme ukedagene en eller to uker fram i tid. Dette skiller seg fra vanlige spørreundersøkelser der det gjerne spiller mindre rolle om intervjuet forskyves med noen dager og hvilken ukedag intervjuet gjennomføres. Tidsbruksundersøkelsen 1990/91 hadde en svarandel på 64 prosent, mens svarandelen i 2000/01 var på 50 prosent.

Den lave svarprosenten kan skape problemer både ved at antallet observasjoner i nettoutvalget blir lavt, og ved at nettoutvalget kan skille seg systematisk fra bruttoutvalget på kjennemerker som har betydning for hvordan folk fordeler tiden mellom ulike gjøremål. I 1990/91-undersøkelsen ble det ikke utarbeidet noen

vekt, men i undersøkelsen fra 2000/01 ble det beregnet en vekt for å justere for skjevheter i frafallet og å korrigere for ulikheter i trekkssannsynlighet. Da datainnsamlingen hadde pågått i seks måneder, viste det seg at svarprosenten var lavere enn man hadde forventet. For å øke antallet observasjoner i nettoutvalget, besluttet man å trekke et tilleggsutvalg som ble lagt til det opprinnelige utvalget i siste del av innsamlingsperioden. Skjevheten som dette medførte i representasjonen av ulike tider på året, ble så justert gjennom en vekt. Vekten skulle dessuten justere for at ett av tilleggsutvalgene i undersøkelsen ble lagt til det generelle utvalget. I alt ble det trukket fire tilleggsutvalg til undersøkelsen, og ett av disse bestod av personer 60-65 år.¹¹ Dette valgte man altså å legge til det generelle utvalget. Det viste seg ellers at frafallet i undersøkelsen var skjevt etter alder, kjønn, utdanningsnivå, husholdningsstørrelse, bostedsstrøk og innvandringsbakgrunn. Ikke alle disse variablene ble inkludert i selve vektingen. Man valgte å ta hensyn til alder og kjønn ettersom disse variablene både påvirket frafallet og antas å være de som er sterkest korrelert med folks tidsbruk. Vektmetoden er etterstratifisering. Dette betyr at aldersfordelingen til hvert kjønn av de vektete observasjonene er lik aldersfordelingen til hvert kjønn i populasjonen. Observasjonene fra dagbøkene ble i tillegg justert slik at hver dag i året fikk lik vekt. Denne vekten er benyttet i analysene i denne rapporten. Beregningen av vekten omtales nærmere i Belsby (2003) og Rønning (2002a).

Selv om vekten korrigerer for en del av skjevhetene i frafallet, skiller nok sammensetningen av nettoutvalget seg noe fra befolkningen ellers på områder som kan ha sammenheng med hvordan man fordeler tiden mellom ulike aktiviteter. Eksempelvis er svarandelen høyere blant dem med lang utdanning enn blant dem med kortere utdanning, noe som ikke ble fullt ut korrigert gjennom frafallsvekten. Selv om skjevheter i frafallet er forsøkt justert gjennom vekting, gjenstår altså visse skjevheter i analysefila, og disse kan ha visse konsekvenser for det bildet vi får av foreldres tid til yrkesarbeid. Ettersom tiden til yrkesarbeid varierer klart mellom hverdager og helger, er det dessuten av avgjørende betydning at alle ukedager er likt representert på analysefilen. Som nevnt ovenfor, ble det utarbeidet en vekt som tar høyde for dette. For undergrupper i materialet kan det likevel forekomme visse skjevheter når det gjelder forholdet mellom hverdager og helger, og dette kan innebære litt unøyaktige tall når vi ser på gjennomsnittlig tidsbruk til yrkesarbeid for alle ukedager under ett, slik det ofte gjøres. Er helgene overrepresentert, blir anslagene for tid til yrkesarbeid litt for lave. Motsatt blir de litt for høye dersom hverdagene er overrepresentert.

¹⁰ I 1990/91 startet dagbokføringen 0000 om natten og strakk seg fram til 2400 neste natt. Avgrensingen av ulike ukedager er dermed noe forskjellig i de to studiene.

¹¹ Dette utvalget ble trukket på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Formålet var å se spesielt på tidsbruken til personer som kommer inn under ordningen med avtalefestet pensjon (AFP).

I dagbokdelen av Tidsbruksundersøkelsen er det altså ikke enkeltpersoner, men dager (døgn) som er analyse-enheten. Dagboka gir dermed ikke opplysninger om tidsbruk på individnivå på samme måte som vanlige spørreundersøkelser, men deltakerne bidrar med opplysningene om sin tidsbruk i to døgn til å gi et gjennomsnittsbilde for befolkningen som helhet og for bestemte grupper. Det kan beregnes flere mål for tidsbruk ut fra slike dagbokdata. Det vanligste er å vise gjennomsnitt per dag for alle personer i ulike grupper, f. eks. for kvinner og menn, for aldersgrupper og familiefaser. Gjennomsnittet omfatter da både dem som har utført en aktivitet i løpet av føringsdagen, og dem som ikke har utført aktiviteten. Eksempelvis kan vi tenke oss at noen mødre brukte uvanlig mye tid til yrkesarbeid den dagen de førte dagbok, mens andre ikke utførte yrkesarbeid overhodet på føringsdagen, og andre igjen førte dagbok for en for dem typisk dag når det gjaldt yrkesarbeid. Gjennomsnittlig tidsbruk til yrkesarbeid framkommer da ved å summere tiden til yrkesarbeid for alle dager i den gruppen vi vil studere, og så dividere summen med antall observasjoner i gruppen. Alle dager i hele året er da inkludert i gjennomsnittet, både hverdager, helger og ferier.

Det er bl. a. slike gjennomsnittstall som vises i det følgende. Ved å multiplisere med sju får vi gjennomsnittet per uke. Slike gjennomsnitt varierer selvsagt sterkt avhengig hvilken gruppe av personer vi ser på. Eksempelvis blir gjennomsnittet atskillig lavere når vi ser på tid brukt til yrkesarbeid for alle mødre, enn når vi ser på tidsbruken kun for dem som er sysselsatt på intervjudtidspunktet. I det følgende vises tall for begge disse gruppene.

Det kan også beregnes andre mål for tidsbruk. Det vanligste er da å angi andelen som har utført en aktivitet i løpet av føringsdagen, samt gjennomsnittlig tidsbruk blant dem som faktisk utførte aktiviteten (f.eks. Vaage 2002). Dette vises også i foreliggende rapport. Slike mål kan være særlig instruktive når det gjelder gjøremål som utføres sjelden eller av forholdsvis få personer. Videre kan de belyse hva som ligger bak endringer i gjennomsnittstallene for tidsmønsteret blant bestemte grupper av personer, eller bak forskjellige gjennomsnitt blant ulike grupper av personer, f.eks. blant mødre og fedre.

Når resultater fra de to tidsbruksundersøkelsene vises i det følgende, omtales undersøkelsene for enkelthets skylds som henholdsvis Tidsbruksundersøkelsen 1990 og Tidsbruksundersøkelsen 2000.

3. 2. Hvor stor andel av foreldrene er sysselsatt og hvor mye jobber de?

I innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen ønsket man å kartlegge om respondentene var sysselsatt eller ikke. Spørsmålsformuleringen var imidlertid noe forskjellig i 1990 og i 2000, noe som

gjør det vanskelig å si noe sikkert om endringer over tid på dette området på grunnlag av disse undersøkelsene. I 1990 ble følgende spørsmål stilt:

Har du for tiden noe inntektsgivende arbeid? Som inntektsgivende arbeid regner vi også arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn på gårdsbruk, i forretning og i familiebedrift ellers. Arbeid på en time eller mer pr. uke skal regnes med.

Ettersom datainnsamlingen gikk over et helt år, varierer det hvilken uke det henvises til. Man spør altså om deltakerne *for tiden* har inntektsgivende arbeid, og det er usikkert hvordan de med permisjon eller annet midlertidig fravær har svart. Dermed blir andelen sysselsatte som vises i tabell 3.2.1 noe usikker, kanskje særlig for mødre til de minste barna der en del trolig hadde permisjon på intervjudtidspunktet. Som vi ser av tabell 3.2.1, oppgav 76 prosent av mødre med barn 0-15 år at de for tiden hadde inntektsgivende arbeid, og andelen var, som vi kunne vente, lavere blant dem med små barn enn blant dem med store barn. Blant fedre var andelen sysselsatte 94 prosent, og her var det liten forskjell mellom dem med små og dem med store barn. Selv om spørsmålsformuleringen i Tidsbruksundersøkelsen 1990 skiller seg noe fra det som benyttes i AKU, gir undersøkelsene omtrent samme bilde av andelen sysselsatte foreldre for begynnelsen på 1990-tallet. Forskjellene er ikke større enn at de kan tilskrives statistisk usikkerhet ved tallene (jf. tabellene 2.4.1 og 2.4.2).

I Tidsbruksundersøkelsen 2000 var spørsmålene om sysselsetting mer i tråd med det som benyttes i AKU og i Levekårsundersøkelsen. Følgende spørsmål ble stilt:

Arb1: Hadde du inntektsgivende arbeid i minst én time i forrige uke? Regn også med arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn på gårdsbruk, i forretning og i familiebedrift ellers.

Arb2: (Hvis nei på arb1) Har du inntektsgivende arbeid som du var borte fra forrige uke?

Perm1: (Hvis ja på arb2) Har du for tiden permisjon fra ditt arbeid? Ta med både lønnet og ulønnet permisjon.

Tabell 3.2.1. Andel sysselsatte i 1990 blant gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder. Prosent

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre				
Andel sysselsatte	76	64	77	84
Antall observasjoner	535	158	145	232
Fedre				
Andel sysselsatte	94	95	94	93
Antall observasjoner	435	144	113	178

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 1990.

Tabell 3.2.2. Andel sysselsatte totalt, andel borte fra jobb og andel på jobb i den aktuelle uka, og andel med og uten permisjon. Tall for gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder, 2000. Prosent

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre				
Sysselsatte, inkludert permisjon	87	77	91	92
Sysselsatte, borte fra jobb den aktuelle uka	12	31	5	2
Sysselsatte, på jobb den aktuelle uka	74	46	86	89
Sysselsatte, på permisjon	11	29	4	2
Sysselsatte, ikke på permisjon	76	48	87	90
Antall observasjoner	426	138	116	172
Fedre				
Sysselsatte, inkludert permisjon	97	97	97	97
Sysselsatte, borte fra jobb den aktuelle uka	4	8	1	3
Sysselsatte, på jobb den aktuelle uka	93	88	96	95
Sysselsatte, på permisjon	2	4	0	1
Sysselsatte, ikke på permisjon	95	93	97	96
Antall observasjoner	417	118	126	173

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

De som enten hadde inntektsgivende arbeid i forrige uke, eller hadde slik arbeid som de var borte fra, ble her regnet som sysselsatte. De som var borte fra arbeidet forrige uke, ble så spurt om dette var på grunn av lønnet eller ulønnet permisjon. Eventuelle øvrige grunner til fravær ble ikke kartlagt. I tabell 3.2.2 vises andelen sysselsatte mødre og fedre ifølge Tidsbruksundersøkelsen 2000. I tillegg er de sysselsatte fordelt etter om de var på jobb den aktuelle uka, eller om de var borte fra jobb, og etter om de hadde permisjon eller ikke.

Blant mødre med barn 0-15 år var andelen sysselsatte 87 prosent ifølge Tidsbruksundersøkelsen 2000-01. Blant dem med de minste barna var andelen 77 prosent, mens den var 92 prosent blant dem med barn 7-15 år. Det ser altså ut til å ha vært en betydelig økning i andelen sysselsatte mødre siden begynnelsen av 1990-tallet, men omfanget av økningen er usikker ettersom vi har mindre nøyaktige opplysninger om sysselsetting og midlertidig fravær i 1990 enn i 2000. Tabell 3.2.2 viser videre at de 87 prosent sysselsatte mødre fordeler seg mellom 12 prosent som var borte fra jobb i den aktuelle uka, og 74 prosent som faktisk var i arbeid. Andelen midlertidig fraværende var, som vi kunne vente, høyest blant mødre med barn 0-2 år der 31 prosent hadde en jobb som de var borte fra i den aktuelle uka. Det ser ut til at de aller fleste som var midlertidig borte fra jobb, var borte med lønnet eller ulønnet permisjon. Blant mødre oppgav 11 prosent å ha permisjon på det aktuelle tidspunktet, og denne andelen var særlig høy blant dem med de minste barna.

Også i 2000 lå andelen sysselsatte atskillig høyere blant fedre enn blant mødre, men forskjellen var mindre enn i 1990. 97 prosent av fedrene var sysselsatt ifølge Tidsbruksundersøkelsen, og dette gjaldt uansett yngste barns alder. Midlertidig fravær fra jobb hadde mindre omfang blant fedre enn blant mødre. Kun 4 prosent av fedrene oppgav å ha arbeid som de var borte fra i undersøkelseuka, og kun 2 prosent oppgav å ha lønnet eller ulønnet permisjon. Andelen midlertidig fraværende var noe høyere blant dem med de minste barna enn blant dem med noe eldre barn, men selv blant fedre med barn 0-2 år var det bare 8 prosent som var midlertidig borte fra jobb i undersøkelsesuka.

For året 2000 gir Tidsbruksundersøkelsen noe høyere andel sysselsatte foreldre enn AKU (jf. tabellene 2.4.1 og 2.4.2). Dette kan skyldes en viss overrepresentasjon av høyt utdannede foreldre og en underrepresentasjon av foreldre med innvandringsbakgrunn i nettoutvalget til Tidsbruksundersøkelsen. Det kan også skyldes at definisjonen av sysselsatte er noe forskjellig i de to undersøkelsene. I Tidsbruksundersøkelsen er altså alle med ulønnet permisjon kategorisert som sysselsatte, uansett permisjonens varighet. Forskjellen i andelen sysselsatte i forhold til AKU er likevel ikke større enn at den kan skyldes statistisk usikkerhet ved tallene i Tidsbruksundersøkelsen.

Mer yrkesarbeid blant mødre i 2000 enn i 1990

Tabell 3.2.3 viser gjennomsnittlig tid til yrkesarbeid blant alle mødre med barn i ulike aldersgrupper i 1990 og 2000. Tallene gjelder både sysselsatte og ikke sysselsatte og omfatter altså både hverdager, helger og ferier. I tillegg vises andelen som utførte yrkesarbeid i løpet av den dagen de førte dagbok, samt gjennomsnittlig tid til yrkesarbeid blant dem som utførte yrkesarbeid på føringsdagen.

I 1990 brukte mødre med barn 0-15 år i gjennomsnitt 2 timer og 22 minutter per dag til yrkesarbeid, eller om lag 16 og ½ time per uke. 41 prosent utførte yrkesarbeid i løpet av føringsdagen, og den gjennomsnittlige tidsbruken blant disse var om lag 5 timer og tre kvarter per dag. Som vi kunne vente, brukte mødre med små barn i gjennomsnitt mindre tid til yrkesarbeid enn dem med større barn, noe som både hadde sammenheng med at færre utførte yrkesarbeid i løpet av føringsdagen, og med kortere arbeidsdag blant utøverne.

I 2000 brukte mødre med barn 0-15 år i gjennomsnitt 2 timer og 54 minutter til yrkesarbeid, altså om lag ½ time mer enn mødre i 1990. Det kan se ut til at økningen var mer beskjeden blant dem med barn 0-2 år enn blant dem med barn 3-6 år, noe som kan ha sammenheng med den kraftige utbyggingen av foreldres permisjonsrettigheter i perioden. Ser vi alle mødre med barn 0-15 år under ett, ser det ut til at økningen i tiden til yrkesarbeid på 1990-tallet i liten grad innebar at flere utførte yrkesarbeid på føringsdagen. Den gjennom-

snittlige tidsbruken blant utøverne økte imidlertid betydelig, og var nesten en time høyere i 2000 enn i 1990. Det kan være verdt å merke seg at Tidsbruksundersøkelsen og AKU gir ganske like estimater for den gjennomsnittlige tiden til yrkesarbeid for alle mødre i 1990, henholdsvis 16,5 og 16,9 timer per uke. For 2000 er anslagene i Tidsbruksundersøkelsen derimot noe høyere enn anslagene i AKU, nemlig 20,3 timer per uke mot 18,3 timer per uke (jf. tabell 2.7.5).

Tabell 3.2.4 viser tid brukt til yrkesarbeid blant sysselsatte mødre i 1990 og 2000. Ettersom avgrensningen av de sysselsatte var forskjellig i de to undersøkelsene (se forrige avsnitt), kan vi vanskelig si noe klart om endringer over tid på når det gjelder sysselsattes gjennomsnittlige arbeidstid. Endringer eller mangler på endringer kan like godt skyldes ulike avgrensninger av de sysselsatte som faktiske endringer i arbeidstiden blant de sysselsatte. For begge år ser vi imidlertid at det bildet vi får av mødres tid til yrkesarbeid blir forskjellig avhengig av om vi ser på alle mødre eller bare på de sysselsatte. Ettersom andelen sysselsatte var høyere i 2000 enn i 1990, var forskjellen mellom alle mødre sett under ett, og de sysselsatte mødrene, mindre markert i 2000 enn i 1990. I 2000 brukte sysselsatte mødre i gjennomsnitt 3 timer og 18 minutter per dag til yrkesarbeid. Dette tilsvarer vel 23 timer per uke. Dette kan kanskje virke lavt, men igjen er det viktig å huske på at alle dager i året inngår i gjennomsnittet. Når man spør om avtalt/vanlig arbeidstid per uke i AKU og om vanlig ukentlig arbeidstid i levekårsundersøkelsene, referer dette selvsagt til arbeidsuker. I gjennomsnittberegningene i tidsbruksundersøkelsene inngår samtlige 52 uker i året, altså både arbeids- og ferieuker.

Tabell 3.2.4 viser videre at 49 prosent av de sysselsatte mødre utførte noe yrkesarbeid på føringsdagen, og den gjennomsnittlige tidsbruken blant disse var 6 timer og 39 minutter. Sysselsatte mødre med store barn bruker atskillig mer tid til yrkesarbeid enn sysselsatte mødre med små barn. Andelen som har utført yrkesarbeid i løpet av føringsdagen er atskillig høyere, og det samme gjelder den gjennomsnittlige tidsbruken blant utøverne. Den lave andelen av sysselsatte mødre som har utført yrkesarbeid på føringsdagen blant dem med 0-2-årige barn, må sees i sammenheng med at mange sysselsatte i denne gruppen er midlertidig borte fra jobb og faktisk ikke bruker tid til yrkesarbeid selv om de klassifiseres som sysselsatte.

Som nevnt tidligere, viser tidsbruksundersøkelser både i Norge og andre land ofte at også personer som ikke defineres som sysselsatte ut fra opplysningene i innledningsintervjuet, oppgir i dagboka at de bruker noe tid til yrkesarbeid. Tabell 3.2.5 viser tid til yrkesarbeid blant ikke-sysselsatte mødre med barn 0-15 år i 1990 og 2000. I 1990 var omfanget av slikt yrkesarbeid forholdsvis beskjedent i denne gruppen av mødre, men i 2000 utgjorde det i gjennomsnitt 23 minutter per dag. Det er

forholdsvis få, kun 5 prosent, som har brukt tid til yrkesarbeid i løpet av føringsdagen, men disse brukte til gjengjeld ganske mye tid, om lag 7 ½ time i gjennomsnitt per dag. Det var særlig ikke-sysselsatte mødre med helt små barn som oppgav tid til yrkesarbeid i dagboka. Vi vet ikke hva slags arbeid dette gjelder. Muligens kan det dreie seg om uformell dagmammavirksomhet mens man selv er hjemme og passer egne barn, eller om aktiviteter relatert til den jobben de vanligvis har. En mulig delforklaring på at en del ikke-sysselsatte personer fører opp noe tid til yrkesarbeid i tidsdagboka, kan også være at klassifiseringen av hvem som er sysselsatt/ikke sysselsatt tar utgangspunkt i uka forut for dagbokføringen (Hadde du inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke, eller hadde du slikt arbeid som du var borte fra?). Vi kan i prinsippet tenke oss tilfelle der man ut fra denne definisjonen ikke ble klassifisert som sysselsatt, men likevel var sysselsatt på tidspunktet for dagbokføring.

Tabell 3.2.3. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende mødre (både sysselsatte og ikke-sysselsatte) med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Tidsbruk blant alle				
1990	2.22	1.16	2.11	3.14
2000	2.54	1.38	3.15	3.41
Endring	+0.32	+0.22	+1.04	+0.27
Andel som har utført yrkesarbeid				
1990	41	25	40	52
2000	44	28	50	52
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid				
1990	5.47	5.05	5.24	6.13
2000	6.40	5.56	6.35	7.02
Antall observasjoner				
1990	1070	316	290	464
2000	852	276	232	344

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

Tabell 3.2.4. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende sysselsatte mødre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Tidsbruk blant alle				
1990	3.04	1.59	2.51	3.46
2000	3.18	1.57	3.34	4.01
Endring	+0.14	-0.02	+0.43	+0.15
Andel som har utført yrkesarbeid				
1990	53	38	52	61
2000	49	34	54	57
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid				
1990	5.50	5.11	5.26	6.16
2000	6.39	5.47	6.36	7.02
Antall observasjoner				
1990	814	202	222	390
2000	742	216	208	318

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

Tabell 3.2.5. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende ikke-sysselsatte mødre med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Tidsbruk blant alle				
1990	0.07	0.01	0.00	0.23
2000	0.23	0.37	(0.12)	0.00
Andel som har utført yrkesarbeid				
1990	3	2	1	7
2000	5	8	(5)	0
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid				
1990	3.49	1.15	0.15	5.33
2000	7.26	7.59	(4.30)	.
Antall observasjoner				
1990	256	114	68	74
2000	110	60	24	26

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

Små endringer i fedres tid til yrkesarbeid på 1990-tallet

Tabell 3.2.6 viser tid brukt til yrkesarbeid blant fedre med barn i ulike aldersgrupper i 1990 og 2000. Både sysselsatte og ikke-sysselsatte inngår i gjennomsnittene. Ser vi alle fedre med barn 0-15 år under ett, var det lite endring i den gjennomsnittlige tiden til yrkesarbeid på 1990-tallet. Både i 1990 og i 2000 brukte fedre i gjennomsnitt vel 5 timer per dag, eller 35 timer per uke, til yrkesarbeid. Andelen som utførte yrkesarbeid på føringsdagen var 63 prosent i 2000, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne var nesten 8 timer per dag. Både for begynnelsen av 1990-tallet og 2000 er det forholdsvis god overensstemmelse mellom Tidsbruksundersøkelsen og AKU når det gjelder estimater for gjennomsnittlig tid til yrkesarbeid for alle fedre (jf. tabell 2.7.8). Mens Tidsbruksundersøkelsen viser at fedre i 1990 brukte i gjennomsnitt 35,6 timer til yrkesarbeid per uke, er anslaget fra AKU for 1991 35,3 timer. For 2000 gir de to undersøkelsene anslag på henholdsvis 35,4 og 33,3 timer per uke.

Skiller vi mellom fedre etter yngste barns alder, kan det imidlertid se ut til at det var visse endringer i tiden til yrkesarbeid på 1990-tallet. Mens det var en liten nedgang blant dem med barn 0-2 år, var det en tilsvarende økning blant dem med barn 3-6 år. Nedgangen blant dem med de minste barna er i tilfelle i tråd med den offentlige familiepolitikken i perioden der man har lagt vekt på å få fedre med helt små barn til å engasjere seg mer hjemme. I 1990 var det ingen klare forskjeller i tid til yrkesarbeid mellom fedre med helt små barn og fedre med noe større barn. I 2000 var det derimot en tendens til at fedre med barn 0-2 år brukte noe mindre tid til yrkesarbeid enn dem med noe større barn. AKU viser derimot en nedgang i den gjennomsnittlige arbeidstiden per uke for fedre med barn i alle aldersgrupper (tabell 2.7.8). Forskjellen mellom

Tidsbruksundersøkelsen og AKU når det gjelder endringer i arbeidstiden til fedre med større barn, kan ha sammenheng med en viss utvalgsskjevhet i Tidsbruksundersøkelsen. Det kan også ha betydning at Tidsbruksundersøkelsen er mer følsom enn AKU for uregelmessig ekstraarbeid hjemme og på arbeidsplassen.

Ettersom andelen sysselsatte var så høy blant fedre både i 1990 og 2000, er det forholdsvis liten forskjell i den gjennomsnittlige arbeidstiden mellom de sysselsatte som gruppe på den ene side, og alle fedre som gruppe på den annen. Ifølge tabell 3.2.7 brukte sysselsatte fedre med barn 0-15 år i gjennomsnitt 5 timer og 13 minutter per dag til yrkesarbeid i 2000. Per uke blir dette 36 1/2 time. Igjen er det viktig å huske på at samtlige uker i året inngår i dette gjennomsnittet. Hadde vi holdt uker med ferie utenfor, ville tallet blitt noe høyere.

Også blant fedre finner man tidvis noe tid til yrkesarbeid blant dem som klassifiseres som ikke-sysselsatte. I 1990 var denne tiden ganske omfattende, mens ikke-sysselsatte fedre i 2000 ikke hadde notert noe yrkesarbeid i tidsdagbøkene (tabell 3.2.8). Ettersom kun 3 prosent ble definert som ikke-sysselsatte i 2000, er dette som vi kunne vente. I 1990 brukte ikke-sysselsatte fedre i gjennomsnitt nesten 1 time per dag til yrkesarbeid. 17 prosent hadde utført noe yrkesarbeid på føringsdagen, og gjennomsnittet for disse var vel 5 1/2 time per dag. Vi vet ikke hva slags arbeid dette dreide seg om. Ettersom arbeidsledigheten var forholdsvis høy på begynnelsen av 1990-tallet, kan vi kanskje anta at noe av dette er svart arbeid eller arbeid utført på arbeidsmarkedstiltak.

Tabell 3.2.6. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende fedre (både sysselsatte og ikke-sysselsatte) med barn i ulike aldersgrupper. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Tidsbruk blant alle				
1990	5.05	5.03	5.06	5.06
2000	5.03	4.38	5.30	5.01
Endring	-0.02	-0.25	+0.24	-0.05
Andel som har utført yrkesarbeid				
1990	66	68	63	67
2000	63	58	66	66
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid				
1990	7.42	7.27	8.02	7.40
2000	7.57	8.02	8.21	7.36
Antall observasjoner				
1990	870	288	226	356
2000	833	235	252	346

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

Tabell 3.2.7. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende sysselsatte fedre med barn 0-15 år. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Tidsbruk blant alle				
1990	5.21	5.13	5.24	5.27
2000	5.13	4.48	5.40	5.10
Endring	-0.08	-0.25	+0.16	-0.17
Andel som har utført yrkesarbeid				
1990	69	70	67	71
2000	66	60	68	68
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid				
1990	7.43	7.29	8.03	7.43
2000	7.57	8.02	8.21	7.36
Antall observasjoner				
1990	816	274	212	330
2000	807	227	244	336

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

Tabell 3.2.8. Tid brukt til yrkesarbeid blant gifte/samboende ikke-sysselsatte fedre med barn 0-15 år. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 1990 og 2000

	Barn 0-15 år
Tidsbruk blant alle	
1990	0.57
2000	0
Andel som har utført yrkesarbeid	
1990	17
2000	0
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	
1990	5.40
2000	0
Antall observasjoner	
1990	54
2000	26

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene 1990 og 2000.

3.3. Når jobber foreldre? Ukedager og daglige tidsrytmer

Tidsbruksundersøkelsen gir altså mulighet for å studere både variasjon i tidsbruk mellom ukedager og forlegningen av arbeidstiden over døgnet. Tabellene 3.3.1 og 3.3.2 viser hvor mye tid mødre og fedre med barn 0-15 år bruker til yrkesarbeid på ulike ukedager. Her sees hverdager (mandag - fredag) under ett, mens lørdag og søndag behandles separat. Tallene er fremdeles gjennomsnitt på årsbasis. Først vises tall for alle gifte/samboende mødre med barn i den aktuelle aldersgruppen. Her er altså både sysselsatte og ikke-sysselsatte inkludert. Videre vises tall for sysselsatte, inkludert dem som hadde permisjon på undersøkelsestidspunktet. Til slutt vises tall for de sysselsatte ekskludert dem på permisjon. På grunn av den høye andelen sysselsatte blant fedre og den lave andelen på permisjon, er det liten forskjell i gjennomsnittlig tid til yrkesarbeid mellom disse kategoriene av fedre. For mødre ser vi derimot større forskjeller avhengig av om vi inkluderer alle mødre eller kun de sysselsatte. Videre er det en viss forskjell avhengig av om vi tar med dem på permisjon eller ikke.

Tabell 3.3.1. Tid brukt til yrkesarbeid på ulike ukedager blant gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Tall for alle, for sysselsatte inklusive dem med permisjon og for sysselsatte eksklusive dem med permisjon. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 2000

	Alle dager	Mand- fred	Lør- dager	Søn- dager
Alle mødre				
Tidsbruk blant alle	2.54	3.37	1.24	0.47
Andel som har utført yrkesarbeid	44	53	22	16
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	6.40	6.48	6.23	4.49
Antall observasjoner	852	615	113	124
Sysselsatte mødre (inkludert dem på permisjon)				
Tidsbruk blant alle	3.18	4.10	1.27	0.52
Andel som har utført yrkesarbeid	49	61	23	18
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	6.39	6.48	6.15	4.49
Antall observasjoner	742	529	102	111
Sysselsatte mødre (ekskludert dem på permisjon)				
Tidsbruk blant alle	3.41	4.39	1.35	1.00
Andel som har utført yrkesarbeid	55	68	24	20
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	6.44	6.52	6.27	4.58
Antall observasjoner	652	465	92	95

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.3.2. Tid brukt til yrkesarbeid på ulike ukedager blant gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Tall for alle, for sysselsatte inklusive dem på permisjon og for sysselsatte eksklusive dem med permisjon. Gjennomsnitt i timer og minutter per dag for alle, andel som har utført aktiviteten på føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne. 2000

	Alle dager	Mand- fred	Lør- dager	Søn- dager
Alle fedre				
Tidsbruk blant alle	5.03	6.55	1.13	1.22
Andel som har utført yrkesarbeid	63	81	25	31
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	7.57	8.30	4.59	4.27
Antall observasjoner	833	556	133	144
Sysselsatte fedre (inkludert dem på permisjon)				
Tidsbruk blant alle	5.13	7.07	1.16	1.26
Andel som har utført yrkesarbeid	66	84	25	32
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	7.57	8.30	4.59	4.27
Antall observasjoner	807	540	128	139
Sysselsatte fedre (ekskludert dem på permisjon)				
Tidsbruk blant alle	5.17	7.11	1.17	1.29
Andel som har utført yrkesarbeid	66	84	26	33
Tidsbruk blant dem som har utført yrkesarbeid	7.57	8.30	4.59	4.27
Antall observasjoner	797	536	126	135

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

For alle mødre sett under ett går vel 3 ½ time i gjennomsnitt til yrkesarbeid på hverdager. Dette innebærer at nesten 90 prosent av yrkesarbeidet i denne gruppen utføres på vanlige ukedager. Om lag 7 prosent legges til lørdager da mødre i gjennomsnitt bruker 1 time og 24 minutter til yrkesarbeid, mens kun 4 prosent legges til søndager da mødre i gjennomsnitt bruker om lag tre kvarter til yrkesarbeid. Selv om mødre bruker en del

tid til yrkesarbeid i helgene, utgjør helgearbeidet altså en liten andel av mødres samlede yrkesarbeid, og tidsinnsatsen er, som vi kunne vente, atskillig mer beskjeden på lørdager og søndager enn på hverdager. Ser vi på tidsbruken blant dem som faktisk utførte yrkesarbeid de ulike dagene, er forskjellen mellom hverdager og lørdager liten for mødre. Søndager skiller seg imidlertid ut med et lavere gjennomsnittstall også her.

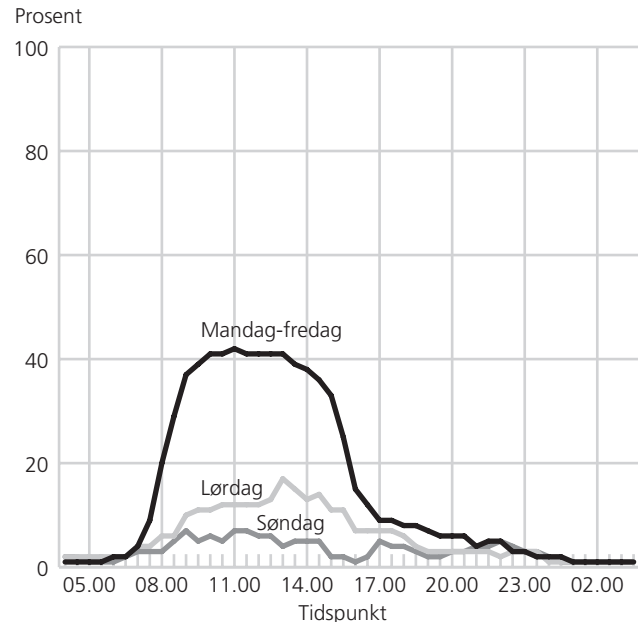
Ser vi på tidsbruken blant de sysselsatte mødrene, er gjennomsnittstallene for tid til yrkesarbeid høyere både for hverdager og helger, men forholdet mellom dagene er omtrent det samme som når vi ser på alle mødre. Om lag 90 prosent av yrkesarbeidet utføres på uke-dagene, 6 prosent på lørdager og 4 prosent på søndager.

Vi har sett at fedre jevnt over bruker langt mer tid til yrkesarbeid enn mødre, men denne forskjellen er i første rekke knyttet til hverdagene. Ser vi alle fedre under ett (både sysselsatte og ikke-sysselsatte), går i gjennomsnitt 6 timer og 55 minutter til yrkesarbeid på hverdagene. For lørdagene er gjennomsnittet 1 time og 13 minutter, mens det for søndager er 1 time og 22 minutter. Det ser dermed ut til at en noe mindre andel av den samlede arbeidstiden legges til helgene blant fedre enn blant mødre. For fedres vedkommende er det imidlertid liten forskjell mellom lørdager og søndager i tiden til yrkesarbeid. Begge dager går i gjennomsnitt om lag 1 time og 10-20 minutter til inntektsgivende arbeid. Også når det gjelder andelen som utfører yrkesarbeid i løpet av føringsdagen, og gjennomsnittlig tidsbruk blant utøverne, er det forholdsvis liten forskjell mellom lørdager og søndager for fedre.

Figurene 3.3.1 og 3.3.2 viser hvordan tiden til yrkesarbeid er fordelt over døgnet på ulike ukedager for alle gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år. Figurene gjelder både sysselsatte og ikke-sysselsatte. Kurvene viser andelen som har notert i tidsdagbøkene at de utførte yrkesarbeid til ulike tider på de ulike ukedagene. Arealet under kurvene vil da tilsvare den gjennomsnittlige tiden til yrkesarbeid for hver av ukedagene. I tråd med designet av tidsdagboka starter kurvene kl 0400 om morgenen. For mødres vedkommende ser vi at det for samtlige ukedager er slik at hovedtyngden av yrkesarbeidet utføres på vanlig dagtid, dvs. mellom kl 0800 og 1700 på ettermiddagen. Dette mønsteret er mer markert på hverdager enn i helgene. På hverdager er det på det meste 42 prosent av mødrene som utfører yrkesarbeid, og dette skjer tidlig på formiddagen. Andelen med yrkesarbeid ligger deretter ganske stabilt fram til kl 1430 da den synker bratt utover ettermiddagen og kvelden. I timene etter kl 2000 er det kun 5-6 prosent av mødrene som utfører yrkesarbeid. På lørdager er det på det meste 17 prosent av mødrene som utfører yrkesarbeid, og dette skjer omtrent kl 1300 på formiddagen. Andelen synker raskt

utover dagen og er jevnt lav om ettermiddagen og kvelden på lørdager. På søndagene er det på det meste 7 prosent av mødrene som utfører yrkesarbeid. Andelen er svært lav rundt middagstider for så å øke noe utover kvelden.

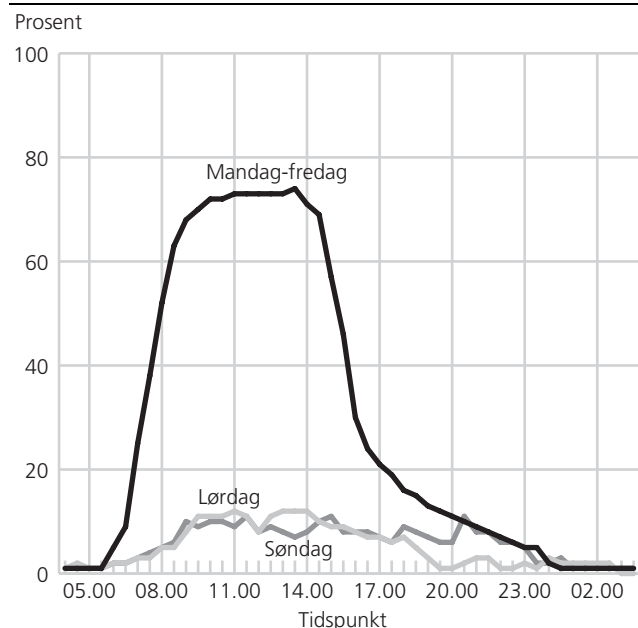
Figur 3.3.1. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent¹

¹ Antall observasjoner for mandag - fredag er 615, for lørdag 113 og for søndag 124.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.3.2. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent¹

¹ Antall observasjoner for mandag - fredag er 556, for lørdag 133 og for søndag 144.

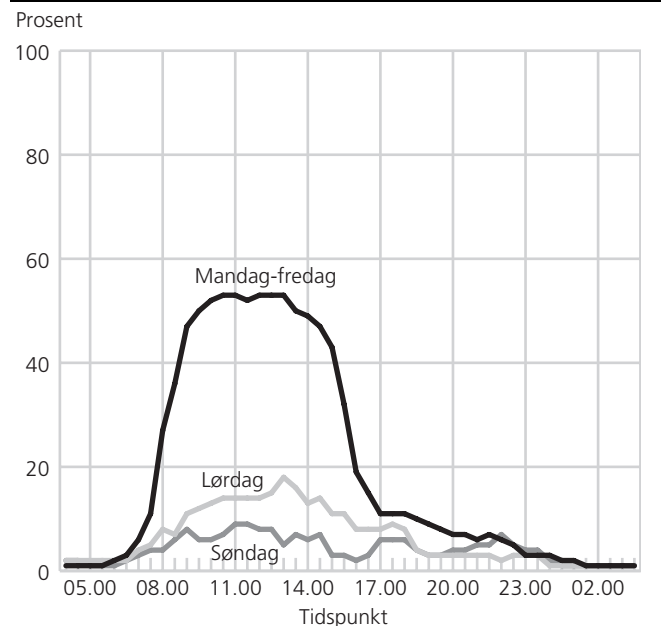
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Ser vi alle fedre under ett, ligger kurven for mandager-fredager betydelig høyere enn hva vi finner for mødre. Denne forskjellen gjenspeiler altså både at andelen sysselsatte er høyere blant fedrene, og at sysselsatte fedre bruker mer tid i yrkeslivet enn sysselsatte mødre. Som vi kunne vente, ser vi at også fedres yrkesarbeid på hverdager er sterkt konsentrert om formiddagen da godt over 70 prosent av fedrene utfører yrkesarbeid på en gjennomsnittsdag. Andelen synker raskt fra kl 1500 og er forholdsvis lav etter kl 1700. Ettermiddags- og kveldsarbeid har likevel et ganske betydelig omfang. Eksempelvis utfører 16 prosent av fedrene yrkesarbeid kl 1800 på hverdager, mens 9 prosent utfører yrkesarbeid kl 2100. Lørdagsarbeidet blant fedre er mer jevnt fordelt over dagen enn arbeidet på hverdager, men har hele dagen et forholdsvis moderat omfang. På det meste utfører 12 prosent av fedrene yrkesarbeid på lørdager, og dette skjer i 1300-1400-tiden. Kveldsarbeid på lørdager er lite utbredt blant fedre. Fra kl 1900 og utover er det til enhver tid kun 1-3 prosent som bruker tid til yrkesarbeid. Søndagsarbeidet har totalt sett om lag samme omfang som lørdagsarbeidet blant fedre, men er jevnere fordelt over dagen. Særlig ser det ut til at kveldsarbeid er mer utbredt om søndagene enn om lørdagene. Eksempelvis utfører 8 prosent av fedrene yrkesarbeid kl 2100 på en gjennomsnittlig søndagskveld, mot kun 3 prosent på en lørdagskveld.

Figurene 3.3.3 og 3.3.4 viser andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på døgnet blant sysselsatte mødre og fedre med barn 0-15 år. De med permisjon er holdt utenfor her slik at kurvene altså gjelder for sysselsatte foreldre uten permisjon. Som ventet, blir forskjellene mellom mødre og fedre betydelig mindre når vi holder ikke-sysselsatte og dem med permisjon utenfor. Kurven for mødre ligger likevel noe under kurven for fedre, noe som i hovedsak gjenspeiler kortere arbeidstid blant mødre enn fedre. På det meste utfører 53 prosent av de sysselsatte mødrene med barn 0-15 år yrkesarbeid på en gjennomsnittlig hverdag, og andelen ligger omtrent på dette nivået i tiden 0900-1430. Deretter synker andelen brått fram til kl 1700, hvoretter den reduseres jevnt framover mot midnatt da den ligger på 3 prosent. På lørdager utfører på det meste 18 prosent av de sysselsatte mødrene yrkesarbeid, men om ettermiddagen og kvelden er andelen lav. På søndager er yrkesarbeidet spredt jevnere over dagen med nesten like høye andeler som utfører yrkesarbeid på ettermiddagen og kvelden som om formiddagen.

For fedres vedkommende skiller kurvene i figur 3.3.4 seg forholdsvis lite fra kurvene i figur 3.3.2, men andelen som utfører yrkesarbeid ligger for de fleste tidspunkter noen prosentpoeng høyere når vi bare ser på de sysselsatte, som i figur 3.3.4, enn når vi ser på alle fedre, som i figur 3.3.2.

Figur 3.3.3. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år. Prosent^{1,2}

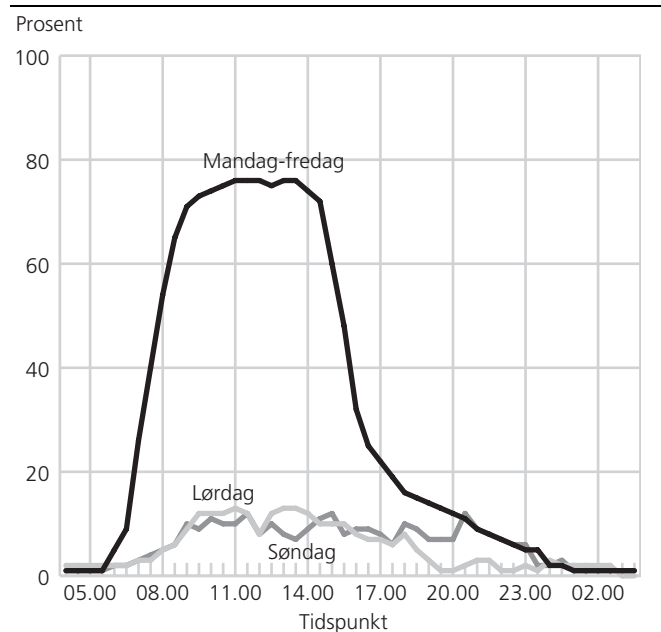

¹ Mødre med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner for mandag - fredag er 465, for lørdag 92 og for søndag 95.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.3.4. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag, på lørdag og på søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år. Prosent^{1,2}

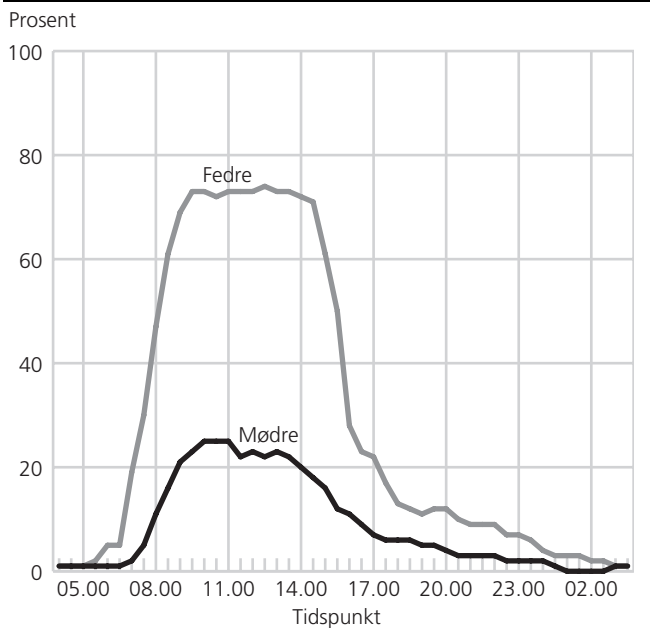

¹ Fedre med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner for mandag - fredag er 536, for lørdag 126 og for søndag 135.

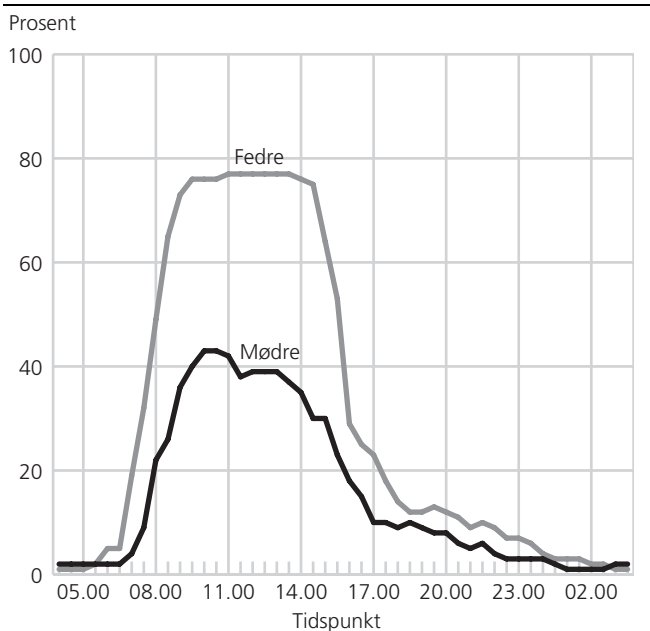
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.3.5. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag. Tall for gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-2 år. Prosent¹

¹ Antall observasjoner for mødre er 195, og for fedre 147.
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.3.6. Andel som utfører yrkesarbeid til ulike tider på mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-2 år. Prosent^{1,2}

¹ Personer med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner for mødre er 99, og for fedre 140.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figurene 3.3.5 og 3.3.6 viser andelen som utfører yrkesarbeid til ulike tider av døgnet for mødre og fedre med helt små barn. Figur 3.3.5 gjelder for alle gifte/samboende, mens figur 3.3.6 kun gjelder de sysselsatte. På grunn av det lave antallet observasjoner for lørdager og søndager blant mødre og fedre med barn 0-2 år,

vises her kun tall for hverdage. Igjen ser vi hvordan fedre bruker atskillig mer tid til yrkesarbeid enn mødre, og forskjellen er mer markert når vi ser alle gifte/samboende under ett, enn når vi kun ser på de sysselsatte. Videre ser vi at forskjellen mellom mødres og fedres tidsbruk er mer markert når vi ser på dem med helt små barn enn når vi ser på gruppen av foreldre med barn 0-15 år. Figur 3.3.5 viser at mens vel 70 prosent av fedre med barn 0-2 år utfører yrkesarbeid en gjennomsnittlig formiddag på hverdage, er andelen blant mødrene på det meste 25 prosent. Hele døgnet er det flere fedre enn mødre som utfører yrkesarbeid. Ser vi kun på de sysselsatte (uten permisjon), er andelen mødre som utfører yrkesarbeid vel 40 prosent på det høyeste (kl 1000-1100 om formiddagen), men også dette er altså betydelig under nivået for fedre.

3.4. Hjemmearbeid blant foreldre

I debatten om det nye arbeidslivet og om mer fleksible måter å organisere yrkesarbeidet på har hjemmearbeid vært mye diskutert. Det er usikkert hvor nytt dette fenomenet egentlig er, men det har utvilsomt fått økt oppmerksomhet de siste tiåra. Selve begrepet hjemmearbeid er også av forholdsvis ny dato. Slike ordninger er tenkt å gi arbeidstakerne større fleksibilitet i tid og rom og innebærer en anerkjennelse av at mange har behov for å kombinere jobb og familieforpliktelser. Mulighet for hjemmearbeid antas ofte å kunne gi store fordeler både for arbeidsgiver og arbeidstaker, men både i Norge og ellers er det en viss uenighet om hvorvidt slike ordninger alt i alt kan sies å være positive eller negative for ansatte (Callister og Dixon 2001, Ellingsæter 2001, NOU 1999:34, Sørensen 1999). Mens noen peker på at dette gir bedre muligheter for å kombinere jobb og familie, er andre bekymret for at mindre klare skillelinjer mellom jobb og hjem kan gripe inn i familielivet på en negativ måte. Videre er det påpekt at mulighetene for hjemmearbeid er ulikt fordelt ettersom dette er mest utbredt blant ansatte med høy status (Telenor 1998), og blant dem med lang arbeidstid og stor lojalitet overfor arbeidsgiver (Ellingsæter 2001).

Selv om hjemmearbeid er blitt mye diskutert og utvilsomt har stor betydning for dem som er berørt, ser det ut til at slik arbeid har forholdsvis begrenset omfang. Telenor FoU anslo at om lag 8 prosent av de sysselsatte benyttet hjemmet som arbeidsplass hele eller deler av uka i 1997, og at hver av disse i gjennomsnitt arbeidet hjemme 14 timer per uke (Telenor 1998). Ifølge SSBs Levekårsundersøkelse 2000 utførte 6 prosent av de ansatte noe arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv, og timetallet var for de fleste forholdsvis lavt (Rønning 2002b, se også kapittel 4 i foreliggende rapport). Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen 2001 arbeider 10 prosent av sysselsatte mødre og 15 prosent av sysselsatte fedre tidvis hjemme; de ansatte ifølge arbeidsavtalen, de selvstendige som en del av den

vanlige organiseringen av arbeidstiden (jf. kapittel 2.10). Tidsbruksundersøkelsen gir andre muligheter for å studere omfang og organisering av hjemmearbeid enn hva vi får gjennom undersøkelser med strukturerte spørsmål. Ved å koble opplysninger om aktivitet og oppholdssted i tidsdagboka, får vi et mål for tid brukt til yrkesarbeid hjemme. Det er slike tall som vises i det følgende. Framstillingen er basert på en artikkel som tidligere er publisert i Samfunnsspeilet (Kitterød 2002). Vi viser både omfang og tidsmessig organisering av yrkesarbeidet blant ulike grupper av foreldre.

Definisjon av hjemmearbeid i Tidsbruksundersøkelsen

Hjemmearbeid kan defineres og måles på flere måter, og det er avgrenset noe annerledes i Tidsbruksundersøkelsen enn i mange andre undersøkelser. Mens noen avgrenser begrepet til å dekke hjemmearbeid som inngår i ansattes arbeidskontrakt, inkluderer andre også arbeid som utføres hjemme på frivillig basis, og mens noen setter krav om at arbeidet hjemme skal ha et visst omfang for å regnes med, registrerer andre alt hjemmearbeid uansett varighet og mengde. Oftest kartlegges omfanget av hjemmearbeid gjennom spørsmål i vanlige intervjuundersøkelser. Som vist i kapittel 2.10 spør man i Arbeidskraftundersøkelsen hvorvidt ansatte har en arbeidstidsavtale som innebærer at deler av arbeidet utføres i egen bolig, og hvor ofte man eventuelt utfører slik arbeid hjemme. Selvstendige og familiearbeidere blir spurt om de faktisk utfører arbeid hjemme. I levekårsundersøkelsene spør man ansatte om hvorvidt de utfører arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv, hvor mange timer dette eventuelt dreier seg om, og hvorvidt dette er ekstraarbeid eller avtalt som en del av den vanlige arbeidstiden (se kapittel 4). I undersøkelser gjennomført av Telenor FoU spør man om sysselsatte utfører arbeid i egen bolig mer enn 5 timer per uke og regner disse som "hjemmebaserte fjernarbeidere" (Telenor 1998).

I Tidsbruksundersøkelsen registreres altså både yrkesarbeid generelt og yrkesarbeid hjemme gjennom en tidsdagbok fylt ut av deltakerne selv. Perioder der deltakerne har notert at de utfører yrkesarbeid, og samtidig oppholder seg i egen bolig, regnes da som hjemmearbeid, slik vi har definert dette her. I dette målet inngår altså alt yrkesarbeid utført hjemme, både det som er regulert gjennom avtaler med arbeidsgiver og det som utføres på frivillig basis, både kortvarige og langvarige økter, og både arbeid på dag- og kveldstid og på samtlige ukedager. Hjemmearbeid omfatter svært varierte aktiviteter. Eksempelvis vil både selvstendig næringsdrivende med kontor i boligen, lærere som forbereder undervisning på kveldstid og dagmammaer som passer andres barn i eget hjem bli regnet med.

I registreringen av oppholdssted i Tidsbruksundersøkelsen skiller man mellom følgende steder: 1: hjemme i egen bolig, 2: tomt, hage, gårdsplass i tilknytning til egen bolig, 3: arbeidsplass utenfor bolig, 4: besøk hjemme hos andre privat, 5: hytte, fritidsbolig, 6: restaurant, kafé, pub, 7: annet offentlig sted. Perioder med reiser blir gitt en kode for transportmiddel. I det følgende er hjemmearbeid avgrenset til perioder med yrkesarbeid på de to første oppholdsstedene. Så å si alt dette dreier seg imidlertid om arbeid i selve boligen, og kun en forsvinnende liten andel om arbeid på tomt, hage eller gårdsplass i tilknytning til boligen. I instruksen til dem som kodet dagbøkene ble det presisert at bare yrkesarbeid som helt klart foregår i selve hjemmet skal kodes med oppholdssted 1 (hjemme i boligen). Det ble videre understreket at arbeid på en arbeidsplass i umiddelbar tilknytning til boligen, f.eks. et verksted, skulle kodes som arbeid på arbeidsplass. Som eksempler på arbeid som skulle ha oppholdskode 1 (hjemme i bolig) ble nevnt forskjellige former for hjemmehåndverk, læreres hjemmearbeid med retting og forberedelser, kontorarbeid som tas med hjem, forfattervirksomhet o.l. Det ble også presisert at gårdsarbeid alltid skal kodes som arbeid på arbeidsplass. Selvstendige og familiearbeidere i jordbruket er imidlertid holdt utenfor i analysene nedenfor ettersom det i noen tilfelle kan være uklart hva som skal regnes som hjemmearbeid for disse gruppene. Ellers inngår selvstendige, ansatte og familiearbeidere innen alle yrkesfelt i analysene. Foreldre med permisjon fra jobben er her ikke regnet med blant de sysselsatte. Tallene for sysselsatte gjelder altså i all hovedsak for foreldre som faktisk var i arbeid da de førte dagbok. Dette innebærer imidlertid ikke at alle utførte yrkesarbeid på føringsdagene. Dersom føringsdagene faller på fridager eller på dager med fravær pga. egen eller andres sykdom, vil vi ikke få registrert noe yrkesarbeid.

Lite hjemmearbeid blant foreldre

Tabell 3.4.1 viser tid brukt til yrkesarbeid totalt og hjemme blant ulike grupper av mødre og fedre. Ser vi alle gifte/samboende mødre under ett, går i gjennomsnitt 2 timer og 54 minutter per dag, eller vel 20 timer per uke, til yrkesarbeid totalt. Dette er de samme tallene som er vist under gjennomgangen av mødres og fedres samlede tid til yrkesarbeid tidligere i kapitlet. Av dette samlede yrkesarbeidet er seks prosent, eller 10 minutter per dag, utført hjemme. Det er 7 prosent av mødrene som utfører noe arbeid hjemme i løpet av en gjennomsnittsdag, mens andelen som utførte noe yrkesarbeid i det hele tatt, er 43 prosent. Selv om tiden til hjemmearbeid er beskjeden når vi ser alle dager under ett, er tidsbruken ganske omfattende de dagene det utføres arbeid hjemme. Gjennomsnittlig tidsbruk for mødre er her 2 timer og 19 minutter per dag. Dette gjennomsnittet gjelder altså for de 7 prosent av dagene der det ble utført yrkesarbeid hjemme.

Tabell 3.4.1. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år. Tall for sysselsatte og ikke-sysselsatte.¹ Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
Alle	2.54	0.10	6	43	7	6.44	2.19	844
Sysselsatte	3.41	0.12	5	54	9	6.48	2.15	644
Ikke sysselsatte	0.29	0.06	21	9	3	5.22	2.47	200
Fedre								
Alle	4.55	0.13	4	62	11	7.58	1.56	783
Sysselsatte	5.10	0.14	5	65	12	7.58	1.56	747
Ikke sysselsatte	-	-	-	-	-	-	-	36

¹ De med permisjon er her regnet som ikke-sysselsatte.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

I tabellen er det skilt mellom sysselsatte og ikke-sysselsatte foreldre. Som sysselsatte regnes altså her de som enten utførte inntektsgivende arbeid minst en time i uka forut for undersøkelsen, eller hadde slikt arbeid som de var borte fra denne uka, men som ikke hadde permisjon fra arbeidet. Når vi har valgt å kategorisere foreldre med permisjon som ikke-sysselsatte i denne sammenheng, er det fordi vi her ser på den faktiske tidsbruken til yrkesarbeid i føringperioden. Foreldre med permisjon vil da trekke gjennomsnittstallene ned ettersom de ikke utfører særlig mye yrkesarbeid selv om de formelt sett er sysselsatt. Ettersom mødre fremdeles tar ut betydelig mer permisjon enn fedre, vil dette slå ulikt ut for menn og kvinner.

Sysselsatte gifte/samboende mødre bruker i gjennomsnitt 3 timer og 41 minutter per dag, eller nærmere 26 timer per uke, til yrkesarbeid, og av dette utføres 5 prosent hjemme. Også blant fedre er andelen av yrkesarbeidet som utføres hjemme forholdsvis beskjeden. I gjennomsnitt bruker sysselsatte fedre 5 timer og 10 minutter per dag, eller vel 36 timer per uke, til yrkesarbeid, hvorav 4 prosent utføres hjemme. I de videre analysene av hjemmearbeid ser vi kun på de sysselsatte foreldrene etter den avgrensningen som er gitt ovenfor. Dette innebærer at en større andel av alle fedre enn av alle mødre inngår i underutvalget.

Mest hjemmearbeid blant selvstendig næringsdrivende og grupper med lang arbeidstid

Flere studier tyder på at hjemmearbeid er mer vanlig i visse yrkesgrupper enn i andre. Telenor FoUs studie av fjernarbeid viste at selvstendig næringsdrivende og høyere funksjonærer hadde et større innslag av hjemmearbeid enn andre yrkesgrupper. I en analyse av tidsbruksdata fra Australia fant Callister og Dixon (2001) et lignende mønster og peker på flere forhold

som kan forklare dette. Disse gruppene har oftere enn andre arbeid som lett kan utføres hjemme. Videre har de stor selvstendighet i arbeidet og bruker jevnt over mye tid til yrkesarbeid. Dessuten har de oftere enn andre store hus slik at forholdene ligger godt til rette for å jobbe hjemme.

Hvilket bilde gir SSBs Tidsbruksundersøkelse når det gjelder forskjeller mellom yrkesgrupper i omfanget av hjemmearbeid? Tabell 3.4.2 viser tid brukt til yrkesarbeid totalt og hjemme blant mødre og fedre etter yrkesfelt. En såpass detaljert inndeling gir forholdsvis få observasjoner i hver gruppe. Enkelte kategorier har for få observasjoner til at tall kan publiseres, og de tallene som gis, er beheftet med stor usikkerhet. Både for mødre og fedre er det stor variasjon mellom yrkesfelt i den gjennomsnittlige tiden til yrkesarbeid totalt. Det ser derimot ut til å være forholdsvis små forskjeller mellom grupper i tiden til arbeid hjemme, både absolutt og som andel av den samlede arbeidstiden. Størst andel hjemmearbeid finner vi blant dem med akademiske yrker, men forskjellen i forhold til andre grupper er ikke statistisk signifikant.

Tabell 3.4.3 viser omfanget av hjemmearbeid blant ansatte og selvstendig næringsdrivende fedre. Blant gifte mødre er antall selvstendige i undersøkelsen for lavt til at tall kan publiseres. For fedres vedkommende ser det ut til at hjemmearbeidet har større omfang blant selvstendige enn blant ansatte. I gjennomsnitt bruker selvstendige næringsdrivende fedre om lag ½ time per dag til hjemmearbeid, mot bare 13 minutter blant de ansatte. Forskjellen bunner mye i at selvstendige fedre som jobber hjemme, bruker mye tid til dette, - hele 3 timer og tre kvarter per dag. Selvstendig næringsdrivende bruker dessuten atskillig mer tid enn ansatte til yrkesarbeid totalt sett, og utstrakt hjemmearbeid kan være en strategi for å unngå at jobben stjeler for mye tid fra familien.

Tabell 3.4.2. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter yrkesfelt. Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringsdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringsdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
Administrative ledere, politikere	4.59	0.16	6	66	11	7.01	2.24	66
Akademiske yrker	3.10	0.16	8	47	13	6.42	2.02	98
Yrker med kortere høyskole- og universitetsutdanning	3.42	0.10	5	56	10	6.40	1.40	166
Kontor- og kundeserviceyrker	4.39	0.11	4	63	4	7.24	5.04	70
Salgs-, service- og omsorgsyrker	3.23	0.06	3	51	8	6.41	1.19	180
Håndverkere	:	:	:	:	:	:	:	10
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere o.l.	:	:	:	:	:	:	:	20
Yrker uten krav til utdanning	3.13	0.14	7	61	4	6.10	4.50	30
Fedre								
Administrative ledere, politikere	5.32	0.16	5	65	14	8.28	1.55	132
Akademiske yrker	5.02	0.19	6	69	19	7.16	1.37	141
Yrker med kortere høyskole- og universitetsutdanning	5.11	0.16	5	65	13	8.00	2.08	183
Kontor- og kundeserviceyrker	4.51	0.14	5	58	8	8.19	3.05	42
Salgs-, service- og omsorgsyrker	5.28	0.13	4	67	19	8.10	1.09	36
Håndverkere	5.11	0.12	4	62	6	8.21	3.06	125
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere o. l.	4.34	0.01	0	58	1	7.55	1.00	68
Yrker uten krav til utdanning	:	:	:	:	:	:	:	8

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.4.3. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter om man er selvstendig eller ansatt. Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringsdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringsdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
Ansatte	3.44	0.11	5	54	8	6.54	2.21	618
Selvstendige	:	:	:	:	:	:	:	22
Fedre								
Ansatte	4.59	0.13	4	63	12	6.52	1.57	700
Selvstendige	7.41	0.31	7	87	14	8.52	3.45	47

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.4.4. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter vanlig ukentlig arbeidstid. Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringsdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringsdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
1-36 timer	3.07	0.11	6	50	10	6.14	1.46	370
37-44 timer	4.13	0.07	3	58	5	7.16	2.06	244
45 timer +	6.26	1.09	18	75	21	8.31	5.32	30
Fedre								
1-36 timer	2.44	0.08	5	39	10	6.55	1.28	61
37-44 timer	5.01	0.10	3	63	9	7.59	1.47	471
45 timer +	6.09	0.24	7	76	18	8.04	2.08	215

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.4.5. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringsdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringsdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
0-2 år	2.47	11	7	45	10	6.12	1.52	138
3-6 år	3.38	11	5	55	8	6.37	2.19	200
7-15 år	4.07	13	5	58	9	7.07	2.24	306
Fedre								
0-2 år	4.57	17	6	61	13	8.03	2.06	213
3-6 år	5.35	11	3	67	10	8.21	1.53	226
7-15 år	5.00	13	4	66	12	7.36	1.49	308

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.4.4 viser tid til yrkesarbeid totalt og hjemme etter vanlig ukentlig arbeidstid. I innledningsintervjuet til undersøkelsen ble deltakerne spurt om sin vanlige ukentlige arbeidstid både i hovedyrke og eventuelle biyrker. Grupperingen i tabell 3.4.4 er basert på disse opplysningene, og både hoved- og biarbeidsforhold er regnet med. Vi skiller her mellom sysselsatte med en samlet vanlig ukentlig arbeidstid på 1-36 timer, dem med arbeidstid 37-44 timer per uke, og dem med en vanlig ukentlig arbeidstid på minst 45 timer. Som ventet, viser tidsdagbøkene at mødre med lang ukentlig arbeidstid ifølge intervjuopplysningene også ifølge tidsdagboka bruker betydelig mer tid til yrkesarbeid enn dem med kortere arbeidstid. De som har en ukentlig arbeidstid på minst 45 timer ifølge intervjuet, bruker i gjennomsnitt nærmere 6 ½ time per dag til yrkesarbeid. En betydelig andel av dette, hele 18 prosent, eller i gjennomsnitt 1 time og 9 minutter per dag, utføres hjemme. Dette er klart mer enn blant mødre med kortere arbeidstid. Hele 21 prosent av mødre med lang ukentlig arbeidstid utfører yrkesarbeid hjemme i løpet av en gjennomsnittsdag, og gjennomsnittlig tidsbruk de dagene det utføres arbeid hjemme, er om lag 5 ½. time. Det ser altså ut til at hjemmearbeid utgjør et betydelig innslag i yrkesarbeidet blant mødre som bruker mye tid i yrkeslivet. Trolig er dette for mange en løsning som gjør det lettere å kombinere stor yrkesinnsats med omsorg for barn. Det er imidlertid forholdsvis få mødre som har lang ukentlig arbeidstid. Kun 5 prosent av de sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år oppgav i Tidsbruksundersøkelsen en vanlig ukentlig arbeidstid på minst 45 timer.

Også blant fedre er det en klar tendens til at de med lang ukentlig arbeidstid ifølge innledningsintervjuet faktisk bruker betydelig mer tid til yrkesarbeid enn dem som oppgir kortere ukentlig arbeidstid i intervjuet. I gjennomsnitt bruker fedre med lang ukentlig arbeidstid 6 timer og 9 minutter per dag til yrkesarbeid totalt sett, og 24 minutter av dette legges

til hjemmet. Det absolutte omfanget av hjemmearbeidet ser ut til å være større blant fedre med lang arbeidstid enn blant dem som jobber mindre, men det er ikke så store forskjeller i hjemmearbeidets relative andel av den samlede arbeidsinnsatsen. 18 prosent av fedrene med lang ukentlig arbeidstid utfører noe arbeid hjemme i løpet av en gjennomsnittsdag, og tidsbruken per person med hjemmearbeid er 2 timer og 68 minutter per dag. En langt større andel blant fedrene enn blant mødre har lang ukentlig arbeidstid. Hele 30 prosent av de sysselsatte fedrene oppgav en vanlig ukentlig arbeidstid på minst 45 timer.

Muligheten for å arbeide hjemme sees ofte som et gode for foreldre ettersom dette kan bidra til å lette tidsklemma i barnefasen. I Norge som i mange andre land har det vært en viss bekymring for foreldres, og særlig fedres, lange arbeidsdager (f.eks. Hochschild 1997, Kvande 1994, Ellingsæter 1991). Muligheter for å utføre noe av arbeidet hjemme kan gi rom for samvær med barna selv om man jobber mye, men, som vi allerede har vært inne på, har enkelte også vært bekymret for at utstrakt bruk av hjemmearbeid kan prege familielivet på en negativ måte ved at grensene mellom jobb og familie blir uklare. Tabell 3.4.5 viser tid til yrkesarbeid totalt og hjemme blant sysselsatte mødre og fedre med barn i ulike aldersgrupper. For mødre er det en klar tendens til at tiden til yrkesarbeid generelt øker med yngste barns alder. Det er imidlertid ikke noe klart mønster når det gjelder tiden som brukes til arbeid hjemme. Uansett yngste barns alder utgjør hjemmearbeidet 5-7 prosent av den totale arbeidstiden, og 8-10 prosent av mødre utfører arbeid hjemme en gjennomsnittsdag. Blant fedre kan det være en viss tendens til at de med de yngste og de med de eldste barna både absolutt og relativt bruker mer tid til hjemmearbeid enn andre fedre, men forskjellene er ikke statistisk utsagnskraftige. Alt i alt ser det ikke ut til at yngste barns alder har noen særlig betydning for omfanget av hjemmearbeid blant foreldre.

Tabell 3.4.6. Tid brukt til yrkesarbeid i alt og i hjemmet, og andel som utførte yrkesarbeid i alt og i hjemmet, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter ukedag. Timer og minutter og prosent

	Tid til arbeid totalt, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme, gjennomsnitt	Andel av arbeidet som ble utført hjemme, prosent	Andel som utførte arbeid på føringsdagen, prosent	Andel som utførte arbeid hjemme på føringsdagen, prosent	Tid til arbeid totalt blant utøverne, gjennomsnitt	Tid til arbeid hjemme blant utøverne, gjennomsnitt	Antall observasjoner
Mødre								
Måndag - fredag	4.40	0.14	5	68	11	6.53	2.12	461
Lørdag	1.34	0.01	1	22	1	7.01	2.20	89
Søndag	0.57	0.10	18	19	6	5.06	2.40	94
Fedre								
Måndag - fredag	7.11	0.15	3	854	13	8.32	1.56	503
Lørdag	0.48	0.02	4	21	2	3.50	1.27	117
Søndag	1.15	0.18	24	30	15	4.10	1.59	127

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

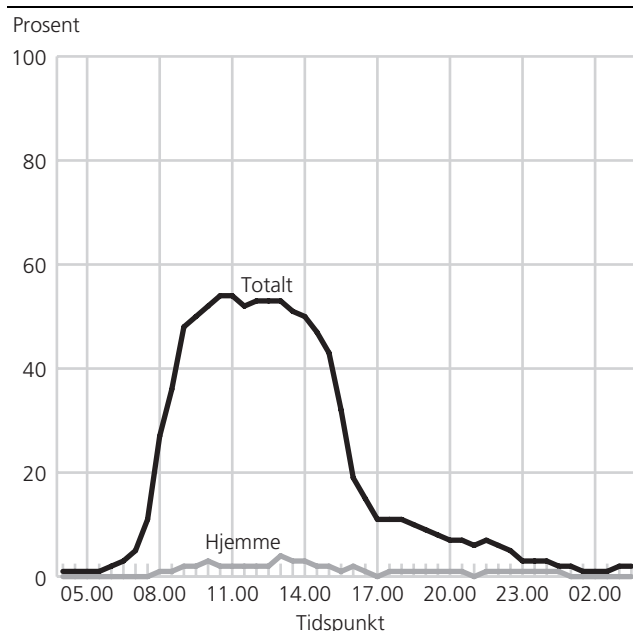
Mye hjemmearbeid på søndager og om kvelden

Arbeid hjemme er ulikt fordelt over uka (tabell 3.4.6). Både mødre og fedre bruker selvsagt langt mer tid til yrkesarbeid på hverdager enn i helger, men søndagene skiller seg ut med relativt mye hjemmearbeid. Både mødre og fedre utfører en større del av yrkesarbeidet hjemme på søndager enn ellers i uka. Dette mønsteret finner vi ikke for lørdager. Sysselsatte fedre bruker i gjennomsnitt 18 minutter til yrkesarbeid hjemme på søndager, og dette utgjør hele 24 prosent av den samlede tiden til yrkesarbeid på denne ukedagen. Mødre bruker i gjennomsnitt 10 minutter til yrkesarbeid hjemme på søndager, noe som utgjør 18 prosent av deres samlede yrkesarbeidstid. Søndagsjobbing blant foreldre er altså ikke uten videre synonymt med fravær fra hjemmet. Hele 15 prosent av alle sysselsatte fedre utfører yrkesarbeid hjemme en gjennomsnittssøndag, mens det totalt er 30 prosent som utfører yrkesarbeid i det hele tatt på søndag. Tilsvarende andeler for mødre er henholdsvis 6 og 19 prosent. Men selv om hjemmearbeid relativt sett har større omfang på søndager enn ellers i uka, utfører foreldre hovedtyngden av sitt yrkesarbeid utenfor hjemmet også denne dagen.

Mandager til fredager bruker sysselsatte mødre i gjennomsnitt 14 minutter til arbeid hjemme, og dette utgjør 5 prosent av det samlede yrkesarbeidet disse dagene. Sysselsatte fedre bruker i gjennomsnitt 15 minutter til hjemmearbeid på disse hverdagene, noe som utgjør 3 prosent av deres samlede yrkesarbeid.

Figurene 3.4.1 - 3.4.6 viser når på dagen sysselsatte foreldre utfører arbeid hjemme og ute på hverdager, på lørdager og på søndager. På hverdager foregår hovedtyngden av mødres yrkesarbeid mellom kl 0900 og kl 1500 (figur 3.4.1). Om lag halvparten av de sysselsatte mødrene utfører yrkesarbeid i dette tidsrommet. Andelen som utfører yrkesarbeid avtar klart utover ettermiddagen og kvelden. Andelen som utfører arbeid hjemme er lav stort sett hele dagen, men har en liten topp tidlig på ettermiddagen, da 3 - 4 prosent arbeider hjemme.

Figur 3.4.1. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

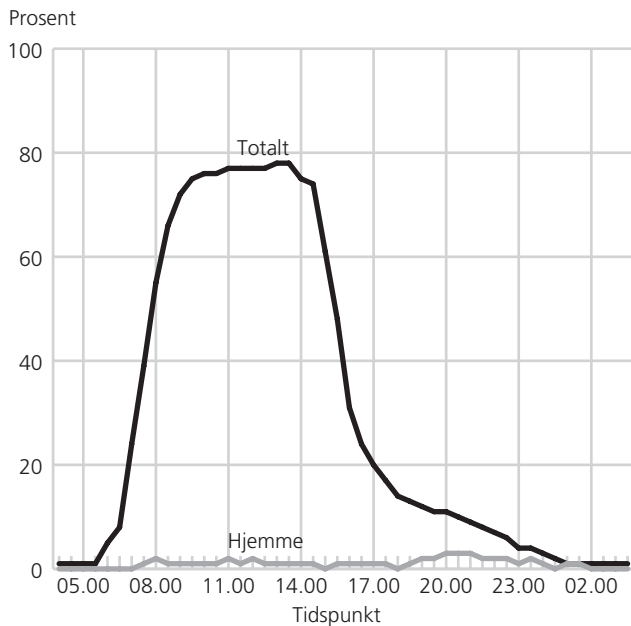
¹ De med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner er 461.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Også blant sysselsatte fedre er yrkesarbeidet på hverdager i stor grad konsentrert til tiden mellom kl 0900 og 1500 (figur 3.4.2). Godt over 70 prosent utfører yrkesarbeid kl 0900, og andelen er jevnt høy fram til forholdsvis tidlig på ettermiddagen, for deretter å synke markert utover ettermiddagen og kvelden. For arbeid hjemme finner vi et litt annet mønster. Som for mødre, er andelen fedre som utfører yrkesarbeid hjemme generelt lav hele dagen. I den grad vi kan snakke om noen topp, kommer denne mellom kl 1900 og 2300. Høyest er andelen med hjemmearbeid mellom kl 2000 og 2100 da 4 prosent av de sysselsatte fedrene arbeider hjemme. Hjemmearbeidet utgjør altså en langt større del av den totale arbeidsinnsatsen blant fedre på kvelden enn på dagtid, og det ser ut til at fedres hjemmearbeid på hverdagene i større grad legges til kvelden enn hva som er tilfellet for mødre.

Figur 3.4.2. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, mandag - fredag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

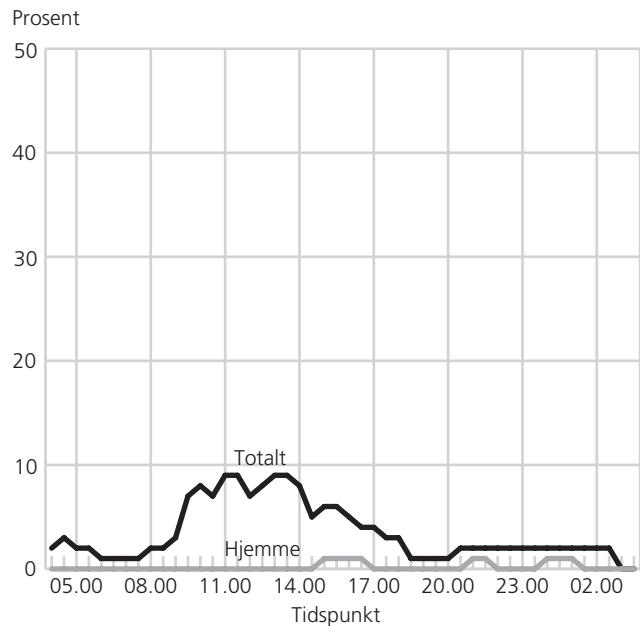

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner er 503.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.4.4. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, lørdag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

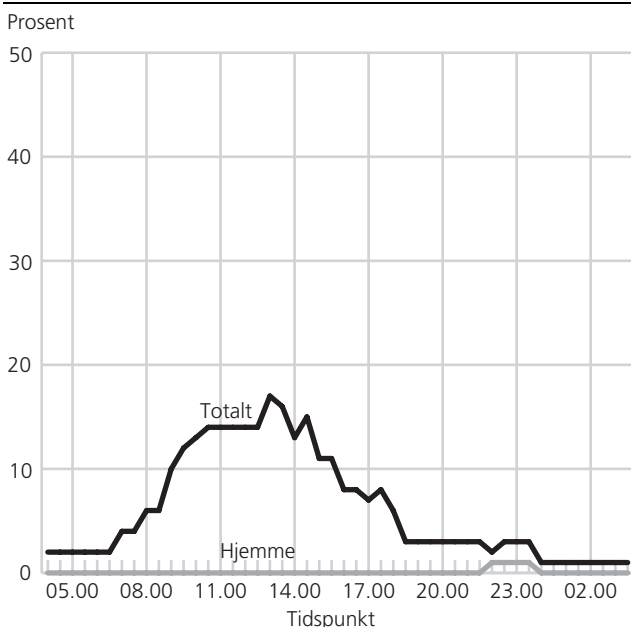

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner er 117.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.4.3. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, lørdag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

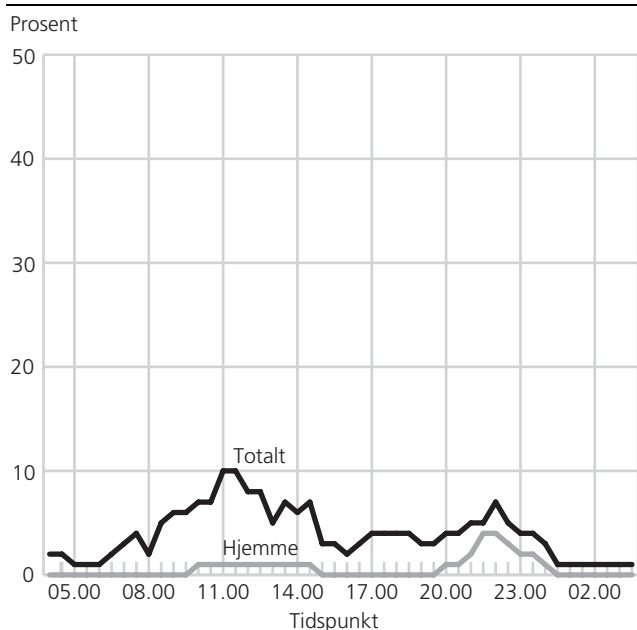
² Antall observasjoner er 89.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

På lørdager er det hele dagen forholdsvis få sysselsatte foreldre som utfører yrkesarbeid, og andelen er enda lavere blant fedre enn blant mødre. Som vist tidligere har hjemmearbeidet ytterst beskjedent omfang denne dagen, noe som gjenspeiles i figurene 3.4.3 og 3.4.4 ved at andelen foreldre som utfører arbeid hjemme er lav både om dagen og om kvelden.

På søndager er det hele dagen relativt få sysselsatte mødre som utfører inntektsgivende arbeid, noe som også er vist tidligere i dette kapitlet. Høyest er andelen tidlig på formiddagen, da 10 prosent utfører yrkesarbeid (figur 3.4.5). Også andelen mødre som arbeider hjemme er jevnt over lav hele søndagen. Den høyeste andelen finner vi kl 2100 - 2200 på kvelden, da 4 prosent utfører yrkesarbeid hjemme. Når mødre jobber på søndagskveldene, skjer dette altså i stor grad hjemme. Også blant fedre er andelen som utfører yrkesarbeid jevnt over lav hele søndagen (figur 3.4.6). Høyest er den om formiddagen fram til ca. kl 1500, men vi finner også en topp rundt kl 2030 om kvelden. I den grad fedre arbeider hjemme på søndager, skjer dette i all hovedsak om kvelden. Aller høyest er andelen fedre som utfører hjemmearbeid mellom kl 2030 og 2130, da 5 prosent av de sysselsatte jobber hjemme. Som for mødre, er det altså også for fedre slik at svært mye av det totale yrkesarbeidet på søndagskveldene foregår hjemme. Muligens er det kommende arbeidsuke som forberedes hjemmefra etter at barna er i seng.

Figur 3.4.5. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

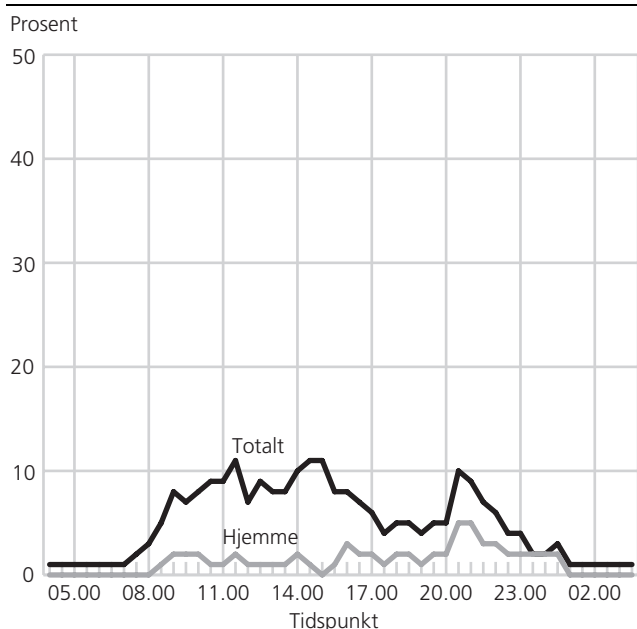

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner er 94.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.4.6. Andel som utfører yrkesarbeid totalt og andel som utfører yrkesarbeid hjemme til ulike tider, søndag. Tall for sysselsatte gifte/samboende fedre med barn 0-15 år.^{1,2} Prosent

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

² Antall observasjoner er 127.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000, Statistisk sentralbyrå..

Hjemmearbeid kombineres ofte med arbeid på arbeidsplass

Omfanget og karakteren av hjemmearbeidet kan også belyses ved å se i hvilken grad dette består av hele hjemmedager og i hvilken grad det kombineres med arbeid på arbeidsplass. I tabell 3.4.7 er de dagene der det er utført yrkesarbeid, gruppert etter om arbeidet kun ble utført utenfor hjemmet, både utenfor og i hjemmet, eller bare hjemme. Fordelingen vises for alle dager under ett, og for hverdager og helger separat. Både mødre og fedre legger de aller fleste arbeidsdager, vel 80 prosent, i sin helhet utenfor hjemmet, mens bare en liten del av arbeidsdagene, om lag 5 prosent, i sin helhet legges til hjemmet. På 10 prosent av arbeidsdagene utfører mødre arbeid både i og utenfor hjemmet, og tilsvarende andel for fedre er 14 prosent. Dette tyder på at hjemmearbeid i stor grad utføres som et supplement til arbeid på arbeidsplassen, og sjeldnere som rene hjemmedager. I helgene blir bildet noe annerledes, i hvert fall for fedre. Da foregår hele 1 av 4 arbeidsdager i sin helhet i hjemmet, mens 66 prosent i sin helhet legges utenfor hjemmet. Dette stemmer med bildet som er tegnet tidligere av at hjemmearbeidet utgjør en større andel av foreldres samlede yrkesarbeid i helgene, først og fremst på søndager, enn på hverdager.

Tabell 3.4.8 viser hvordan dagene med hjemmearbeid er fordelt med hensyn til samlet varighet av dette arbeidet. Den bekrefter bildet av at hjemmearbeid i stor grad utføres som forholdsvis kortvarige bolker, og ofte som tillegg til arbeid utført på ordinær arbeidsplass. Kun en liten andel av dagene med hjemmearbeid har et omfang på mer enn fem timer. Dette gjelder 13 prosent av mødres hjemmearbeidsdager og 7 prosent av fedres. Både for mødre og fedre har hjemmearbeidet på de fleste dager ganske begrenset omfang. På 42 prosent av mødrenes hjemmearbeidsdager omfatter arbeidet hjemme maksimum 1 time. For fedre gjelder dette 48 prosent av dagene med hjemmearbeid.

Tabell 3.4.7. Dager med yrkesarbeid fordelt etter om dette kun ble utført utenfor hjemmet, både i og utenfor hjemmet, eller bare i hjemmet. Tall for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter ukedag. Prosent

	Bare utenfor hjemmet	Både i og utenfor hjemmet	Bare i hjemmet	Antall observasjoner
Mødre				
Alle dager	84	10	6	357
Mandag - fredag	84	10	6	319
Lørdag - søndag	81	12	7	38
Fedre				
Alle dager	82	14	5	490
Mandag - fredag	84	15	1	429
Lørdag - søndag	66	8	26	61

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.4.8. Dager der det ble utført yrkesarbeid i hjemmet etter hvor mye tid som ble brukt til arbeid hjemme. Tall for sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, alle ukedager. Prosent

	10 min - ½ time	40 min - 1 time	1 time og 10 min - 2 timer	2 timer og 10 min - 3 timer	3 timer og 10 min - 5 timer	Mer enn 5 timer	Antall observasjoner
Mødre	30	12	20	19	5	13	59
Fedre	35	13	20	10	15	7	90

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Hjemmearbeid belyst ved Tidsbruksundersøkelsen - en oppsummering

Tidsbruksundersøkelsen støtter altså inntrykket fra andre undersøkelser av at hjemmearbeidet har et ganske begrenset omfang. Ifølge Tidsbruksundersøkelsen 2000 utgjør hjemmearbeidet om lag 5 prosent av det samlede yrkesarbeidet blant sysselsatte foreldre. Kun en liten andel av alle sysselsatte foreldre, omtrent 1 av 10, utfører arbeid hjemme i løpet av en gjennomsnittsdag. På de dagene det utføres arbeid hjemme, brukes i gjennomsnitt om lag 2 timer. Hjemmearbeid består i stor grad av forholdsvis kortvarige arbeidsøkter som et tillegg til arbeid utenfor hjemmet, og ofte på kveldstid. Bare en liten andel av samtlige arbeidsdager blant foreldre legges i sin helhet til hjemmet. Søndager peker seg ut med en høy andel hjemmearbeid, særlig blant fedre, og det ser ut til at et mønster med kun hjemmearbeid er vanligere på søndager enn på andre ukedager. Dette dreier seg i stor grad om forholdsvis kortvarige bolker med kveldsarbeid.

Hjemmearbeid er noe vanligere blant selvstendige enn blant ansatte, og ser også ut til å være noe mer utbredt blant folk med akademiske yrker enn blant andre. Tidsbruksundersøkelsen viser imidlertid mindre klare forskjeller mellom ulike yrkesfelt enn det som kommer fram i andre undersøkelser, noe som kan ha sammenheng med at størrelsen på utvalget av foreldre i Tidsbruksundersøkelsen gir begrensede muligheter for å bryte materialet ned i undergrupper. Hjemmearbeid er imidlertid mer utbredt blant foreldre med lang enn med kort arbeidstid. Særlig for mødre med lang ukentlig arbeidstid ser hjemmearbeidet ut til å ha stor betydning. Kanskje er slike ordninger for en del mødre nærmest en forutsetning for en omfattende innsats i yrkeslivet.

Tidsbruksundersøkelsen viser folks faktiske tidsbruk, men sier ikke noe om motivasjon for, eller utbytte av, de ulike aktivitetene. Vi vet derfor ikke i hvilken grad hjemmearbeid er bevisst valgt og ønsket av foreldrene, eller pålagt av arbeidsgiver, og vi vet ikke om dette inngår som en del av en arbeidsavtale, utføres på frivillig basis, eller er en nødvendighet for å overholde stramme tidsfrister. Heller ikke kan vi si hvorvidt foreldres arbeid hjemme letter kombinasjonen av yrkesarbeid og omsorg for barn, eller preger familielivet negativt. Det at mye av dette arbeidet foregår på kveldstid etter leggetiden til i hvert fall de minste barna, kan tyde på at foreldre priori-

terer samvær med barna mens de er våkne og legger nødvendig eller selvvalgt hjemmearbeid til tider der det ikke går utover samværet med barn. Selv om hjemmearbeid alt i alt har forholdsvis beskjedent omfang blant foreldre, kan det utvilsomt ha stor betydning for dem det gjelder med hensyn til muligheten for smidige løsninger i dagliglivet, og kanskje også for muligheten til å kombinere omfattende yrkesinnsats med omsorg for barn.

3. 5. Arbeidstidens organisering belyst ved spørsmål fra innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen

Innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen 2000 inneholdt en del spørsmål som kan belyse arbeidstidens organisering blant foreldre. Dette er altså vanlige strukturerte intervju spørsmål som i og for seg kunne vært stilt i en hvilken som helst undersøkelse. Mange av dem ble betalt av eksterne oppdragsgivere som ønsket å få belyst spesielle forhold knyttet til folks arbeidssituasjon. Ettersom vi her bare har én observasjon per respondent, er antallet observasjoner lavere enn i de tabeller/figurer som bygger på dagbøkene. I det følgende presenteres resultater fra en del av de spørsmålene som er mest relevante i denne sammenheng, for sysselsatte gifte/samboende mødre og fedre, brutt ned etter om de er ansatte eller selvstendige og etter yngste barns alder. I de fleste tabellene er sysselsatte med permisjon inkludert i beregningsgrunnlaget. De fleste spørsmål gjelder for hovedyrket og ikke for eventuelle biyrker.

Fleksitid og arbeidstidsordninger

Tabellene 3.5.1 og 3.5.2 viser svarfordelingen på spørsmålet om man må møte på jobben på et fast tidspunkt, har regulert fleksitid eller kan avpasse oppmøtetidspunktet mot dagens oppgaver. Andelen med regulert fleksitid er omtrent like stor blant sysselsatte mødre og fedre. Om lag 20 prosent har slike ordninger. Det ser imidlertid ut til at mødre i større grad enn fedre må møte på et fast tidspunkt. 67 prosent av mødrene mot 53 prosent av fedrene har slike ordninger. Fedre svarer derimot oftere enn mødre at de kan avpasse frammøtetidspunktet mot dagens oppgaver. 27 prosent av fedrene mot bare 11 prosent av mødrene oppgir å ha slike ordninger. Det ser altså ut til at fedre jevnt over har noe mer fleksible arbeidstidsordninger enn mødre. Dette kan nok dels bunne i at en større andel av fedrene er selvstendig næringsdrivende. Men også når vi sammenligner ansatte fedre og mødre, ser det ut til at fleksible arbeidstidsordninger er vanligere blant fedre enn mødre. 56 prosent av de ansatte fedrene mot 67 prosent av de ansatte mødrene oppgir å måtte møte på et fast tidspunkt. Trolig gjenspeiler dette det kjønnsdelte arbeidsmarkedet der mødre og fedre ofte har forskjellige typer jobber. Verken for mødre eller fedre ser det ut til å være særlig stor variasjon etter yngste barns alder i andelen med fleksitid og andelen med fast oppmøtetidspunkt.

Tabell 3.5.1. Andel med og uten fleksibel arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent

	Må møte på fast tidspunkt	Regulert fleksitid	Avpasse mot dagens oppgaver	Antall observasjoner
Mødre				
Ansatte	67	22	11	353
Selvstendige	:	:	:	16
Familiearbeidere	:	:	:	1
Alle	67	22	11	370
Fedre				
Ansatte	56	21	23	355
Selvstendige	33	14	53	49
Familiearbeidere	.	.	.	-
Alle	53	20	27	404

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.5.2. Andel med og uten fleksibel arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent

	Må møte på fast tidspunkt	Regulert fleksitid	Avpasse mot dagens oppgaver	Antall observasjoner
Mødre				
Barn 0-2 år	66	26	9	108
Barn 3-6 år	64	27	9	104
Barn 7-15 år	69	17	14	159
Fedre				
Barn 0-2 år	49	20	31	114
Barn 3-6 år	53	20	26	122
Barn 7-15 år	56	20	24	168

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabellene 3.5.3 og 3.5.4 viser andelen med ulike arbeidstidsordninger blant sysselsatte mødre og fedre. De aller fleste mødre, 68 prosent av de sysselsatte, har vanlig dagarbeid, dvs. at de begynner etter kl 0600 og slutter før kl 1800. 12 prosent har turnusordninger, 7 prosent har jobber der de starter i vanlig dagtid, men slutter etter kl 1800, mens forholdsvis få har andre arbeidstidsordninger. Fordelingen blant fedre skiller seg forholdsvis lite fra fordelingen blant mødre. 71 prosent av de sysselsatte fedrene har vanlig dagtidsarbeid, 6 prosent har turnusarbeid, mens i alt 9 prosent har en eller annen type skiftarbeid. Både blant mødre og fedre er det svært få som har fast kvelds- eller nattarbeid. Stort sett er det små forskjeller mellom foreldre med barn i ulike aldersgrupper når det gjelder andelen med ulike arbeidstidsordninger. Opplysningene om arbeidstidsordninger fra Tidsbruksundersøkelsen gir altså inntrykk av et mer beskjedent omfang av kvelds- og nattarbeid enn det vi får i AKU (jf. tabellene 2.9.2, 2.9.3, 2.9.6 og 2.9.7). Dette har trolig sammenheng med ulik utforming av spørsmålene.

Det ble også spurt hvilke ukedager man vanligvis jobbet på. I tabellene 3.5.5 og 3.5.6 skiller det mellom dem som vanligvis arbeider mandag - fredager og har fri i helgene, dem som kun arbeider i helgene, og dem med andre dagkombinasjoner. Både blant mødre og fedre har de aller fleste sysselsatte en arbeidstids-

ordning som innebærer at de arbeider på hverdagens og har fri i helgene. 63 prosent av mødrene og 70 prosent av fedrene har en slik ordning. Få har rene helgejobber. Dette gjelder kun 3 prosent av mødrene og 1 prosent av fedrene. Om lag 1 av 3 både blant mødrene og fedre har derimot andre dagkombinasjoner, hvilket trolig innebærer at de arbeider både en del hverdager og en del helgedager. Dette stemmer rimelig bra med det bildet vi får fra AKU selv om spørsmålene der er utformet noe annerledes enn i Tidsbruksundersøkelsen.

Tabell 3.5.3. Andel med ulike arbeidstidsordninger i hovedyrket blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent

	Ansatte	Selvstendige	Alle
Mødre			
Dagarbeid	69	:	68
Starter før 0600, slutter før 1800	1	:	1
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	6	:	7
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	1	:	1
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	1	:	1
2-skiftarbeid	3	:	3
3-skiftarbeid	3	:	3
Turnusordning	12	:	12
Annet	3	:	4
Antall observasjoner	353	16	370
Fedre			
Dagarbeid	74	51	71
Starter før 0600, slutter før 1800	2	5	2
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	4	31	7
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	-	-	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	1	-	1
2-skiftarbeid	6	2	6
3-skiftarbeid	4	-	3
Turnusordning	7	-	6
Annet	2	12	3
Antall observasjoner	335	49	404

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.5.4. Andel med ulike arbeidstidsordninger i hovedyrket blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent

	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre			
Dagarbeid	68	65	69
Starter før 0600, slutter før 1800	-	2	1
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	6	7	8
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	2	2	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	-	-	3
2-skiftarbeid	4	4	2
3-skiftarbeid	2	4	3
Turnusordning	14	12	10
Annet	4	4	4
Antall observasjoner	108	104	159
Fedre			
Dagarbeid	71	73	70
Starter før 0600, slutter før 1800	4	3	1
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	7	5	9
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	-	-	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	2	-	1
2-skiftarbeid	4	2	10
3-skiftarbeid	3	6	1
Turnusordning	7	6	6
Annet	2	6	3
Antall observasjoner	114	122	168

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.5.5. Andel som vanligvis jobber på ulike dager blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. 2000. Prosent

	Ansatte	Selvstendige	Alle
Mødre			
Mandag - fredag, fri lørdag og søndag	64	:	63
Bare lørdager og/eller søndager	2	:	3
Andre dagkombinasjoner	34	:	34
Antall observasjoner	353	16	370
Fedre			
Mandag - fredag, fri lørdag og søndag	74	43	70
Bare lørdager og/eller søndager	1	2	1
Andre dagkombinasjoner	26	56	30
Antall observasjoner	355	49	404

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.5.6. Andel som vanligvis jobber på ulike dager blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. 2000. Prosent

	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre			
Mandag - fredag, fri lørdag og søndag	61	62	65
Bare lørdager og/eller søndager	4	4	1
Andre dagkombinasjoner	36	34	34
Antall observasjoner	108	104	159
Fedre			
Mandag - fredag, fri lørdag og søndag	72	66	70
Bare lørdager og/eller søndager	1	-	1
Andre dagkombinasjoner	27	32	29
Antall observasjoner	114	122	168

¹ Omfatter også dem med permisjon.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen.

I hvilken grad griper arbeidet inn i privatlivet?

I undersøkelsen ble det også stilt noen spørsmål som var ment å si noe om i hvilken grad jobben griper inn i folks familieliv og fritid. Man spurte da om man i løpet av de siste tre måneder var blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid, om man hadde mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme, og om man hadde utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid. Resultater for sysselsatte mødre og fedre vises i tabellene 3.5.7 og 3.5.8. Ettersom spørsmålene henviser til en konkret tre måneders periode forut for undersøkelsestidspunktet, er de som har permisjon fra arbeidet holdt utenfor her. Så mye som 35 prosent av de sysselsatte mødrene og 40 prosent av de sysselsatte fedrene oppgir å ha blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid. Videre har hele 67 prosent av mødrene og 77 prosent av fedrene mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme, mens 52 prosent av mødrene og 70 prosent av fedrene oppgir å ha utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid. Nå sier ikke spørsmålene noe om hvor ofte dette har skjedd i løpet av tre månedersperioden, og vi har heller ikke opplysninger om hvorvidt de som utfører arbeidsoppgaver tilknyttet jobben utenom arbeidstid gjør dette frivillig eller etter pålegg fra arbeidsgiver. De høye andelene av foreldre, og særlig fedre, som svarer bekreftende på disse spørsmålene, kan likevel være en indikasjon på at mange foreldre, frivillig eller ufrivillig, forholder seg aktivt til jobben også når de har fri.

Tabell 3.5.7. Andel som oppgir at de i løpet av de siste tre måneder har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid, har mottatt telefoner eller andre henvendelser hjemme i forbindelse med arbeidet, har utført oppgaver knyttet til arbeidet utenom vanlig arbeidstid, blant sysselsatte¹ gifte/samboende mødre og fedre. Tall for alle og for ansatte og selvstendige. Prosent

	An- satte	Selv- stendige	Alle
Mødre			
Har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid	36	:	35
Har mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme	67	:	67
Har utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid	51	:	52
Antall observasjoner	309	15	325
Fedre			
Har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid	44	13	40
Har mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme	81	54	77
Har utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid	72	55	70
Antall observasjoner	350	49	399

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Tabell 3.5.8. Andel som oppgir at de i løpet av de siste tre måneder har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid, har mottatt telefoner eller andre henvendelser hjemme i forbindelse med arbeidet, har utført oppgaver knyttet til arbeidet utenom vanlig arbeidstid, blant sysselsatte¹ gifte/ samboende mødre og fedre, etter yngste barns alder. Prosent

	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre			
Har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid	22	44	35
Har mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme	57	66	72
Har utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid	43	52	56
Antall observasjoner	70	100	156
Fedre			
Har blitt tilkalt av arbeidsgiver utenom arbeidstid	40	38	41
Har mottatt telefoner eller andre henvendelser i forbindelse med arbeidet hjemme	79	75	78
Har utført oppgaver tilknyttet arbeidet utenom arbeidstid	66	71	72
Antall observasjoner	110	122	167

¹ De med permisjon er holdt utenfor.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

For fedres vedkommende er det liten variasjon etter yngste barns alder i andelen som svarer bekreftende på de tre spørsmålene om i hvilken grad arbeidet griper inn i privatlivet. For mødre kan det derimot være en tendens til at de med de aller minste barna (0-2 år) i noe mindre grad enn de med større barn har mottatt henvendelser i forbindelse med jobben utenom arbeidstid, enten av arbeidsgiver eller andre, og at de sjeldnere har utført oppgaver knyttet til arbeidet utenom arbeidstid. Dette kan i tilfelle tyde på at mødre med helt små barn er mer bevisst på å beskytte seg mot arbeidslivets krav utenom jobben enn mødre med større barn. Muligens blir de også i større grad beskyttet av arbeidsgiver og kolleger. Det lave antallet observasjoner i de ulike kategoriene innebærer imidlertid at det er stor usikkerhet ved tallene.

Tabell 3.5.9. Andel med sysselsatt¹ partner, partners gjennomsnittlig arbeidstid, og gjennomsnittlig antall timer per uke som partneren er på jobb mens man selv har fri. Tall for alle gifte/samboende mødre og fedre² etter yngste barns alder

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Mødre				
Andel med sysselsatt partner	95	95	95	94
Partners gjennomsnittlige arbeidstid per uke (ikke sysselsatte=0)	38,8	37,8	39,3	39,2
Gjennomsnittlig antall timer per uke som partner er på jobb mens man selv har fri (ikke sysselsatte=0)	18,0	21,3	18,5	15,6
Antall observasjoner	425	138	116	171
Fedre				
Andel med sysselsatt partner	84	74	86	89
Partners gjennomsnittlige arbeidstid per uke (ikke sysselsatte=0)	25,2	23,2	24,1	27,5
Gjennomsnittlig antall timer per uke som partner er på jobb mens man selv har fri (ikke sysselsatte=0)	7,6	7,3	6,3	8,9
Antall observasjoner	414	117	126	171

¹ Det er her spurt om ektefellen/samboeren for tiden har inntektsgivende arbeid av minst en times varighet per uke. Det er ikke spurt om vedkommende har permisjon eller ikke.

² Både sysselsatte og ikke sysselsatte.

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Foreldreskift ute og hjemme?

I innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen ble det også stilt et spørsmål for å forsøke å fange opp i hvilken grad ektefeller/samboere har atskilte eller overlappende arbeidstider. De som hadde en sysselsatt partner ble spurt om dennes vanlige arbeidstid per uke, og hvor mange timer per uke partneren var på jobb mens man selv hadde fri. I tabell 3.5.9 vises resultater for mødre og fedre med barn i ulike aldersgrupper. Når det gjaldt ektefellens/samboerens yrkesaktivitet, spurte man kun om partneren for tiden hadde inntektsgivende arbeid av minst en times varighet per uke. Alle som svarte bekreftende på dette, regnes her for å ha en sysselsatt partner. Eventuelle permisjoner eller annet midlertidig fravær fra jobb ble ikke kartlagt for partnerens vedkommende.

Uansett yngste barns alder oppgav om lag 95 prosent av mødrene at de hadde en partner som var sysselsatt. I gjennomsnitt arbeidet partnerne, fremdeles ifølge mødrene, 38,8 timer per uke, inkludert eventuelt overtidsarbeid og biyrker. Dette gjennomsnittet gjelder for samtlige partnere, også dem som ikke var sysselsatt. Av dette arbeidet ble en stor andel utført mens mødrene selv hadde fri fra inntektsgivende arbeid. For alle med barn 0-15 år sett under ett, dreier dette seg om 18 timer per uke, eller 46 prosent av de mannlige partnerens samlede ukentlige arbeidstid. Vi vet imidlertid ikke om dette skyldes såkalt foreldreskift, dvs. at mødre og fedre skifter på å jobbe og å passe barna, eller rett og slett bunner i at mødre har atskillig kortere arbeidstid enn fedre. Mye taler for at begge forhold spiller inn, men at det er det siste som har størst betydning. Tiden da partner er på jobb mens man selv har fri er høyest blant mødre med helt små barn og lavest blant dem med de største barna. Trolig gjenspeiler dette at mødre med små barn i mindre grad er sysselsatt og har kortere arbeidstid enn mødre med større barn.

Blant gifte/samboende fedre med barn 0-15 år oppgir 84 prosent at partneren er sysselsatt. Andelen er lavere blant dem med helt små barn enn blant dem med

større barn. Partnerens gjennomsnittlige ukentlige arbeidstid er 25,2 timer per uke, altså atskillig lavere enn hva mødrene oppgav for sine partnere. Dette gjenspeiler at mødre har lavere sysselsettingsandel og kortere arbeidstid enn fedre. Fedrene med de største barna oppgir i gjennomsnitt lengre ukentlig arbeidstid for sine partnere enn de med mindre barn gjør. I gjennomsnitt oppgir fedrene at deres partnere er på jobb i 7,6 timer mens de selv har fri fra jobben. Dette utgjør omtrent 30 prosent av mødrenes samlede arbeidstid, noe som varierer forholdsvis lite med yngste barns alder. Det at mødre tilbringer en del tid på jobb mens fedre har fri, til tross for at fedre jevnt over har atskillig lengre arbeidstid enn mødrene, tyder på en viss bruk av såkalt foreldreskift som en ordning for å få kabalen med jobb og hjem til å gå opp. Hvorvidt dette er en bevisst strategi fra foreldrenes side, eller mer en unngåelig følge av arbeidstiden og arbeidstidsordningene i de jobbene de har, vet vi imidlertid ikke.

3. 6. Tidsbruksundersøkelsen som metode for å belyse foreldres arbeidstid. En oppsummering

Tidsdagboka er altså hovedinstrumentet i tidsbruksundersøkelsen, og det er først og fremst denne som gjør at Tidsbruksundersøkelsen som datakilde skiller seg fra andre undersøkelser om arbeidstid og arbeidsforhold. Selv om tid til yrkesarbeid ikke er hovedfokus i tidsbruksundersøkelsene, kan de gi mye informasjon om omfang og organisering yrkesarbeidet blant ulike grupper av foreldre. I tidsdagbøkene registreres folks faktiske arbeidstid, uavhengig av deres formelle arbeidstidsavtaler. Dette innebærer at tidsdagboka som instrument er mer følsom enn vanlige spørreundersøkelser for mindre forskyvninger i forhold til vanlig arbeidstid, kortvarig og uregelmessig fravær eller ekstraarbeid. Det innebærer videre at man ofte får registrert en del tid til yrkesarbeid blant personer som ikke regnes som sysselsatte ifølge opplysningene i innledningsintervjuet. Den simultane registreringen av aktivitet og oppholdssted gir videre gode muligheter for å studere yrkesaktivitet og oppholdssted i sammenheng. Opplegget med aktivitetsregistreringer for hvert

10-minuttersintervall hele døgnet gir dessuten et enestående materiale for å studere døgnrytmen i folks yrkesarbeid. Det at samtlige ukedager inngår i undersøkelsen gir også gode muligheter til å analysere yrkesarbeidets omfang og organisering på hverdager og i helger hver for seg.

Tidsbruksundersøkelsen har imidlertid også klare begrensninger når det gjelder å studere foreldres arbeidstid og arbeidstidorganisering. Den viktigste ligger kanskje i utvalgsstørrelsen. I og med at dette er en utvalgsundersøkelse som dekker hele befolkningen 9-79 år, inngår det forholdsvis få foreldre i utvalget. Antallet enslige foreldre er såpass lavt at vi har valgt ikke å vise tall for disse gruppene her. Antallet gifte/samboende foreldre er forholdsvis høyt når vi ser på mødre og fedre med barn 0-15 år, men tallet på observasjoner blir fort lavt når vi skal se på undergrupper av foreldre etter f.eks. yngste barns alder, foreldres yrkestype eller utdanningsnivå. Det er derfor begrenset hva som kan foretas av tabellanalyser på dette området. Multivariate analyser gir større muligheter for å se på betydningen av flere uavhengige variabler samtidig, men også her setter utvalgsstørrelsen klare grenser for hvilke analyser det er meningsfylt å foreta.

En annen svakhet ved Tidsbruksundersøkelsen ligger i den lave svarprosenten og det skjeve frafallet som fort medfører skjevhet med hensyn til en del forhold som trolig samvarierer med tid brukt til yrkesarbeid. Selv om skjevheter i frafallet er forsøkt korrigert gjennom vektning, gjenstår visse skjevheter i analysefila, og disse kan ha konsekvenser for det bildet vi får av foreldres tid til yrkesarbeid. Ettersom tiden til yrkesarbeid varierer klart mellom hverdager og helger, er det dessuten viktig at alle ukedager er likt representert. Til tross for vektning for å sikre lik representasjon av ukedager i nettoutvalget, kan det forekomme visse skjevheter i forholdet mellom hverdager og helger for undergrupper av materialet. Dette kan gi litt gale tall for gjennomsnittlig tidsbruk til yrkesarbeid for alle ukedager sett under ett.

4. Foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger belyst ved levekårsundersøkelsene

Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser har som formål å gi en bred oversikt over ulike sider ved befolkningens levekår, som f. eks. inntekt og materielle goder, helse, boforhold, sosiale kontakter og fritidsaktiviteter, vise fordeling mellom grupper og endringer over tid. Sysselsetting, arbeidstid og fysisk og organisatorisk arbeidsmiljø inngår altså som én blant mange sider ved levekårene som folk blir spurt om. Fram til 1995 ble det gjennomført generelle levekårsundersøkelser om lag hvert fjerde år der mange komponenter ved levekårene ble kartlagt detaljert hver gang. Fra 1996 gikk man over til årlige temaroterende undersøkelser med en stamme av kjernesporsmål som ble gjentatt hvert år, men med varierende hovedtema. Temaene gjentas stort sett med en syklus på tre år. Spørsmål om sysselsetting og arbeidstid stilles hvert år, men konteksten som disse spørsmålene inngår i, varierer altså fra år til år. Arbeidsmiljø var hovedtema i undersøkelsene i 1996 og 2000.

Mens kartlegging av sysselsetting, arbeidstid o.l. er det primære formålet i AKU, inngår dette altså stort sett som ett blant mange tema i levekårsundersøkelsene. Likevel er levekårsundersøkelsene blitt brukt en del i analyser av bl. a. foreldres arbeidstid (f.eks. Ellingsæter 1991, Kitterød og Roalsø 1996, Kitterød 2001). Når man har benyttet denne datakilden i stedet for AKU, som jo har mye større utvalg og mer nøyaktig registrering av folks arbeidstid, kan dette bunne i flere forhold. For det første er det enklere å kategorisere respondentene i ulike familiefasegrupper i levekårs- enn i arbeidskraftundersøkelsene. En fullstendig husholdningsregistrering gjør det lettere å skille ut f.eks. fedre med barn i husholdningen slik at man kan studere variasjon og endringer i sysselsetting og arbeidstid i denne gruppen. For det andre gir levekårsundersøkelsene bedre muligheter enn AKU for å analysere sammenhengen mellom arbeidstid og andre sider ved folks livssituasjon f.eks. sosial deltaking og bruk av ulike omsorgsordninger for barn.

4.1. Opplegg og gjennomføring i levekårsundersøkelsene

Framstillingen av mødres og fedres arbeidstid i dette kapitlet er basert på levekårsundersøkelsene 1991,

1995, 1998 og 2000. Utvalgene til disse undersøkelsene ble trukket blant personer 16 år og eldre, bosatt utenfor institusjon. Data er innhentet gjennom strukturerte intervjuer, enten ved besøk eller over telefon. Undersøkelsene i 1991 og 1995 var generelle levekårsundersøkelser der en rekke sider ved befolkningens levekår ble detaljert registrert. Undersøkelsen i 1998 hadde helse som hovedtema, og undersøkelsen i 2000 hadde arbeidsmiljø som hovedtema. Undersøkelsene 1998 og 2000 var samordnet med omnibusundersøkelse¹² nr. tre i de respektive årene. Dette innebærer at deler av utvalget inngikk både i levekårs- og omnibusundersøkelsene slik at en stamme av spørsmål var felles. En del spørsmål ble kun stilt til omnibusutvalget. For undersøkelsen i 1991 foregikk datainnsamlingen fra slutten av januar til begynnelsen av mars, for undersøkelsen i 1995 foregikk datainnsamlingen fra slutten av januar til slutten av februar, data til undersøkelsen i 1998 ble innhentet fra begynnelsen av september til slutten av november, mens innsamlingen til undersøkelsen i 2000 i hovedsak skjedde fra begynnelsen av september og i månedene fram mot jul.

I 1991 og 1995 var svarandelen på 75 prosent. Svarandelen for hovedutvalget i 1998 var 73 prosent, mens svarandelen i 2000 var 65 prosent i hovedutvalget. Frafallet i undersøkelsene kan skape skjevheter med hensyn til bestemte kjennemerker. Dersom disse kjennemerkene er korrelert med de forhold vi ønsker å studere, kan vi få et litt galt bilde av befolkningens levekår. I undersøkelsene fra 1998 og 2000 har man benyttet en vekt for å korrigere for skjevhetene i utvalget. Referansen for vektingen er bruttoutvalget, og følgene kjennemerker er benyttet i vektingen: Kjønn, alder, utdanning, familiestørrelse og kommune- størrelse. Denne vekten er benyttet i datakjøringene i tabellene i foreliggende kapittel. For 1991 og 1995 er det altså ingen vekt.

¹² SSBs omnibusundersøkelser gjennomføres fire ganger per år og er et tilbud til oppdragsgivere som ønsker å gjennomføre mindre undersøkelser innenfor rammen av et større strukturert opplegg. Hver undersøkelse inneholder et fast sett av bakgrunnsspørsmål. I tillegg inngår spørsmål fra ulike oppdragsgivere, og disse varierer fra gang til gang.

Opplegg og gjennomføring av Levekårsundersøkelsen 1991 er nærmere omtalt i Statistisk sentralbyrå (1992b), Levekårsundersøkelsen 1995 er dokumentert i Statistisk sentralbyrå (1996), Samordnet levekårsundersøkelse 1998 er dokumentert i Roll-Hansen (1999), og Samordnet levekårsundersøkelse 2000 er dokumentert i Vågane (2001).

4.2. Måling av sysselsetting og arbeidstid i levekårsundersøkelsene

Spørsmålene som kartlegger sysselsetting og arbeidstid har omtrent samme ordlyd i alle de fire undersøkelsene som analyseres her. I 1991 ble følgende spørsmål stilt:

- 32: Utførte du inntektsgivende arbeid av minst 1 times varighet i forrige uke? Som inntektsgivende arbeid regner vi også arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn på gårdsbruk, i forretning og i familiebedrift ellers.
- 33: (Hvis "Nei" på spm. 32) Har du inntektsgivende arbeid som du var borte fra eller hadde fri fra i forrige uke?
- 34: (Hvis "Ja" på spm. 32 eller 33) Hvor mange timer per uke arbeider du vanligvis i ditt hovedyrke? Regn også med betalte overtidstimer og ekstraarbeid hjemme i forbindelse med dette arbeidet.
- 35: Har du inntektsgivende arbeid ved siden av ditt hovedyrke nå?
- 36: (Hvis ja på spm. 35) Hvor mange timer per uke arbeider du vanligvis i biyrket?

Omtrent de samme spørsmålene ble stilt også i 1995, 1998 og 2000. I 2000 gikk imidlertid spørsmålet om eventuelle biyrker, samt arbeidstid i biyrket, kun til dem som inngikk i omnibusutvalget. Dette innebærer at størstedelen av det ordinære utvalget ikke fikk spørsmål om biyrke.¹³ Dermed kan vi ikke beregne samlet arbeidstid i hoved- og biyrke for dette året. Vi har derfor valgt å lage to tabeller som viser utviklingen i arbeidstid blant mødre og fedre på 1990-tallet, én basert kun på hovedyrke, som dekker alle de fire årene som analyseres her, og én basert på hoved- og biyrke, som dekker årene 1991, 1995 og 1998.

De som oppgir at de utførte inntektsgivende arbeid minst 1 time i forrige uke, eller hadde slikt arbeid som de var borte fra, regnes som sysselsatte i levekårsundersøkelsene. Dette er langt på vei den samme avgrensningen som benyttes i AKU. Som det er redegjort for tidligere (kapittel 2.3), har imidlertid AKU en strengere avgrensning når det gjelder dem som har permisjon: Personer med lønnet permisjon regnes som sysselsatte. Det samme gjelder dem med ulønnet permisjon dersom permisjonens varighet er under ett år. I levekårsundersøkelsene er det ingen øvre grense

for permisjonens varighet for å kategoriseres som sysselsatt. Videre er det viktig å huske på at datainnsamlingen til levekårsundersøkelsene foregår til andre tider av året enn datainnsamlingen til AKU (jf. avsnitt 4.1). Dette kan ha konsekvenser for det bildet vi får av sysselsetting og arbeidstid. I AKU kartlegger man altså, f. o. m. 1996, alle årets uker og fanger dermed opp også sesongarbeid i alle årets måneder. Levekårsundersøkelsenes datainnsamling er konsentrert til noen måneder på vinteren eller høsten, slik at sysselsetting i sommermånedene ikke blir fanget opp.

Ulikt hva som er tilfellet i AKU der man kartlegger avtalt og faktisk arbeidstid, er det altså *den vanlige ukentlige arbeidstiden* som registreres i levekårsundersøkelsene. I den generelle rapporteringen fra undersøkelsene har man oftest definert arbeidstiden som summen av vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrke og eventuelle biyrker (f.eks. Statistisk sentralbyrå 1992 og 1996). Man skiller da mellom kort deltid (en samlet vanlig arbeidstid i hoved- og biyrke på under 20 timer i uka), lang deltid (vanlig arbeidstid i hoved- og biyrke på 20-34 timer per uke, vanlig heltid (vanlig arbeidstid i hoved- og biyrke på 35-44 timer) og lang ukentlig arbeidstid (vanlig arbeidstid i hoved- og biyrke på 45 timer eller mer). Avgrensningen av heltid og deltid skiller seg altså fra det som gjøres i AKU der man tar utgangspunkt i den enkeltes arbeidstidsavtale, og også tar hensyn til hva som er definert som heltid/deltid i ulike yrker (se kapittel 2.3).

I framstillingen her skiller vi mellom en vanlig ukentlig arbeidstid på 1-19 timer per uke, 20-36 timer per uke, 37-40 timer per uke, 41-49 timer per uke og 50 timer eller mer per uke. Tabellene 4.4.1 og 4.4.3 gjelder kun for hovedyrke, mens tabellene 4.4.2 og 4.4.4 også omfatter biyrke. Ettersom det inngår få enslige mødre og fedre i utvalgene, vises tall kun for gifte/samboende foreldre.

4.3. Økt sysselsetting blant mødre på 1990-tallet

Tabell 4.3.1 viser andelen sysselsatte mødre med barn i ulike aldersgrupper, basert på opplysninger fra levekårsundersøkelsene 1991, 1995, 1998 og 2000. Den viser en liten økning i andelen sysselsatte gifte/samboende mødre med barn 0-15 år på 1990-tallet. I 1991 var 79 prosent av mødrene sysselsatt, mot 83 prosent i 2000. Samtlige undersøkelser viser en noe lavere sysselsettingsandel blant mødre med helt små barn (0-2 år) enn blant dem med større barn. I 2000 var 79 prosent av mødrene med barn 0-2 år sysselsatt, mot 86 prosent blant dem med barn 7-15 år. Vi ser at sysselsettingsøkningen var noe sterkere blant dem med små barn enn blant dem med større barn slik at forskjellen mellom grupper av mødre med små og store barn var mindre i 2000 enn i 1991. Dette stemmer godt overens med resultatene fra AKU (se kapittel 2.4) og tidsbruksundersøkelsene (se kapittel 3.2).

¹³ Begrunnelsen for denne avgjørelsen var at arbeidstid kartlegges detaljert i Arbeidskraftundersøkelsen. Ettersom analyser av arbeidstid ikke er det primære siktemålet i levekårsundersøkelsene, valgte man altså en forenklet kartlegging for store deler av utvalget i 2000.

Tabell 4.3.1. Andel sysselsatte blant gifte/samboende mødre med barn 0-15, etter yngste barns alder. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Prosent				
1991	79	74	77	84
1995	78	72	79	83
1998	86	78	88	89
2000	83	79	83	86
Antall observasjoner				
1991	547	195	119	233
1995	518	202	131	185
1998	456	129	129	198
2000	535	173	152	211

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Tabell 4.3.2. Andel sysselsatte blant gifte/samboende fedre med barn 0-15, etter yngste barns alder. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Prosent				
1991	96	96	98	96
1995	94	94	95	95
1998	95	97	94	93
2000	95	92	95	97
Antall observasjoner				
1991	544	184	125	235
1995	521	185	136	200
1998	455	160	121	174
2000	521	184	129	210

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Levekårsundersøkelsene viser en stabil sysselsettingsandel blant fedre på 1990-tallet. Mens 96 prosent av gifte/samboende fedre med barn 0-15 år var sysselsatt i 1991, gjaldt dette 95 prosent i 2000 (tabell 4.3.2). Ettersom det var liten endring i andelen sysselsatte fedre, mens den økte noe blant mødre, var kjønnsforskjellen noe mindre i 2000 enn i 1991. Både for mødre og fedre gir levekårsundersøkelsene en noe høyere andel sysselsatte enn AKU (jf. tabell 2.4.1 og 2.4.2). Dette kan ha sammenheng med noe ulik avgrensning av gruppen av sysselsatte, eller med lavere svarprosent og større skjevhet i utvalget i levekårsundersøkelsene enn i AKU. Forskjellen er imidlertid ikke større enn at den kan tilskrives statistisk usikkerhet.

4.4. Mer heltid blant mødre, sjeldnere lang arbeidstid blant fedre

Tabellene 4.4.1 og 4.4.2 viser endringer i mødres arbeidstid på 1990-tallet, den første av dem kun for hovedyrke og den andre for hoved- og biyrke samlet. Begge tabellene tyder på at det var en økning i andelen sysselsatte mødre med heltidsarbeid og en nedgang i andelen med deltidsarbeid. Dette reflekteres også i en viss økning i den gjennomsnittlige ukentlige arbeidstiden for de sysselsatte.

Ifølge tabell 4.4.1, som altså er basert på opplysninger om vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket, hadde 26 prosent av de sysselsatte mødre en vanlig ukentlig arbeidstid på 1-19 timer i 1991, mot bare 16 prosent i 2000. Mens 28 prosent av mødre hadde en arbeidstid i hovedyrket på 37-40 timer per uke i 1991, gjaldt

dette 38 prosent i 2000. En vanlig arbeidstid i hovedyrket på mer enn 40 timer per uke er lite utbredt blant mødre, og denne andelen var stabilt lav på hele 1990-tallet. Både i 1991 og 2000 var det 5 prosent av de sysselsatte mødre som hadde en vanlig arbeidstid på 41-49 timer per uke, mens kun 2 prosent hadde en arbeidstid i hovedyrket på minst 50 timer.

Andelen med en ukentlig arbeidstid som tilsvarer minst heltid har økt mest blant mødre med helt små barn. I 1991 hadde 32 prosent av sysselsatte mødre med barn 0-2 år en vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket på minst 37 timer. I 2000 var denne andelen 52 prosent. Den sterkeste økningen fant sted i tiden 1991-1995, noe som må sees i lys av den kraftige utvidelsen av foreldrepermisjonen i 1993. Mange av mødre med helt små barn er formelt sysselsatt, men har permisjon på undersøkelsestidspunktet, og dette gjaldt trolig flere etter at permisjonsperioden ble utvidet. Den vanlige ukentlige arbeidstiden gjelder da situasjonen før man tok permisjon. Trolig vil en del mødre redusere arbeidstiden, eventuelt gå midlertidig ut av yrkeslivet, etter endt permisjon.

Også tabell 4.4.2, som viser samlet vanlig arbeidstid i hoved- og biyrke for mødre i tiden 1991-98, gir et bilde av mindre deltidsarbeid og mer heltid blant mødre på 1990-tallet. Endringen ser imidlertid mer beskjeden ut når vi også inkluderer biarbeidsforhold, og den er tydeligere for dem med helt små barn enn for dem med større barn. Selv når vi tar hensyn til eventuelle biyrker, er det forholdsvis få sysselsatte mødre som vanligvis har en samlet ukentlig arbeidstid som overstiger 40 timer. I 1998 gjaldt dette 8 prosent av mødre med barn 0-15 år. Selv blant mødre med store barn var det forholdsvis få som hadde lang ukentlig arbeidstid. 35 prosent av mødre med barn 0-15 år hadde en samlet ukentlig arbeidstid som tilsvarer vanlig heltidsjobb, 21 prosent arbeidet vanligvis under 20 timer per uke, mens 37 prosent hadde en arbeidstid tilsvarende lang deltid (20-36 timer per uke). Dette stemmer med opplysningene fra AKU som viser at mødre ofte har en bijobb i tillegg til en deltidsjobb, slik at summen blir vanlig heltid eller lang deltid (jf. kapittel 2.8).

Levekårsundersøkelsenes opplysninger om mindre deltid og mer heltid blant mødre på 1990-tallet stemmer med det bildet vi får gjennom AKU (jf. kapittel 2.6 og 2.7).

I tråd med tidligere analyser av levekårsundersøkelsene (Kitterød 2001, Kitterød og Roalsø 1996, og i tråd med resultater fra AKU (jf. kapittel 2.6 og 2.7, samt Kitterød og Kjeldstad 2002a og 2002b og 2003) viser tabellene 2.4.3 og 2.4.4 en nedgang i andelen fedre med lang ukentlig arbeidstid på 1990-tallet. Dette gjelder både når vi kun ser på hovedyrke, og når vi ser hoved- og biyrker under ett. Ser vi hoved- og biyrke samlet, finner vi en nedgang både i andelen fedre med en vanlig

ukentlig arbeidstid på 41-49 timer og en ukentlig arbeidstid på minst 50 timer. Men til tross for at lange arbeidsuker er blitt noe mindre vanlig, er det fremdeles mange fedre som jobber mye. I 2000 hadde, ifølge Levekårsundersøkelsen, hele 36 prosent av de sysselsatte gifte/samboende fedrene en vanlig ukentlig arbeidstid på mer enn 40 timer i hovedyrket. Ser vi hoved- og biyrke samlet, hadde 38 prosent av fedrene en vanlig ukentlig arbeidstid på minst 41 timer i 1998. I 1991 gjaldt dette vel halvparten av de sysselsatte fedrene.

Tabell 4.4.1. Vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende mødre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent og gjennomsnittlig antall timer

	1-19 timer	20-36 timer	37-40 timer	41-49 timer	50 timer+ mer+	I alt	Gjennomsnitt	Antall observasjoner
Barn 0-15 år								
1991	26	39	28	5	2	100	28	426
1995	21	38	35	5	1	100	29	396
1998	22	38	36	3	1	100	29	393
2000	16	41	38	5	2	100	31	447
Barn 0-2 år								
1991	30	39	28	4	0	100	26	142
1995	21	35	40	4	0	100	28	140
1998	27	28	43	1	1	100	28	103
2000	17	33	45	5	2	100	32	137
Barn 3-6 år								
1991	30	36	28	3	2	100	26	89
1995	27	35	31	5	2	100	28	103
1998	24	39	35	2	1	100	29	113
2000	18	44	33	2	2	100	30	128
Barn 7-15 år								
1991	21	41	27	7	4	100	30	195
1995	17	44	33	5	1	100	31	153
1998	18	42	33	5	2	100	29	177
2000	13	43	35	8	1	100	32	182

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Tabell 4.4.2. Vanlig ukentlig arbeidstid i alt (hoved- + biyrke) blant sysselsatte gifte/samboende mødre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998. Prosent og gjennomsnittlig antall timer. Prosent og gjennomsnittlig antall timer

	1-19 timer	20-36 timer	37-40 timer	41-49 timer	50 timer+ mer+	I alt	Gjennomsnitt	Antall observasjoner
Barn 0-15 år								
1991	21	40	28	8	3	100	29	426
1995	21	36	35	6	2	100	30	396
1998	21	37	35	6	2	100	30	393
Barn 0-2 år								
1991	28	38	29	5	1	100	27	142
1995	21	32	39	6	1	100	29	140
1998	27	27	41	5	1	100	29	103
Barn 3-6 år								
1991	24	39	28	7	2	100	28	89
1995	26	33	32	4	5	100	29	103
1998	21	38	36	3	1	100	30	113
Barn 7-15 år								
1991	16	43	26	10	6	100	32	195
1995	16	41	33	9	1	100	31	153
1998	17	42	31	8	3	100	30	177

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Selv om lang ukentlig arbeidstid blant fedre er blitt noe mindre vanlig, ser det ikke ut til å ha vært noen økning i andelen med en vanlig ukentlig arbeidstid mindre enn heltid. Også dette er i tråd med resultater fra AKU. Ytterst få fedre har en vanlig ukentlig arbeidstid under 20 timer, noe som var nærmest uendret på 1990-tallet. Noe flere har en vanlig ukentlig arbeidstid på 20-36 timer, men heller ikke her var det noen økning på 1990-tallet. Ser vi hoved- og biyrke under ett, gjaldt det 7 prosent av de sysselsatte fedrene i 1998.

Tabell 4.4.3. Vanlig ukentlig arbeidstid i hovedyrket blant sysselsatte gifte/samboende fedre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998, 2000. Prosent og gjennomsnittlig antall timer

	1-19 timer	20-36 timer	37-40 timer	41-49 timer	50 timer+ mer+	I alt	Gjennomsnitt	Antall observasjoner
Barn 0-15 år								
1991	1	8	49	19	23	100	42	508
1995	2	9	53	14	23	100	42	490
1998	2	8	61	13	17	100	42	433
2000	2	9	53	18	18	100	42	497
Barn 0-2 år								
1991	2	11	47	20	21	100	42	171
1995	2	10	60	12	16	100	41	173
1998	2	7	66	10	16	100	41	156
2000	4	8	53	20	16	1000	41	170
Barn 3-6 år								
1991	1	8	56	17	19	100	41	118
1995	1	5	50	18	26	100	44	129
1998	2	8	56	17	17	100	42	114
2000	1	7	54	21	17	100	42	123
Barn 7-15 år								
1991	1	5	48	18	28	100	44	219
1995	2	10	48	13	27	100	43	188
1998	1	9	59	13	18	100	43	163
2000	2	10	53	14	22	100	43	204

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Tabell 4.4.4. Vanlig ukentlig arbeidstid i alt (hoved- + biyrke) blant sysselsatte gifte/samboende fedre med barn i ulike aldersgrupper. 1991, 1995, 1998. Prosent og gjennomsnittlig antall timer

	1-19 timer	20-36 timer	37-40 timer	41-49 timer	50 timer+ mer+	I alt	Gjennomsnitt	Antall observasjoner
Barn 0-15 år								
1991	1	6	40	23	30	100	44	508
1995	2	6	49	16	27	100	44	490
1998	1	7	54	17	21	100	43	433
Barn 0-2 år								
1991	2	8	42	23	25	100	43	171
1995	2	8	56	13	21	100	42	173
1998	2	6	60	12	19	100	42	156
Barn 3-6 år								
1991	1	6	39	25	30	100	45	118
1995	1	5	45	19	30	100	45	129
1998	1	8	47	24	20	100	43	114
Barn 7-15 år								
1991	1	4	40	23	33	100	45	219
1995	2	6	44	18	30	100	44	188
1998	1	8	53	15	22	100	44	163

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Utviklingen på 1990-tallet ser altså ut til å innebære mer vanlig heltidsarbeid blant fedre. I 1998 hadde 54 prosent av de sysselsatte fedrene en vanlig ukentlig arbeidstid på 37-40 timer når også biarbeidsforhold ble regnet med. I 1991 var andelen kun 40 prosent. Også dette stemmer med de utviklingstrekkene vi finner i AKU.

Til tross for økt sysselsettingsandel og mer heltidsarbeid blant mødre på 1990-tallet, og en nedgang i andelen fedre med lang ukentlig arbeidstid, er det altså fremdeles betydelige kjønnsforskjeller i den vanlige ukentlige arbeidstiden blant foreldre. Lang arbeidstid er langt mer utbredt blant fedre enn blant mødre, mens en arbeidstid tilsvarende deltid er vanligere blant mødre enn fedre. Dette reflekteres i at mødre har atskillig kortere gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid enn fedre, noe som gjelder enten vi kun ser på hovedyrke eller hoved- og biyrker samlet.

4.5. Arbeidstidens organisering. Arbeidstidsordning og fleksitid

Tabell 4.5.1 viser fordelingen av ulike arbeidstidsordninger i hovedyrket blant sysselsatte ansatte mødre og fedre i 1991 og 2000, slik det framkommer i levekårsundersøkelsene. Både for mødres og fedres vedkommende får vi her i all hovedsak det samme bildet som vi får gjennom innledningsintervjuet til Tidsbruksundersøkelsen 2000. Både for mødre og fedre er vanlig dagarbeid langt den vanligste arbeidstidsordningen. I 2000 oppgav 13 prosent av de ansatte mødrene at de hadde turnusarbeid, mens 7 prosent hadde en aller annen type skiftarbeid. Blant fedre hadde 5 prosent turnusarbeid, mens 9 prosent hadde en skiftordning. Både blant mødre og fedre er det forholdsvis få som har fast kvelds- eller nattarbeid. Levekårsundersøkelsene viser bare mindre endringer i fordelingen mellom de ulike arbeidstidsordningene på 1990-tallet, og det ser heller ikke ut til å være nevneverdige forskjeller mellom foreldre med barn i ulike aldersgrupper (tabell 4.5.2).

Tabell 4.5.3 viser andelen ansatte mødre og fedre som har regulert fleksitid på jobben. Ifølge Levekårsundersøkelsen 2000 har 25 prosent av de ansatte mødrene og 30 prosent av de ansatte fedrene slike ordninger. For mødrenes vedkommende stemmer denne andelen rimelig godt med det vi finner i Tidsbruksundersøkelsen fra samme år. For fedre finner vi derimot en noe høyere andel med fleksitid i Levekårs- enn i Tidsbruksundersøkelsen, 30 prosent mot 21 prosent. Forskjellen er på grensen til å være statistisk signifikant og kan altså skyldes stor usikkerhet ved tallene. Men den kan også bunne i at ordlyden i spørsmålene var noe ulik i de to undersøkelsene. I Levekårsundersøkelsen 2000 stilte man følgende spørsmål: Må du møte på arbeidet til et bestemt tidspunkt, har du regulert fleksitid eller må du ikke møte til noe bestemt tidspunkt? I Tidsbruksundersøkelsen lød spørsmålet som følger: Må du møte på arbeidet i hovedyrket ditt på et fast tidspunkt,

har du regulert fleksitid, eller kan du avpasse møtetidspunktet i forhold til dagens oppgaver? I begge undersøkelsene kan det tenkes at avgrensningen mellom de to siste svaralternativene er litt uklar for enkelte, og muligens er dette noe av forklaringen på at vi finner en noe høyere andel fedre med regulert fleksitid i Levekårs- enn i Tidsbruksundersøkelsen.

For mødre ser det ikke ut til å være forskjeller etter yngste barns alder i andelen med fleksitid. For fedres vedkommende kan det, ut fra Levekårsundersøkelsen, se ut til at andelen med fleksitid er høyere blant dem med de minste barna enn blant dem med store barn. Det lave antallet observasjoner i gruppene innebærer imidlertid at forskjellen ikke er statistisk signifikant.

Tabell 4.5.1. Arbeidstidsordninger i hovedyrket blant ansatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år. 1991 og 2000. Prosent

	1991	2000
Mødre		
Dagarbeid	67	70
Starter før 0600, slutter før 1800	1	0
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	6	5
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	5	1
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	3	2
2-skiftarbeid	5	3
3-skiftarbeid	2	4
Turnusordning	8	13
Annet	3	3
Antall observasjoner	417	429
Fedre		
Dagarbeid	77	76
Starter før 0600, slutter før 1800	1	1
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	6	5
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	-	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	1	0
2-skiftarbeid	6	3
3-skiftarbeid	2	6
Turnusordning	4	5
Annet	4	4
Antall observasjoner	435	451

Kilde: SSBs levekårsundersøkelser.

Tabell 4.5.2. Arbeidstidsordninger i hovedyrket blant ansatte gifte/samboende mødre og fedre med barn 0-15 år, etter yngste barns alder. 2000. Prosent

	0-2 år	3-6 år	7-15 år
Mødre			
Dagarbeid	65	75	69
Starter før 0600, slutter før 1800	1	-	-
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	5	5	5
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	2	-	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	3	2	2
2-skiftarbeid	2	2	4
3-skiftarbeid	7	2	3
Turnusordning	12	12	14
Annet	5	2	3
Antall observasjoner	130	123	176
Fedre			
Dagarbeid	73	79	77
Starter før 0600, slutter før 1800	2	1	1
Starter på dagtid, men slutter etter 1800	4	5	6
Fast kveldsarbeid (mellom 1800 og 2200)	-	-	-
Fast nattarbeid (mellom 2200 og 0600)	0	-	0
2-skiftarbeid	3	3	2
3-skiftarbeid	7	5	6
Turnusordning	5	5	4
Annet	5	2	4
Antall observasjoner	157	113	181

Kilde: SSBs Levekårsundersøkelse 2000.

Tabell 4.5.3. Andel ansatte med fleksitid og andel som tidvis utfører arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv. Tall for mødre og fedre med barn i ulike aldersgrupper. 2000. Prosent

	Barn 0-15 år	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Barn 7-15 år
Har regulert fleksitid				
Mødre	25	24	26	25
Fedre	30	33	31	27
Utfører arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv				
Mødre	6	8	4	5
Fedre	10	12	11	8
Antall observasjoner				
Mødre	429	130	123	176
Fedre	451	157	113	181

Kilde: SSBs Levekårsundersøkelse 2000.

4.6. Hvor mye yrkesarbeid utføres hjemme?

I Levekårsundersøkelsen 2000 ble arbeid utført hjemme registrert ved at de ansatte ble bedt om å avmerke ja eller nei når det gjaldt hvorvidt en rekke ulike beskrivelser passet på deres egen situasjon. Følgende forhold ble nevnt, og flere alternativer kunne merkes av:

- Arbeider i arbeidsgivers arbeidlokaler
- Har arbeidsplass i bil, tog, båt, fly e.l.
- Arbeider hjemme hos pasienter/klienter
- Utfører arbeid for din arbeidsgiver hjemme hos deg selv
- Arbeider som utleid arbeidskraft for andre virksomheter
- Arbeider som konsulent i andre virksomheter
- Arbeider som håndverker, selger, bud e.l. med varierende arbeidssted, men ikke som utleid arbeidskraft
- Annet

Det er altså den fjerde av disse beskrivelsen som er ment å fange opp hjemmearbeid blant ansatte. Det sies ikke noe om hvor stor del av arbeidstiden man eventuelt skal jobbe hjemme for at dette skal regnes med, om hjemmearbeidet skal være regelmessig eller sporadisk, eller om det skal inngå som en del av arbeidskontrakten eller ikke. Det er dermed rom for noe ulike tolkninger av dette spørsmålet. De som svarte bekreftende på at de utførte arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv, fikk så spørsmål om hvor mange timer i uka dette gjaldt, om dette i hovedsak var avtalt som del av den vanlige arbeidstiden, om det var ekstraarbeid eller begge deler.

Hjemmearbeid kartlegges altså på en annen måte i Levekårsundersøkelsen enn i Arbeidskraft- og Tidsbruksundersøkelsen. I AKU spørres ansatte om de har en arbeidstidsavtale som innebærer at deler av arbeidet utføres i egen bolig, og hvor ofte de eventuelt gjør dette (jf. kapittel 2.10). Her er det altså kun hjemmearbeid som er regulert i arbeidskontrakten som kartlegges. Selvstendig næringsdrivende og familiearbeidere får imidlertid spørsmål om de utfører deler

av arbeidet i egen bolig. I Tidsbruksundersøkelsen kartlegges derimot alt arbeid som utføres hjemme, uansett om dette inngår i arbeidskontrakten eller ikke, og uansett om det utgjør en liten eller stor del av folks samlede arbeidstid (jf. kapittel 3.4).

Som det framgår av tabell 4.5.3, oppgir kun en liten andel av de ansatte i Levekårsundersøkelsen at de utfører arbeid for arbeidsgiver hjemme hos seg selv. Blant mødre gjelder det 6 prosent og blant fedre 10 prosent. Både for mødre og fedre ser det ut til å være lite variasjon etter yngste barns alder.

De fleste som har svart bekreftende på at beskrivelsen "Utfører arbeid for din arbeidsgiver hjemme hos deg selv" passer for deres egen situasjon, bruker forholdsvis lite tid på hjemmearbeid. Om lag 1/3 bruker mindre enn 5 timer per uke, 1/3 bruker 5-9 timer per uke, og 1/3 bruker minst 10 timer per uke. I gjennomsnitt bruker ansatte fedre med hjemmearbeid ifølge Levekårsundersøkelsen om lag 9 timer i gjennomsnitt per uke til slikt arbeid, mens gjennomsnittet for mødre er 8,5 timer per uke. Regner vi dette om til gjennomsnitt for alle ansatte, gir dette om lag 54 minutter per uke, eller 8 minutter per dag, for fedre. For mødre blir gjennomsnittene 30 minutter per uke, eller 4 minutter per dag.

Dette er noe lavere anslag enn hva som framkommer gjennom Tidsbruksundersøkelsen 2000. Som vist i kapittel 3.4, viser Tidsbruksundersøkelsen at ansatte mødre i gjennomsnitt bruker 11 minutter per dag til hjemmearbeid, mens ansatte fedre i gjennomsnitt bruker 13 minutter per dag.¹⁴ Når Tidsbruksundersøkelsen gir noe høyere anslag for tid til hjemmearbeid enn Levekårsundersøkelsen, kan dette ha sammenheng med at tidsdagboka er mer følsom enn et strukturert spørreskjema for uregelmessig arbeidsinnsats hjemme på kveldstid og i helgene. Videre kan det hevdes at selve spørsmålsstillingen i Levekårsundersøkelsen kan medføre at en noe hjemmearbeid faller utenfor. Det er uklart hvor omfattende hjemmearbeidet skal være for at man skal svare bekreftende på at beskrivelsen "Utfører arbeid for din arbeidsgiver hjemme hos deg selv" passer på ens egen arbeidssituasjon. Ansatte som frivillig og kanskje sporadisk skjøter på arbeidsdagen med ekstrainsats hjemme på ettermiddags- eller kveldstid vil nok ikke alltid oppfatte det slik at utsagnet i dette spørsmålet er karakteristisk for deres arbeidssituasjon.

¹⁴ Forskjellen mellom anslagene for hjemmearbeid basert på Tidsbruks- og Levekårsundersøkelsen er i realiteten enda mer markert enn det som framkommer her. Gjennomsnittet i Tidsbruksundersøkelsen gjelder for samtlige uker i året, mens spørsmålene i Levekårsundersøkelser refererer til arbeidsuker, dvs. at ferier er holdt utenfor.

Uansett bekrefter Levekårsundersøkelsen inntrykket fra Tidsbruksundersøkelsen og AKU av at hjemmearbeid utgjør en beskjeden andel av foreldres samlede arbeidsinnsats, noe som også er vist i Rønning (2002). Rønning viser for øvrig også at hjemmearbeid i følge Levekårsundersøkelsen er vanligere blant dem som arbeider mye enn blant dem som arbeider mindre, vanligere blant administrative ledere og akademikere enn blant andre yrkesgrupper, og vanligere blant dem med lang utdanning enn blant dem med mindre utdanning. Også dette stemmer med mønstrene vi finner i Tidsbruksundersøkelsen.

4.7. Levekårsundersøkelsene som kilde for å belyse foreldres arbeidstid. En oppsummering

Levekårsundersøkelsene inneholder altså en god del spørsmål som kan benyttes til å analysere foreldres arbeidstid og arbeidstidsordninger, og særlig gjelder dette de undersøkelsene der arbeidsmiljø er hovedtema. I dette kapitlet har vi fokusert mest på hvor mye foreldre jobber, men har også vist enkelte resultater fra spørsmål som kan belyse når og hvor de jobber. Arbeidstidsbegrepet i levekårsundersøkelsene skiller seg altså fra det som benyttes i AKU og i dagbokdelen i tidsbruksundersøkelsene ved at man spør om *vanlig ukentlig arbeidstid* i hovedyrket og eventuelt biyrke, og ikke om avtalt eller faktisk arbeidstid. Likevel ser vi i all hovedsak samme endringsmønstre for mødres og fedres arbeidstid på 1990-tallet som dem vi får i AKU. Omfanget av arbeidstiden skiller seg imidlertid noe fra hverandre i de ulike undersøkelsene, noe som bl.a. må sees i lys av de ulike arbeidstidbegrepene som benyttes.

Levekårsundersøkelsene har betydelig mindre utvalg enn AKU og gir følgelig mer begrensede muligheter for å se på undergrupper av foreldre. Eksempelvis var det i Levekårsundersøkelsen 2000 535 gifte/samboende mødre med barn 0-15 år i husholdningen. Av disse var 447 sysselsatt. I dette kapitlet har vi presentert tall for grupper av mødre etter yngste barns alder. For sysselsatte mødre med barn 0-2 år har vi da 137 observasjoner, noe som gir forholdsvis stor usikkerhet ved resultatene. Ønsker vi å dele opp gruppen av mødre etter flere kjennetegn samtidig, f.eks. etter utdanningsnivå og yngste barns alder, blir antall observasjoner straks for lavt til at vi kan foreta meningsfulle tabellanalyser. Ved hjelp av multivariate analyseteknikker vil det imidlertid være mulig å se på betydningen av en del ulike faktorer samtidig, f.eks. for hvor mye mødre jobber, eller for hvorvidt man utfører arbeid hjemme eller ikke.

En styrke ved Levekårsundersøkelsene er at den gir mulighet for å studere sammenhengen mellom foreldres arbeidstid og andre sider ved deres dagligliv eller levekår. Eksempelvis kan man analysere sammenhengen mellom arbeidstid og sosial deltaking, deltaking i ulike fritidsaktiviteter, eller bruk av ulike tilsynsordninger for barn. Slike analyser er ikke foretatt her.

Tabellene i dette kapitlet er basert på tverrsnittsdelen av levekårsundersøkelsene. Levekårsundersøkelsene har imidlertid også en paneldel der man følger enkeltindivider over tid (se f.eks. Kleven (2002)). Denne kan gi grunnlag for å analysere eksempelvis hvordan foreldre tilpasser seg i yrkeslivet etter hvert som barna blir eldre, og hvordan disse tilpasningene henger sammen med tilpasninger på andre områder. Dette materialet er imidlertid foreløpig forholdsvis lite utnyttet.

Litteratur

Belsby, Liv (2003): Frafall og vekter i Tidsbruksundersøkelsen 2000-2001, Notater 2003/57, Statistisk sentralbyrå.

Bø, Tor Petter og Inger Håland (2002): Dokumentasjon av arbeidskraftundersøkelsen (AKU), Notater 2002/24, Statistisk sentralbyrå.

Callister, Paul og Sylvia Dixon (2001): Home work patterns: Evidence from the New Zealand Time Use Survey, Paper presented at the 2001 International Association for Time Use Research Conference, Oslo, 3-5 October.

Carlin, Paul, S. og Lennart Flood (1997): Do children affect the labor supply of Swedish men? Time diary vs. survey data. *Labour Economics*, nr. 4: 167-183.

Ellingsæter, Anne Lise (1991): Hvorfor jobber pappa overtid? Om årsaker til og konsekvenser av fedres lange arbeidstid. I Runa Haukaa (red): *Nye kvinner, nye menn*. Oslo: Ad Notam.

Ellingsæter, Anne Lise (2001): Tidsregimer under omforming. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, årg. 42 (3): 347-372.

Haraldsen, Gustav og Hege Kitterød (1992): *Døgnet rundt. Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90*, SØS nr. 76, Statistisk sentralbyrå.

Hochschild, Arlie (1997): *The Time Bind. When Work Becomes Home and Home Becomes Work*. New York. Metropolitan Books. Henry Holt and Company.

Kitterød, Ragni Hege (2001): Tidsbruk og tidsbruksønsker - endring og variasjon. Kap. 3 i Anders Barstad (red): På vei mot det gode samfunn? Utredning til Finansdepartementet i forbindelse med arbeidet med nytt Langtidsprogram, 2000-2005, Notater 2001/21, Statistisk sentralbyrå

Kitterød, Ragni Hege (2002): Hjemmearbeid blant foreldre - stor oppmerksomhet, men beskjedent omfang. *Samfunnsspeilet* 2002, 4-5, Statistisk sentralbyrå, 65-77.

Kitterød, Ragni Hege og Randi Kjeldstad (2002a): Strammere tidsklemme? Endringer i mødres og fedres arbeidstid på 1990-tallet. *Samfunnsspeilet* 2002, 4-5, Statistisk sentralbyrå, 78-90.

Kitterød, Ragni Hege og Randi Kjeldstad (2002b): *More full-time work for mothers - less long hours for fathers. A Labour Force Survey analysis of Norwegian parents 1991-2000*. Working paper no. 21. UNECE Work Session on Gender Statistics, Geneva, 23-25 September 2002. Published at (www.unece.org/stat/documents/2002.09.gender.htm).

Kitterød, Ragni Hege og Randi Kjeldstad (2003): A new father's role? Employment patterns among Norwegian fathers 1991-2001. *Economic Survey* 2003, 1, Statistisk sentralbyrå, 39-51.

Kitterød, Ragni Hege og Kari-Mette Roalsø (1996): Arbeidstid og arbeidstidsønsker blant foreldre, *Samfunnsspeilet* 1996, 1, Statistisk sentralbyrå, 12-23.

Kjeldstad, Randi og Marit Rønsen (2002): *Enslige forsørgere på arbeidsmarkedet 1980-1999. En sammenligning med gifte mødre og fedre*, Statistiske analyser 49, Statistisk sentralbyrå.

Kleven, Øyvinn (2002): Samordnet levekårsundersøkelse. Dokumentasjonsrapport, Notater 2002/41. Statistisk sentralbyrå.

Kvande, Elin (1994): 6-timers kvinnen og 60-timers mannen. I Brit Fougner & Mona Asp Larsen (red): *Norden - kvinners paradis?* Nordisk Ministerråd, Nord: 1994:14.

Lohne, Ylva og Helge Nome Næsheim (2003): Omfanget av deltidsarbeid. *Økonomiske analyser* 2003, 6, Statistisk sentralbyrå, 39-43.

Niemi, Iris (1993): Systematic Error in Behavioral Measurement: Comparing Results from Interview and Time Budget Studies. *Social Indicators Research*, vol 30 (2-3): 229-244.

NOU 1999: 34: *Nytt millennium - nytt arbeidsliv? Trygghet og verdiskaping i et fleksibelt arbeidsliv.* Innstilling fra Arbeidslivsutvalget.

Robinson, John P. og Geoffrey Godbey (1997): *Time for Life. The Surprising Ways Americans Use Their Time.* Pennsylvania, The Pennsylvania State University Press, University Park.

Roll-Hansen, Dag (1999): Samordnet levekårsundersøkelse 1998 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport, Notater 1999/40, Statistisk sentralbyrå.

Rønning, Elisabeth (2002a): Statistisk sentralbyrås tidsbruksundersøkelse 2000/01. Dokumentasjon og resultater fra intervjuet, Notater 2002/26. Statistisk sentralbyrå,

Rønning, Elisabeth (2002b): Jakten på den moderne arbeider, *Samfunnsspeilet*, 2002, 4-5, Statistisk sentralbyrå, 91-105.

Statistisk sentralbyrå (1992a): *Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90*, NOS C10, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1992b): *Levekårsundersøkelsen 1991*. NOS C43, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1996): *Levekårsundersøkelsen 1995*. NOS C301, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1998): *Arbeidsmarkedsstatistikk 1996-1997*. NOS C467, Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå (2003): *Arbeidskraftundersøkelsen 2001*. NOS C748, Statistisk sentralbyrå.

Sørensen, Bjørg Aase (1999): Arbeidslivsforskningens utfordringer til kvinneforskningen: ...retorikk og lokale virkeligheter i det "nye" arbeidslivet. *Nytt om kvinneforskning*, nr. 3: 50-69.

Telenor (1998): Hjemmebasert fjernarbeid i Norge 1994-97. Faglig nyhetsbrev fra Telenor FoU, nr. 2

Vågane, Liva (2001): Samordnet levekårsundersøkelse 2000 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport, Notater 2001/34, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2002): *Tid alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000.*, Statistiske analyser 52, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg

Tabeller

A2.4.1. Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sysselsatte											
I alt	58,6	56,6	56,4	58,2	63,2	64,3	62,7	64,7	68,7	69,6	70,4
Yngste barn 0-2 år	33,5	36,7	33,4	38,0	34,6	35,4	33,4	38,6	30,4	37,6	31,2
Yngste barn 3-6 år	49,9	50,2	48,0	51,5	58,9	57,7	59,3	64,1	66,6	61,0	64,8
Yngste barn 7-10 år	65,3	61,7	68,1	65,2	68,8	71,4	64,6	68,5	80,1	75,1	76,3
Yngste barn 11-15 år	79,4	79,2	76,7	76,8	80,4	81,3	82,5	81,3	79,8	86,7	84,6
Arbeidsledige											
I alt	5,7	6,8	7,7	7,7	4,6	5,6	6,5	5,0	4,6	3,9	5,0
Yngste barn 0-2 år	5,0	7,7	6,7	8,1	4,4	8,8	8,4	4,7	5,1	6,1	5,6
Yngste barn 3-6 år	6,4	6,6	8,2	8,8	7,8	5,2	6,3	6,3	6,0	5,2	6,8
Yngste barn 7-10 år	6,8	9,0	7,4	8,0	4,0	7,4	6,5	5,7	4,4	3,6	4,8
Yngste barn 11-15 år	4,5	3,9	7,9	5,5	1,5	2,8	5,7	2,5	3,0	1,8	3,2
Utenfor arbeidsstyrken											
I alt	35,7	36,6	36,0	34,1	32,2	30,1	30,8	30,2	26,7	26,5	24,7
Yngste barn 0-2 år	61,5	55,6	59,9	53,9	61,0	55,8	58,2	56,7	64,5	56,3	63,2
Yngste barn 3-6 år	43,7	43,2	43,8	39,7	33,3	37,2	34,4	29,6	27,4	33,8	28,4
Yngste barn 7-10 år	27,8	29,4	24,5	26,8	27,1	21,1	28,9	25,8	15,5	21,3	18,9
Yngste barn 11-15 år	16,1	16,9	15,3	17,7	18,1	15,9	11,8	16,2	17,2	11,5	12,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.4.2. Andel sysselsatte, arbeidsledige og utenfor arbeidsstyrken av alle enslige fedre. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sysselsatte											
I alt	81,6	82,2	79,5	81,8	75,7	82,0	84,6	90,0	89,7	82,3	86,7
Arbeidsledige											
I alt	5,6	5,1	6,5	4,3	7,3	5,9	3,8	0,4	3,6	3,0	3,9
Utenfor arbeidsstyrken											
I alt	12,8	12,6	14,0	13,9	17,1	12,2	11,6	9,6	6,7	14,7	9,4

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.4.3. Befolkningen 16-74 år etter arbeidsstyrkestatus. Sysselsatte i prosent av befolkningen. Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Kvinner og menn 1991-2001

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Sysselsatte											
I alt	64,7	64,3	64,1	64,9	66,2	67,8	69,6	71,0	71,0	70,9	70,9
Kvinner	59,2	59,0	59,1	59,8	61,1	62,6	64,4	66,0	66,5	66,6	66,8
Menn	70,2	69,6	69,1	69,9	71,3	72,9	74,7	76,0	75,4	75,1	74,9
Arbeidsledige											
I alt	5,5	5,9	6,0	5,4	4,9	4,8	4,0	3,2	3,2	3,4	3,5
Kvinner	5,0	5,1	5,2	4,7	4,6	4,9	4,2	3,2	3,0	3,2	3,4
Menn	5,9	6,5	6,6	6,0	5,2	4,8	3,9	3,1	3,3	3,6	3,6

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.5.1. Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatt av alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I arbeid											
I alt	47,5	49,1	46,0	51,5	56,3	55,1	52,8	54,1	54,9	57,5	60,0
Yngste barn 0-2 år	27,3	23,1	25,0	30,8	30,0	22,2	27,3	30,8	20,0	22,2	22,2
Yngste barn 3-6 år	38,9	44,4	36,4	50,0	52,4	48,0	55,0	56,5	59,1	50,0	55,0
Yngste barn 7-10 år	53,8	50,0	64,3	58,8	64,7	58,8	54,5	60,9	65,0	61,9	65,2
Yngste barn 11-15 år	70,6	69,2	71,4	62,5	64,7	72,2	72,2	68,8	72,2	71,4	73,9
Midlertidig fraværende											
I alt	10,2	8,8	9,5	7,4	7,8	10,1	9,7	10,8	12,7	12,3	10,7
Yngste barn 0-2 år	9,1	15,4	8,3	7,7	10,0	11,1	9,1	7,7	10,0	11,1	11,1
Yngste barn 3-6 år	11,1	5,6	9,1	4,5	4,8	8,0	5,0	8,7	9,1	9,1	10,0
Yngste barn 7-10 år	7,7	7,1	7,1	5,9	5,9	11,8	9,1	8,7	15,0	14,3	8,7
Yngste barn 11-15 år	5,9	7,7	7,1	12,5	11,8	11,1	11,1	12,5	11,1	14,3	13,0
Ikke sysselsatt											
I alt	42,4	42,1	44,4	41,2	35,9	34,8	37,5	35,1	32,4	30,1	29,3
Yngste barn 0-2 år	63,6	61,5	66,7	61,5	60,0	66,7	63,6	61,5	70,0	66,7	66,7
Yngste barn 3-6 år	50,0	50,0	54,5	45,5	42,9	44,0	40,0	34,8	31,8	40,9	35,0
Yngste barn 7-10 år	38,5	42,9	28,6	35,3	29,4	29,4	36,4	30,4	20,0	23,8	26,1
Yngste barn 11-15 år	23,5	23,1	21,4	25,0	23,5	16,7	16,7	18,8	16,7	14,3	13,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.5.2. Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Midlertidig fraværende											
I alt	17,0	15,0	15,9	13,4	13,2	15,2	15,9	15,7	18,1	18,6	16,0
Yngste barn 0-2 år	39,6	33,0	33,1	27,3	34,4	33,4	36,7	25,3	44,2	35,1	49,2
Yngste barn 3-6 år	18,6	13,6	14,3	9,4	9,5	16,8	11,2	16,6	15,5	18,2	14,0
Yngste barn 7-10 år	14,4	9,8	14,6	11,3	10,4	12,2	15,1	14,9	18,7	17,0	14,5
Yngste barn 11-15 år	11,3	12,2	12,3	13,4	13,2	12,2	15,1	12,0	14,6	17,3	13,8
I arbeid											
I alt	83,0	85,0	84,1	86,6	86,8	84,8	84,1	84,3	81,9	81,4	84,0
Yngste barn 0-2 år	60,4	67,0	66,9	72,7	65,6	66,6	63,3	74,7	55,8	64,9	50,8
Yngste barn 3-6 år	81,4	86,4	85,7	90,6	90,5	83,2	88,8	83,4	84,5	81,8	86,0
Yngste barn 7-10 år	85,6	90,2	85,4	88,7	89,6	87,8	84,9	85,1	81,3	83,0	85,5
Yngste barn 11-15 år	88,7	87,8	87,7	86,6	86,8	87,8	84,9	88,0	85,4	82,7	86,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.5.3. Andel i arbeid, midlertidig fraværende og ikke sysselsatt av alle enslige fedre. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I arbeid											
I alt	75,0	75,0	71,4	71,4	66,7	83,3	66,7	77,8	77,8	80,0	81,8
Midlertidig fraværende											
I alt	12,5	12,5	14,3	14,3	16,7	16,7	11,1	11,1	11,1	10,0	9,1
Ikke sysselsatt											
I alt	12,5	12,5	14,3	14,3	16,7	0,0	22,2	11,1	11,1	10,0	9,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.5.4. Andel i arbeid og midlertidig fraværende av sysselsatte enslige fedre. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Midlertidig fraværende											
I alt	10,4	10,4	14,3	11,3	11,3	10,6	12,8	12,4	11,1	10,0	9,0
I arbeid											
I alt	89,6	89,6	85,7	88,7	88,7	89,4	87,2	87,6	88,9	90,0	91,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.6.1. Sysselsatte enslige mødre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	18,5	19,5	19,2	20,4	18,7	18,7	20,5	18,5	14,2	13,9	12,3
Yngste barn 0-2 år	15,9	20,3	27,6	24,4	19,7	26,0	30,0	31,9	22,3	27,3	25,3
Yngste barn 3-6 år	21,8	21,4	24,9	24,7	25,8	23,2	22,1	18,9	18,1	17,8	16,2
Yngste barn 7-10 år	20,3	22,7	18,5	18,6	19,2	18,6	22,4	17,0	14,6	15,2	11,0
Yngste barn 11-15 år	15,8	15,0	11,5	16,3	11,5	12,9	15,1	14,8	8,2	7,4	9,0
20-36 timer (deltid)											
I alt	21,4	22,2	25,5	25,6	22,6	23,6	23,1	26,7	26,5	25,1	21,7
Yngste barn 0-2 år	19,4	23,1	19,2	28,0	19,9	22,3	19,6	34,6	29,8	23,9	14,1
Yngste barn 3-6 år	22,2	24,5	21,6	27,0	26,6	24,0	24,3	27,8	33,3	30,6	27,0
Yngste barn 7-10 år	23,4	20,9	28,6	23,7	21,4	30,0	24,2	23,3	25,3	23,1	22,8
Yngste barn 11-15 år	20,2	21,0	28,7	25,0	20,8	18,1	21,9	26,5	20,3	23,1	18,4
32-40 timer (heltid)											
I alt	54,9	52,8	50,7	50,0	53,6	53,1	51,2	49,7	53,8	54,3	60,1
Yngste barn 0-2 år	57,8	48,6	50,1	46,2	56,3	48,5	50,4	32,2	45,6	41,2	59,2
Yngste barn 3-6 år	51,7	48,5	50,3	44,7	44,7	48,5	47,7	48,3	46,4	46,8	52,3
Yngste barn 7-10 år	49,5	52,2	47,8	52,5	52,3	46,7	48,6	54,6	54,5	56,6	62,4
Yngste barn 11-15 år	59,7	58,7	53,9	54,2	61,8	64,0	56,6	52,0	62,0	60,3	63,4
41-49 timer											
I alt	3,8	3,5	2,9	2,5	3,3	2,9	3,3	3,1	4,2	5,2	4,1
Yngste barn 0-2 år	5,1	4,1	1,6	0,6	3,2	3,2	0,0	1,4	0,5	5,3	1,4
Yngste barn 3-6 år	2,7	3,6	2,7	2,1	1,7	2,3	5,3	3,9	1,8	4,8	3,5
Yngste barn 7-10 år	4,7	3,3	2,7	3,3	4,3	2,9	2,0	1,5	3,4	3,3	2,5
Yngste barn 11-15 år	3,5	3,4	3,7	2,7	4,0	3,2	3,9	4,8	8,1	7,0	6,3
50 timer og over											
I alt	1,5	2,0	1,7	1,6	1,9	1,7	1,9	2,0	1,4	1,5	1,8
Yngste barn 0-2 år	1,8	3,9	1,6	0,7	0,9	0,0	0,0	0,0	1,8	2,4	0,0
Yngste barn 3-6 år	1,6	2,1	0,4	1,5	1,2	2,0	0,6	1,0	0,4	0,0	1,0
Yngste barn 7-10 år	2,1	0,8	2,4	1,9	2,8	1,8	2,8	3,6	2,2	1,7	1,3
Yngste barn 11-15 år	0,8	1,9	2,3	1,8	1,9	1,8	2,6	1,9	1,4	2,2	2,9

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.6.2. Sysselsatte enslige fedre etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	1,6	1,2	2,1	1,9	2,6	4,2	1,8	1,7	1,8	3,2	4,0
20-36 timer (deltid)											
I alt	7,4	8,7	8,9	5,6	2,3	5,7	1,9	2,8	5,1	4,2	2,0
32-40 timer (heltid)											
I alt	70,7	69,9	73,4	80,0	77,7	65,7	79,4	78,7	70,9	73,2	74,8
41-49 timer											
I alt	6,0	9,8	4,8	6,5	6,1	13,6	9,7	10,0	7,5	7,9	9,9
50 timer og over											
I alt	14,3	10,5	10,9	6,1	11,3	10,8	7,2	6,8	14,7	11,5	9,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.6.3. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte enslige mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	31,0	30,4	30,5	30,0	30,9	30,6	30,5	30,4	31,5	32,0	32,9
Yngste barn 0-2 år	31,7	30,3	29,0	28,4	30,4	28,0	27,6	25,7	28,1	28,0	29,6
Yngste barn 3-6 år	29,7	29,6	29,0	28,4	28,2	29,0	29,7	29,5	29,1	29,6	31,1
Yngste barn 7-10 år	30,6	29,6	30,3	30,7	31,2	30,1	30,2	31,7	31,9	32,1	33,1
Yngste barn 11-15 år	32,0	31,9	32,6	31,4	33,2	33,3	32,3	31,8	34,1	34,4	34,5
1-19 timer											
I alt	13,2	13,6	14,0	12,8	13,1	13,2	13,5	13,1	12,6	12,5	13,3
Yngste barn 0-2 år	11,9	12,2	14,1	12,7	12,9	10,1	10,8	11,8	9,0	11,8	12,4
Yngste barn 3-6 år	13,2	13,9	13,5	12,4	12,7	13,1	12,7	11,4	11,9	10,4	12,6
Yngste barn 7-10 år	12,7	13,7	13,9	11,7	13,2	13,7	14,8	14,5	13,9	13,1	13,1
Yngste barn 11-15 år	14,1	14,0	15,1	14,4	13,9	14,2	14,1	14,9	13,6	15,3	14,6
20-36 timer (deltid)											
I alt	26,9	26,2	26,9	26,7	27,2	26,9	27,1	26,6	26,7	27,3	27,8
Yngste barn 0-2 år	27,0	26,4	26,5	27,4	25,2	26,3	27,9	26,9	26,4	24,4	26,3
Yngste barn 3-6 år	25,6	25,8	26,6	25,9	27,0	26,6	27,3	26,6	26,1	26,5	27,6
Yngste barn 7-10 år	27,4	25,7	25,9	26,1	26,4	26,5	26,3	26,5	27,1	27,7	28,2
Yngste barn 11-15 år	27,6	27,0	28,0	27,7	28,7	28,0	27,6	26,5	27,4	28,3	27,9
32-40 timer (heltid)											
I alt	37,4	37,5	37,5	37,5	37,4	37,3	37,2	37,2	37,1	37,4	37,4
Yngste barn 0-2 år	37,6	37,5	37,4	37,3	37,2	37,3	37,5	37,6	37,1	37,2	37,3
Yngste barn 3-6 år	37,4	37,5	37,5	37,6	37,5	37,2	37,1	37,1	37,1	37,4	37,4
Yngste barn 7-10 år	37,5	37,4	37,5	37,5	37,4	37,2	37,0	37,3	37,3	37,5	37,5
Yngste barn 11-15 år	37,5	37,6	37,4	37,4	37,5	37,4	37,2	37,1	37,1	37,3	37,4
41-49 timer											
I alt	44,1	44,4	43,8	44,5	44,2	43,6	43,6	43,9	44,1	44,2	43,6
Yngste barn 0-2 år	43,8	45,0	44,0	41,5	45,0	42,8	-	41,4	42,5	44,9	44,5
Yngste barn 3-6 år	44,7	43,4	44,6	45,0	43,7	43,1	43,5	43,7	44,6	44,1	43,4
Yngste barn 7-10 år	42,8	44,1	42,7	43,5	44,4	44,3	44,3	44,2	43,7	44,5	44,0
Yngste barn 11-15 år	45,2	45,2	43,9	45,4	44,2	43,6	43,5	44,4	44,2	44,1	43,5
50 timer og over											
I alt	55,4	56,3	57,9	56,4	58,1	57,1	57,8	61,6	58,1	55,2	54,9
Yngste barn 0-2 år	51,9	55,1	58,2	51,0	50,0	-	-	-	60,0	53,4	-
Yngste barn 3-6 år	56,2	56,5	55,0	53,5	55,1	52,4	60,2	61,9	55,0	-	54,0
Yngste barn 7-10 år	53,5	55,0	58,8	60,6	60,4	53,1	58,8	60,1	55,7	58,6	55,0
Yngste barn 11-15 år	59,7	57,8	57,4	55,4	58,0	65,3	56,3	65,2	62,3	53,2	55,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.6.4. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig arbeidstid for sysselsatte enslige fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	39,5	38,9	39,0	38,1	39,7	38,7	38,4	39,3	39,9	39,2	39,1
1-19 timer											
I alt	9,1	12,7	10,9	18,4	10,0	11,8	2,4	19,0	9,8	9,6	16,6
20-36 timer (deltid)											
I alt	26,9	27,4	30,0	29,1	31,4	27,1	24,3	23,6	20,8	29,3	25,6
32-40 timer (heltid)											
I alt	37,7	37,5	37,3	37,6	37,4	37,3	37,6	37,7	37,5	37,6	37,8
41-49 timer											
I alt	45,6	43,8	45,0	44,8	45,2	44,0	43,8	43,4	43,9	44,4	44,7
50 timer og over											
I alt	59,3	61,3	62,5	61,4	61,2	59,6	54,3	69,1	59,9	58,2	56,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.1. Sysselsatte enslige mødre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ikke i arbeid											
I alt	14,7	15,2	14,3	12,5	14,6	17,8	15,6	18,8	18,8	17,6	17,0
Yngste barn 0-2 år	50,0	40,0	25,0	20,0	50,0	0,0	25,0	20,0	66,7	33,3	66,7
Yngste barn 3-6 år	11,1	11,1	10,0	16,7	8,3	14,3	8,3	20,0	20,0	15,4	23,1
Yngste barn 7-10 år	12,5	0,0	20,0	18,2	8,3	8,3	14,3	12,5	18,8	18,8	11,8
Yngste barn 11-15 år	15,4	20,0	9,1	8,3	15,4	13,3	6,7	23,1	13,3	11,1	15,0
1-19 timer											
I alt	14,7	18,2	17,1	17,5	14,6	15,6	17,8	16,7	14,6	13,7	13,2
Yngste barn 0-2 år	50,0	40,0	25,0	20,0	50,0	0,0	25,0	20,0	66,7	33,3	66,7
Yngste barn 3-6 år	22,2	22,2	20,0	16,7	25,0	21,4	25,0	20,0	20,0	23,1	15,4
Yngste barn 7-10 år	12,5	25,0	10,0	18,2	16,7	16,7	21,4	12,5	12,5	12,5	11,8
Yngste barn 11-15 år	15,4	20,0	9,1	8,3	15,4	13,3	6,7	23,1	13,3	11,1	15,0
20-36 timer											
I alt	29,4	30,3	31,4	32,5	29,3	31,1	33,3	31,3	31,3	29,4	30,2
Yngste barn 0-2 år	25,0	20,0	25,0	40,0	25,0	33,3	25,0	40,0	33,3	33,3	0,0
Yngste barn 3-6 år	33,3	33,3	30,0	33,3	33,3	28,6	33,3	33,3	33,3	30,8	30,8
Yngste barn 7-10 år	37,5	25,0	30,0	27,3	33,3	41,7	35,7	31,3	31,3	25,0	35,3
Yngste barn 11-15 år	30,8	30,0	36,4	33,3	30,8	26,7	40,0	30,8	26,7	27,8	25,0
37-40 timer											
I alt	29,4	27,3	28,6	27,5	29,3	26,7	24,4	25,0	25,0	29,4	28,3
Yngste barn 0-2 år	25,0	20,0	25,0	20,0	25,0	33,3	25,0	20,0	0,0	0,0	0,0
Yngste barn 3-6 år	22,2	22,2	30,0	25,0	25,0	28,6	25,0	20,0	20,0	30,8	23,1
Yngste barn 7-10 år	25,0	37,5	30,0	27,3	25,0	25,0	21,4	31,3	31,3	31,3	29,4
Yngste barn 11-15 år	30,8	30,0	27,3	25,0	30,8	33,3	26,7	23,1	26,7	33,3	35,0
41-49 timer											
I alt	8,8	6,1	5,7	7,5	7,3	6,7	6,7	6,3	8,3	5,9	7,5
Yngste barn 0-2 år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yngste barn 3-6 år	11,1	11,1	10,0	8,3	8,3	7,1	8,3	6,7	6,7	0,0	7,7
Yngste barn 7-10 år	12,5	12,5	10,0	9,1	8,3	8,3	7,1	6,3	6,3	6,3	5,9
Yngste barn 11-15 år	7,7	10,0	9,1	8,3	7,7	13,3	6,7	7,7	13,3	11,1	10,0
50 timer og over											
I alt	2,9	3,0	2,9	2,5	4,9	2,2	2,2	2,1	2,1	3,9	3,8
Yngste barn 0-2 år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yngste barn 3-6 år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yngste barn 7-10 år	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	6,3	0,0	6,3	5,9
Yngste barn 11-15 år	0,0	0,0	9,1	8,3	7,7	6,7	6,7	0,0	6,7	5,6	5,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.2. Enslige mødre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	18,3	20,0	19,0	19,6	17,4	18,3	20,0	21,1	16,7	17,7	15,9
Yngste barn 0-2 år	13,3	26,3	39,3	26,9	17,2	26,8	25,1	27,5	19,1	33,4	39,7
Yngste barn 3-6 år	21,3	23,0	21,6	21,4	23,3	24,1	24,5	25,0	22,1	23,7	21,0
Yngste barn 7-10 år	19,1	21,1	16,2	18,9	17,8	18,4	22,4	16,9	15,0	16,2	15,0
Yngste barn 11-15 år	17,0	14,4	13,2	16,0	11,5	11,4	13,1	19,7	12,9	12,4	11,1
20-36 timer											
I alt	35,1	34,6	36,4	37,1	34,8	37,4	40,6	37,7	37,8	35,2	35,8
Yngste barn 0-2 år	49,5	34,9	24,0	43,3	33,2	33,2	40,0	47,8	44,9	42,1	31,5
Yngste barn 3-6 år	35,7	34,5	37,2	38,2	35,4	35,2	35,8	37,5	44,0	38,9	38,6
Yngste barn 7-10 år	35,3	31,9	38,3	34,6	36,4	44,1	39,7	35,4	37,0	33,7	38,8
Yngste barn 11-15 år	31,8	36,7	37,4	36,4	33,2	34,6	45,6	37,4	31,5	32,8	31,7
37-40 timer											
I alt	33,5	33,1	33,0	31,6	34,2	31,8	27,9	30,0	31,5	35,3	34,6
Yngste barn 0-2 år	29,2	29,8	30,3	24,1	35,4	29,9	31,7	17,1	26,3	16,5	26,1
Yngste barn 3-6 år	31,6	31,4	31,9	30,7	31,4	31,3	28,4	27,5	25,0	32,0	30,4
Yngste barn 7-10 år	30,3	33,4	33,8	34,6	32,8	26,7	25,8	37,4	36,9	38,6	32,7
Yngste barn 11-15 år	37,6	35,2	33,9	32,3	38,0	36,9	28,7	28,0	32,8	37,6	39,7
41-49 timer											
I alt	9,0	8,7	7,4	7,3	8,6	9,1	8,2	8,1	10,5	8,0	9,6
Yngste barn 0-2 år	1,2	9,0	1,2	4,8	11,2	8,5	3,2	7,6	3,2	5,8	2,7
Yngste barn 3-6 år	8,7	7,7	7,3	5,9	6,8	6,7	8,7	8,5	6,8	4,2	7,4
Yngste barn 7-10 år	10,0	9,3	6,7	8,0	7,1	7,6	8,3	5,1	7,8	7,0	9,1
Yngste barn 11-15 år	9,9	8,9	9,8	8,8	10,9	12,8	8,5	11,4	18,1	12,0	12,0
50 timer og over											
I alt	4,1	3,7	4,3	4,3	5,0	3,4	3,4	3,1	3,5	3,8	4,2
Yngste barn 0-2 år	6,8	0,0	5,2	0,9	3,1	1,6	0,0	0,0	6,4	2,1	0,0
Yngste barn 3-6 år	2,7	3,3	2,0	3,8	3,1	2,7	2,7	1,5	2,0	1,2	2,6
Yngste barn 7-10 år	5,3	4,3	4,9	3,9	5,8	3,2	3,8	5,1	3,3	4,5	4,3
Yngste barn 11-15 år	3,7	4,8	5,6	6,5	6,5	4,4	4,1	3,5	4,8	5,3	5,6

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.3. Sysselsatte enslige fedre etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ikke i arbeid											
I alt	16,7	16,7	16,7	16,7	20,0	0,0	0,0	25,0	25,0	33,3	11,1
1-19 timer											
I alt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1
20-36 timer											
I alt	16,7	16,7	16,7	16,7	20,0	20,0	14,3	12,5	12,5	11,1	11,1
37-40 timer											
I alt	33,3	33,3	33,3	50,0	40,0	40,0	42,9	37,5	25,0	33,3	44,4
41-49 timer											
I alt	16,7	16,7	16,7	0,0	0,0	20,0	28,6	12,5	12,5	11,1	11,1
50 timer og over											
I alt	16,7	16,7	16,7	16,7	20,0	20,0	14,3	12,5	25,0	11,1	11,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.4. Enslige fedre i arbeid etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1-19 timer											
I alt	2,3	2,5	3,7	1,3	8,1	4,8	6,5	6,1	5,8	5,7	5,9
20-36 timer											
I alt	23,3	22,9	16,6	21,5	20,4	13,9	14,7	13,9	19,5	18,7	13,4
37-40 timer											
I alt	38,2	37,7	49,1	57,8	44,8	40,4	40,8	44,5	34,3	39,6	46,7
41-49 timer											
I alt	15,6	22,6	11,7	9,1	7,6	18,7	24,2	17,2	16,5	18,1	16,8
50 timer og over											
I alt	20,6	14,4	18,9	10,3	19,1	22,2	13,8	18,2	23,9	18,0	17,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.5. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle enslige mødre. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	15,3	14,8	14,8	15,5	17,5	17,0	16,0	16,4	17,5	17,7	18,9
Yngste barn 0-2 år	6,2	6,8	6,2	7,6	7,2	6,7	5,9	7,5	6,1	6,3	3,9
Yngste barn 3-6 år	12,4	12,9	12,4	13,8	15,8	14,1	15,6	15,2	15,9	14,0	16,5
Yngste barn 7-10 år	17,3	17,1	18,3	18,0	19,4	19,2	16,6	18,6	20,7	20,0	20,8
Yngste barn 11-15 år	22,8	22,5	22,1	21,8	24,0	24,3	22,2	22,3	23,5	24,2	25,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.6. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte enslige mødre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	26,1	26,1	26,2	26,6	27,6	26,5	25,6	25,4	25,8	25,4	26,9
Yngste barn 0-2 år	18,6	18,3	18,5	19,9	20,8	19,0	17,7	19,4	17,8	16,8	12,1
Yngste barn 3-6 år	24,8	25,6	25,7	26,8	26,8	24,4	26,2	23,8	24,4	22,9	25,6
Yngste barn 7-10 år	26,6	27,9	26,9	27,5	28,2	26,8	25,7	27,1	26,0	26,6	27,4
Yngste barn 11-15 år	28,7	28,4	28,9	28,3	29,8	29,9	27,0	27,4	29,3	27,8	29,5
1-19 timer											
I alt	12,2	12,5	13,3	13,3	13,9	14,3	13,7	13,8	11,3	11,1	14,0
Yngste barn 0-2 år	6,8	7,9	13,4	11,2	12,2	12,4	8,9	12,7	9,4	11,0	10,1
Yngste barn 3-6 år	11,3	15,0	12,8	12,9	13,7	14,2	12,5	10,9	10,7	9,8	13,6
Yngste barn 7-10 år	13,4	12,9	12,9	13,1	14,6	13,2	13,9	15,1	12,4	10,7	13,4
Yngste barn 11-15 år	13,5	11,9	14,9	15,5	13,9	16,6	17,4	16,8	12,4	14,2	16,8
20-36 timer											
I alt	22,5	23,1	25,8	24,2	24,6	23,3	23,4	23,0	23,2	22,2	23,6
Yngste barn 0-2 år	21,1	22,0	21,9	24,7	14,4	18,7	18,9	21,1	18,6	23,4	11,6
Yngste barn 3-6 år	22,5	20,6	27,2	24,9	25,3	20,0	23,4	23,7	22,9	20,6	22,9
Yngste barn 7-10 år	23,9	24,7	25,0	22,7	24,5	25,2	24,3	21,5	23,3	23,6	24,0
Yngste barn 11-15 år	21,8	24,7	26,3	24,6	26,4	26,2	23,7	24,6	25,3	22,5	25,0
37-40 timer											
I alt	31,0	31,3	29,9	31,6	32,1	31,2	29,8	29,6	29,7	29,4	29,6
Yngste barn 0-2 år	20,6	20,1	19,1	20,9	25,0	20,9	22,5	23,4	21,3	14,3	12,4
Yngste barn 3-6 år	30,4	31,6	30,6	34,6	34,3	30,1	32,6	27,5	29,6	28,7	29,9
Yngste barn 7-10 år	31,3	35,1	32,1	32,7	32,3	33,0	30,3	31,7	29,5	31,0	30,1
Yngste barn 11-15 år	34,1	32,5	31,1	32,0	32,3	32,7	29,1	30,5	31,6	30,4	31,3
41-49 timer											
I alt	32,1	34,0	38,9	43,5	40,8	35,2	35,7	35,2	37,6	32,9	37,9
Yngste barn 0-2 år	8,9	26,1	-	41,5	28,9	44,8	-	34,5	32,4	27,7	44,5
Yngste barn 3-6 år	35,1	33,2	43,1	47,2	44,0	34,2	36,9	32,4	38,0	29,9	31,3
Yngste barn 7-10 år	33,2	30,1	28,3	42,5	40,5	37,2	34,1	38,6	34,3	31,9	43,0
Yngste barn 11-15 år	38,8	42,0	48,8	42,2	42,3	32,2	35,2	36,6	39,1	35,6	38,3
50 timer og over											
I alt	50,0	43,1	46,4	55,9	52,7	42,7	50,3	47,0	45,9	40,7	40,2
Yngste barn 0-2 år	51,9	18,3	58,2	54,5	50,0	-	-	-	28,9	34,1	-
Yngste barn 3-6 år	42,8	49,9	19,0	45,4	45,3	48,7	51,8	56,6	67,6	-	45,2
Yngste barn 7-10 år	56,7	55,0	51,8	54,2	52,5	20,6	48,0	45,9	49,1	53,9	40,4
Yngste barn 11-15 år	47,5	55,0	43,3	66,5	57,4	55,4	52,5	43,6	37,5	32,8	39,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.7. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for enslige mødre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	31,4	30,7	31,2	30,8	31,8	31,2	30,4	30,1	31,5	31,3	32,0
Yngste barn 0-2 år	30,7	27,8	27,6	27,7	31,6	28,5	27,9	25,9	29,5	25,8	24,4
Yngste barn 3-6 år	30,4	29,7	30,1	29,6	29,6	29,3	29,5	28,4	28,7	28,0	29,6
Yngste barn 7-10 år	31,0	30,7	31,5	31,0	31,5	30,6	30,2	31,8	31,8	32,0	31,9
Yngste barn 11-15 år	32,4	32,3	32,9	32,7	34,3	34,0	31,8	31,2	34,3	33,7	34,2
1-19 timer											
I alt	12,5	12,6	12,9	11,8	12,6	13,2	12,9	12,5	12,6	12,6	11,9
Yngste barn 0-2 år	10,0	10,7	13,9	12,8	13,3	12,7	12,2	11,2	9,8	14,6	11,5
Yngste barn 3-6 år	13,0	13,2	12,5	11,2	12,0	13,4	12,7	11,6	11,6	10,8	11,5
Yngste barn 7-10 år	11,3	13,2	11,9	10,9	12,6	13,1	13,6	13,7	13,7	12,6	11,5
Yngste barn 11-15 år	13,3	12,1	13,9	13,0	13,3	13,5	12,1	13,1	13,4	14,1	12,9
20-36 timer											
I alt	28,7	28,2	28,5	28,6	28,5	28,4	28,6	28,2	28,3	28,2	29,0
Yngste barn 0-2 år	28,5	28,1	28,7	29,0	28,2	27,1	28,5	27,4	26,9	25,6	28,1
Yngste barn 3-6 år	28,5	27,9	29,2	27,9	28,4	27,3	28,7	27,9	27,9	27,9	28,6
Yngste barn 7-10 år	28,3	27,7	28,0	28,6	27,5	28,7	28,7	28,2	28,6	28,6	29,2
Yngste barn 11-15 år	29,2	28,7	28,3	29,0	29,7	29,4	28,4	28,8	28,9	28,6	29,0
37-40 timer											
I alt	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	37,9	37,9	37,9	37,9	38,0
Yngste barn 0-2 år	38,5	37,7	37,9	37,8	37,7	37,9	38,0	37,8	38,2	37,8	37,7
Yngste barn 3-6 år	37,9	38,0	38,0	38,1	38,0	37,9	37,8	37,9	37,8	37,8	38,0
Yngste barn 7-10 år	38,1	38,0	38,1	38,1	37,9	38,0	37,9	38,0	37,8	38,0	38,1
Yngste barn 11-15 år	38,0	38,1	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	37,9	38,1	38,0	38,1
41-49 timer											
I alt	44,5	44,2	44,5	44,7	44,2	44,5	44,3	44,0	44,1	44,6	44,4
Yngste barn 0-2 år	45,0	43,9	42,0	43,6	44,6	44,9	45,5	42,8	43,5	45,7	44,5
Yngste barn 3-6 år	44,7	43,3	44,4	45,6	44,2	45,3	44,1	44,2	44,5	44,6	44,5
Yngste barn 7-10 år	44,0	45,1	44,7	44,2	44,6	44,4	43,4	44,0	43,5	44,7	43,9
Yngste barn 11-15 år	44,7	44,0	44,4	44,6	43,9	44,2	45,3	44,2	44,2	44,5	44,6
50 timer og over											
I alt	55,8	54,3	59,5	59,1	59,0	59,4	61,1	60,6	60,4	56,7	55,8
Yngste barn 0-2 år	50,8	-	63,2	54,5	53,2	60,0	-	-	63,2	59,1	-
Yngste barn 3-6 år	59,2	53,7	57,2	58,1	58,5	58,7	59,4	61,7	65,4	50,7	52,7
Yngste barn 7-10 år	55,1	52,5	61,3	60,7	62,0	60,8	62,9	59,8	54,6	57,1	55,8
Yngste barn 11-15 år	56,5	56,0	57,9	59,0	57,4	58,9	60,5	61,5	62,1	57,2	56,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.8. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for alle enslige fedre. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	29,8	31,1	35,1	28,5	26,1	31,3	28,9	32,7	31,5	29,6	31,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.9. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for sysselsatte enslige fedre totalt og gruppert etter avtalt/vanlig arbeidstid. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	36,5	37,7	35,8	34,7	34,5	38,1	34,3	36,3	35,4	35,9	35,9
1-19 timer											
I alt	19,8	15,3	2,5	25,4	10,3	20,4	1,0	19,0	12,0	9,2	18,1
20-36 timer											
I alt	26,1	26,0	21,4	22,4	20,3	24,3	24,3	21,1	16,9	21,7	28,2
37-40 timer											
I alt	33,0	35,3	34,9	35,1	32,9	36,2	33,2	34,3	32,0	34,0	34,2
41-49 timer											
I alt	52,2	44,0	47,4	32,2	30,5	40,8	39,3	37,2	44,6	37,5	43,2
50 timer og over											
I alt	52,9	59,2	54,8	46,3	56,3	60,2	50,9	67,9	58,1	59,5	51,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.7.10. Gjennomsnittlig faktisk/utført arbeidstid for enslige fedre i arbeid totalt og gruppert etter faktisk/utført arbeidstid. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Totalt											
I alt	40,8	41,5	41,5	39,2	38,9	42,7	39,4	41,5	41,1	39,9	39,5
1-19 timer											
I alt	10,7	10,4	9,3	17,3	13,2	9,4	11,4	15,3	11,3	9,9	14,1
20-36 timer											
I alt	27,7	31,0	31,4	29,6	30,0	30,4	29,5	29,7	28,1	29,5	28,3
37-40 timer											
I alt	38,4	38,1	38,2	38,3	38,0	38,2	38,1	38,2	38,1	38,0	38,1
41-49 timer											
I alt	44,9	44,2	44,2	44,0	44,6	44,5	44,0	44,2	44,1	44,5	44,7
50 timer og over											
I alt	60,4	68,2	63,4	63,1	59,1	64,3	58,5	64,8	61,1	59,9	56,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.1. Andel av sysselsatte enslige mødre med mer enn ett arbeidsforhold. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	8,1	7,5	8,0	7,5	7,2	8,8	8,0	8,5	9,4	10,8	9,9
Yngste barn 0-2 år	8,1	7,6	7,6	5,1	1,9	4,2	3,0	2,8	6,2	6,7	5,4
Yngste barn 3-6 år	4,7	6,9	6,2	7,4	6,5	7,9	5,5	6,8	6,5	13,2	8,4
Yngste barn 7-10 år	9,2	6,5	8,4	7,8	8,2	9,0	5,5	5,4	11,1	6,1	10,2
Yngste barn 11-15 år	9,7	8,9	9,5	8,4	8,5	10,5	13,8	16,3	11,1	13,9	11,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.2. Sysselsatte enslige mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
1-19 timer	19,3	21,0	19,9	21,2	19,4	19,2	22,0	19,4	15,0	14,6	13,4
20-36 timer (deltid)	21,0	21,5	24,0	24,2	21,1	22,8	21,9	25,7	24,6	24,1	20,5
32-40 timer (heltid)	58,1	55,2	53,7	52,0	55,8	55,7	53,9	52,9	57,4	58,9	63,5
41-49 timer	0,9	1,5	1,3	1,7	2,4	1,3	1,5	1,3	2,4	1,7	1,5
50 timer og mer	0,7	0,8	1,2	0,9	1,3	1,0	0,7	0,8	0,7	0,7	1,0
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Flere arbeidsforhold											
1-19 timer	8,9	1,3	11,2	10,5	8,3	13,1	3,8	9,1	6,7	8,7	2,1
20-36 timer (deltid)	25,6	30,9	43,4	43,1	42,7	33,0	36,5	38,0	45,1	33,7	33,4
32-40 timer (heltid)	18,6	22,5	15,5	24,2	22,8	24,6	19,6	13,6	18,1	15,6	28,0
41-49 timer	36,6	29,1	22,2	11,5	16,3	19,2	24,2	23,4	21,5	34,4	28,1
50 timer og mer	10,3	16,3	7,8	10,6	10,0	10,1	15,9	15,8	8,7	7,7	8,4
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.3. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant sysselsatte enslige mødre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	30,4	29,8	30,2	29,8	30,7	30,3	29,9	29,9	31,1	31,4	32,3
Faktisk/utført	25,7	25,5	25,6	26,2	27,1	26,1	24,8	24,9	25,2	25,2	26,2
Flere arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	37,6	38,2	33,7	32,5	32,7	34,0	38,1	36,0	35,5	36,9	38,4
Faktisk/utført	30,0	33,4	33,0	31,6	34,1	30,6	34,6	31,3	31,5	27,6	34,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.4. Andel av sysselsatte enslige fedre med mer enn ett arbeidsforhold. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	10,8	11,9	7,2	3,5	7,4	6,9	6,7	7,8	9,1	8,6	6,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.5. Sysselsatte enslige fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold etter avtalt/vanlig arbeidstid gruppert. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
1-19 timer	1,8	1,3	2,2	2,0	2,8	4,5	1,9	1,2	1,9	3,5	4,2
20-36 timer (deltid)	8,2	9,9	9,6	5,8	2,5	6,1	2,0	3,1	5,6	3,7	2,2
32-40 timer (heltid)	77,6	75,5	78,4	81,6	83,2	70,5	84,0	85,0	76,5	78,9	78,5
41-49 timer	2,4	7,4	3,3	4,3	4,3	10,7	6,8	6,7	3,7	3,8	7,0
50 timer og mer	9,9	5,9	6,5	6,3	7,2	8,2	5,2	4,0	12,3	10,0	8,1
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Flere arbeidsforhold											
1-19 timer	-	-	-	-	-	-	-	8,2	-	-	-
20-36 timer (deltid)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,0	-
32-40 timer (heltid)	11,6	29,2	9,4	35,2	8,7	-	16,1	-	15,7	13,1	14,8
41-49 timer	36,9	27,3	23,3	64,8	28,0	53,2	48,5	50,6	45,7	50,1	57,9
50 timer og mer	51,5	43,5	67,2	-	63,4	46,8	35,4	41,2	38,6	26,8	27,3
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.8.6. Gjennomsnittlig avtalt/vanlig og faktisk/utført arbeidstid blant enslige fedre med hhv. ett og flere arbeidsforhold. Timer

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ett arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	38,5	37,5	37,6	37,9	38,3	37,2	37,8	38,6	38,8	38,7	38,5
Faktisk/utført	34,8	36,3	34,2	35,2	33,2	36,7	33,7	35,5	35,2	35,2	35,1
Flere arbeidsforhold											
Avtalt/vanlig	47,4	50,0	56,7	43,1	56,9	58,6	45,9	48,1	51,2	45,4	47,7
Faktisk/utført	51,5	48,0	56,2	20,9	51,2	57,0	43,0	45,7	48,6	43,9	48,8

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.1. Andel sysselsatte enslige mødre og fedre med tidvis eller regelmessig skift/turnusarbeid. 2001. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	Mødre		Fedre	
	av og til	regelmessig	av og til	regelmessig
I alt	0,6	22,5	-	7,5
Yngste barn 0-2 år	-	38,7	-	-
Yngste barn 3-6 år	-	16,2	-	-
Yngste barn 7-10 år	-	26,8	-	-
Yngste barn 11-15 år	1,6	19,7	-	-

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.2. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	45,4	34,5	44,3	35,4	47,8	44,7	42,1	40,6	37,5	41,0	42,9	44,4
Yngste barn 0-2 år	37,2	21,1	27,7	63,9	56,2	31,4	29,1	14,7	36,5	22,3	56,7	24,6
Yngste barn 3-6 år	43,6	33,8	49,8	24,9	35,9	39,1	36,9	30,2	36,2	59,2	38,5	31,8
Yngste barn 7-10 år	50,2	37,5	38,1	36,2	47,2	49,3	38,8	48,7	32,9	51,7	43,0	72,5
Yngste barn 11-15 år	44,9	34,8	49,8	40,3	58,9	48,9	53,4	43,8	43,1	24,1	43,9	25,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.3. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	18,0	35,6	15,8	47,6	17,7	45,9	15,0	29,2	15,2	43,2	15,1	35,3
Yngste barn 0-2 år	8,0	100,0	14,5	50,0	10,7	68,9	2,3	100,0	3,0	100,0	24,9	-
Yngste barn 3-6 år	16,9	37,3	13,0	58,1	12,3	36,4	14,6	32,4	15,8	47,0	12,5	31,5
Yngste barn 7-10 år	21,7	41,1	15,1	43,4	19,5	55,3	11,8	28,4	16,3	51,2	18,2	49,0
Yngste barn 11-15 år	18,1	22,5	19,0	44,5	24,5	37,7	20,7	26,1	15,4	30,6	11,7	26,9

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.4. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	43,8	41,4	44,6	52,1	44,3	50,1	39,6	54,6	40,9	51,4	44,6	43,1
Yngste barn 0-2 år	37,1	31,8	24,6	41,6	42,4	14,5	12,4	34,6	66,2	36,3	62,2	13,2
Yngste barn 3-6 år	46,5	28,5	46,2	46,3	36,4	44,6	35,5	59,9	35,6	51,3	45,9	50,0
Yngste barn 7-10 år	46,5	53,4	44,4	47,5	47,2	60,8	35,9	55,9	32,0	45,5	46,9	38,3
Yngste barn 11-15 år	40,2	47,0	47,3	62,6	50,5	53,9	52,2	50,3	49,8	58,0	37,7	52,9

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.5. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	28,3	55,0	29,5	64,7	32,2	64,7	29,7	61,3	30,1	60,8	31,6	50,8
Yngste barn 0-2 år	20,1	41,4	24,7	41,3	29,9	44,3	5,8	-	15,7	39,5	40,3	25,5
Yngste barn 3-6 år	27,1	56,2	24,7	60,4	20,6	61,5	23,1	75,1	31,0	60,3	32,2	45,7
Yngste barn 7-10 år	31,4	59,1	28,0	72,0	40,2	71,9	28,1	63,7	24,0	48,6	30,2	49,9
Yngste barn 11-15 år	28,5	52,1	35,8	64,1	36,4	63,5	42,3	52,6	37,2	69,8	31,1	62,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.6. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på kveldstid (18-22). Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	54,4	39,0	55,7	27,9	43,7	26,9	56,9	17,0	31,4	54,1	40,1	35,0

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.7. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet om natten (22-06). Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	22,4	11,4	19,7	34,8	13,5	31,0	17,4	17,2	7,4	45,3	10,3	7,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.8. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på lørdager. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	28,2	38,7	34,7	43,5	41,7	40,7	32,9	28,4	48,9	42,8	39,5	52,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.9.9. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet på søndager. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse	Totalt	Regelmessige av disse
I alt	28,2	59,6	23,6	55,4	24,1	35,1	27,8	40,1	23,1	36,4	23,7	65,1

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.10.1. Andel sysselsatte enslige mødre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Totalt og i grupper for yngste barns alder. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	10,0	70,7	9,2	61,7	8,3	68,9	8,0	82,8	10,2	53,7	6,3	86,0
Yngste barn 0-2 år	12,7	100,0	5,0	100,0	7,6	100,0	3,7	100,0	20,0	-	4,4	100,0
Yngste barn 3-6 år	9,2	66,3	7,0	18,2	4,2	79,9	7,5	89,3	6,3	76,6	10,1	100,0
Yngste barn 7-10 år	15,2	61,3	14,7	80,5	9,4	71,1	5,3	64,1	8,9	85,1	5,0	63,3
Yngste barn 11-15 år	6,0	84,0	6,1	53,2	11,5	54,4	12,4	86,4	12,9	36,8	5,2	88,4

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

A2.10.2. Andel sysselsatte enslige fedre som må utføre deler av arbeidet i egen bolig. Prosent

	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse	Totalt	Regel- messige av disse
I alt	8,3	38,1	19,8	95,0	20,0	54,8	21,2	57,2	17,4	51,8	20,7	68,2

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsene.

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Norges offisielle statistikk (NOS)

- C10: Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90
- C43: Levekårsundersøkelsen 1991
- C148: Arbeidsmarkedsstatistikk 1993 Hefte I Hovedtall
- C256: Arbeidsmarkedsstatistikk 1994 Hefte I Hovedtall
- C301: Levekårsundersøkelsen 1995
- C325: Arbeidsmarkedsstatistikk 1995 Hefte I Hovedtall
- C467: Arbeidsmarkedsstatistikk 1996-1997
- C720: Tidsbruksundersøkelsen 2000/2001
- C748: Arbeidskraftundersøkelsen 2001

Notater

- 1993/9: Bø, Tor Petter, Tone Hobæk og Helge Nome Næsheim: Statistikk om overtid og biarbeid. en vurdering av mulige datakilder.
- 1996/63: Teigum, Hanne Marit: Samordnet levekårsundersøkelse 1996 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport.
- 1998/34: Sundvoll, Anne og Hanne Marit Teigum: Samordnet levekårsundersøkelse 1997 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport.
- 1999/40: Roll Hansen, Dag: Samordnet levekårsundersøkelse 1998 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport.
- 2001/34: Vågane, Liva: Samordnet levekårsundersøkelse 2000 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport.
- 2002/24: Bø, Tor Petter og Inger Håland: Dokumentasjon av arbeidskraftundersøkelsen (AKU).
- 2002/56: Vågane, Liva: Samordnet levekårsundersøkelse 2001 - tverrsnittsundersøkelsen.

Rapporter (RAPP)

- 2001/5: Håkonsen, Lars, Tom Kornstad, Knut Løyland og Thor Olav Thoresen: Kontantstøtten - effekter på arbeidstilbud og inntektsfordeling.
- 2001/3: Marit Rønsen: Market work, child care and the division of household labour. Adaptations of Norwegian mothers before and after the cash for care reform.
- 2001/7: Sollie, Marthe og Ingvild Svendsen: En økonometrisk studie av arbeidstilbudet i Norge.
- 2003/22: Lohne, Ylva og Helge Nome Næsheim: Kartlegging av bruken av deltid i arbeidslivet.

Sosiale og økonomiske studier (SØS)

- 76: Haraldsen, Gustav og Hege Kitterød: Døgnet rundt. Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90. Tidsnyttingsundersøkelsene.

Statistiske analyser (SA)

- 35: Sosialt utsyn 2000. Bø, Tor Petter og Thomas Hugaas Molden: Kap. 5. Arbeid
- 49: Kjeldstad, Randi og Marit Rønsen: Enslige forsørgere på arbeidsmarkedet 1980-1999. En sammenligning med gifte mødre og fedre.
- 52: Vaage, Odd Frank (2002): Tid alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000.

Samfunnsspeilet (SSP)

- 1991/3: Kjeldstad, Randi: Småbarnsmødrenes tiår på arbeidsmarkedet.
- 1992/1: Barstad, Anders: Arbeidsmarkedet på 1980-tallet: Utjevning mellom kjønnene, økende ulikhet mellom generasjonene.
- 1994/3: Bø, Tor Petter: Flere kvinner i arbeid i Norge enn i EU
- 1996/1: Kitterød, Ragni Hege og Kari Mette Roalsø: Arbeidstid og arbeidstidsønsker blant foreldre.
- 1997/1: Rønsen, Marit: Nordiske mødres inntog på arbeidsmarkedet.
- 2002/4-5: Rønning, Elisabeth: Jakten på den moderne arbeider.
- 2002/4-5: Kitterød, Ragni Hege og Randi Kjeldstad: Strammere tidsklemme? Endringer i mødres og fedres arbeidstid på 1990-tallet.
- 2002/4-5: Kitterød, Ragni Hege: Store endringer i småbarnsforeldres dagligliv.
- 2002/4-5: Kitterød, Ragni Hege: Hjemmearbeid blant foreldre - stor oppmerksomhet, men beskjedent omfang.
- 2003/6: Daugstad, Gunnlaug: Den kjønnsdelte arbeidsmarknaden.

Økonomiske analyser (ØA)

- 2001/1: Arbeidsmarkedet
- 2002/1: Arbeidsmarkedet
- 2003/1: Arbeidsmarkedet
- 2003/5: Håkonsen, Lars, Tom Kornstad, Knut Løyland og Thor Olav Thoresen: Politikken overfor familier med førskolebarn - noen veivalg.
- 2003/6: Lohne, Ylva og Helge Nome Næsheim: Omfanget av deltidsarbeid.

Economic Survey

- 2003/1: Kitterød, Ragni Hege og Randi Kjeldstad (2003): A new father's role? Employment patterns among Norwegian fathers 1991-2001.

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter*Recent publications in the series Reports*

- 2003/8 M.I. Kirkeberg, J. Epland og M. Hagesæther: Barnefamiliers inntektsutvikling 1990-2000. 2003. 27s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6358-1
- 2003/9 S. Vatne Pettersen: Barnefamiliers tilsynsordninger, yrkesdeltakelse og bruk av kontantstøtte våren 2002. 2003. 131s. 210 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6364-6
- 2003/10 T. Langer Andersen og J.H. Wang: Konjunkturbarometeret. 2003. 56s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6368-9
- 2003/11 F.R. Aune: Fremskrivinger for kraftmarkedet til 2020. Virkninger av utenlanskabler og fremskydet gasskraftutbygging. 2003. 35s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6372-7
- 2003/12 J. Lyngstad og J. Epland: Barn av enslige forsørgere i lavinntekthusholdninger. En analyse basert på registerdata. 2003. 96s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6377-8
- 2003/13 D. Fredriksen, K. Massey Heide, E. Holmøy og N.M. Stølen: Makroøkonomiske virkninger av endringer i pensjonssystemet. 2003. 91s. 180 kr inkl.mva. ISBN 82-537-5173-7
- 2003/14 B. Aardal, H. Valen, R. Karlsen, Ø. Kleven og T.M. Normann: Valgundersøkelsen 2001. 2003. Dokumentasjon- og tabellrapport. 183s. 260 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6408-1
- 2003/15 A. Finstad, G. Haakonsen og K. Rypdal: Utslipp til luft av partikler i Norge. Dokumentasjon av metode og resultater. 2003 45s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6424-3
- 2003/16 A. Snellingen Bye, G.I. Gundersen og J.K. Undelstvedt: Resultatkontroll i jordbruk 2003. Jordbruk og miljø. 2003. 95s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6429-4
- 2003/17 R. Straumann: Exporting Pollution? Calculating the embodied emissions in trade for Norway. 2003. 33s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6487-1
- 2003/18 O. Vaage: Yrkesliv eller pensjonisttilværelse. Levekår og tidsbruk i aldersgruppen 62-66 år. 2003. 64s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6499-5
- 2003/19 T. Bye og P.M. Bergh. Utviklingen i energiforbruket i Norge i 2002-2003. 2003. 42s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6508-8
- 2003/20 B. Halvorsen og R. Nesbakken: Hvilke husholdninger rammes av høye strømpriser? En fordelingsanalyse på mikrodata. 2003. 23s. 155 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6511-8
- 2003/21 T. Bye, P.V. Hansen og F.R. Aune: Utviklingen i energimarkedet i Norden i 2002-2003. 2003. 39s. 155 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6513-4
- 2003/22 Y. Lohne og H.Nome Næsheim: Kartlegging av bruken av deltid i arbeidslivet. 2003. 61s. 180 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6521-5
- 2003/23 A. Snellingen Bye, O. Rognstad og L.J. Rustad: Klassifisering av driftsenhetene i jordbruket etter driftsform og størrelse. 2003. 61s. 180 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6529-0
- 2003/24 R. Nygaard Johnsen: Konsumprisindeks for Svalbard 2003. 2003. 36s. 155 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6532-0
- 2003/25 T.P. Bøe. Funksjonshemmede på arbeidsmarkedet. 2003. 47s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6543-6
- 2004/1 B. Lie: Ekteskapsmønstre i det flerkulturelle Norge. 2003. 120s. 210 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6550-9
- 2004/2 J. Epland, V. Pedersen, M.I. Kirkeberg og A. Andersen: Økonomi og levekår for ulike grupper, 2003. 2004. 90s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82.537-6556-8
- 2004/3 D. Spilde og K. Aasestad: Energibruk i norsk industri 1991-2001. 2004. 52s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6562-2
- 2004/4 A. Gillund: Prisindeks for kontor- og forretningseiendommer. 2004. 31s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6566-5
- 2004/5 A. Finstad, K. Flugsrud, G. Haakonsen og K. Aasestad: Vedforbruk, fyringsvaner og svevestøv. Resultater fra Folke- og boligtellingsen 2001. Levekårsundersøkelsen 2002 og Undersøkelse om vedforbruk og fyringsvaner i Oslo 2002. 78s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6568-1